

RUKA

Yísuna ámiqira fásaasa ufa Rukaafa ákara rinau.

Rukaafa ákara óosana áranau.

1 ¹⁻² Óo maa-fasiqa Tioofirusa maasáki Yísunasaaqari kambíqoo ainainara moómoo fasiqauqa amanamásee ákara riqau, Yísufa kambíqooqooqari minára qímannimimarusá misá qímannimufaqa ákara riqau. ³ Óo Tioofirusa qinée Rukaasa Yísufa kambíqooqooqari mifá níninunara randóorandaamásee ámiqimasee iriséeqa qinée faqa padímasee ákara ruanáuree qímaseeqa ákara rúmmamaqaidaqa. ⁴ Anée kúqaa ánoona ufa tia írianneera ákara rúmmamaqaidaqa.

Yoohanee nammári ními marúna máqaaninna ufafa.

⁵ Mi-ufána óosana maaqímminoo márínau, Eeroodeefa Yudeeaa máqa maaqaki karaambáiqá máru kamuqoo Yísufa kambíqanau, mi-aukuanná Yeerusaree amaana máqasaa rakísirafa moó miná áuqu Seekariafa márínau. Amaana máqasaa rakísi marúsa faiqí óosana óosanakiqari maríqau, núqufaqaasa maríqau, Seekariafa Abiaana óosanakiqari márínau. Miná ánaaqa Aaroona akeekú akaakú miná áuqu Eerisabeeta námmarifa márínau. ⁶ Mi-qafaqiqandá Seekariafa Eerisabeetasa andeeqásee Ánutuna ufamáu fímaruqanda maríqau. Aiqáma karaambáiqá Ánutuna aaquqíra ufa faqa naamúaqira ufa faqa mi-maú fímaruqanda maríqau. ⁷ Eerisabeeta námmarifa áafanaasee márúnara miqandá asooqáqeeqa faiqi síaiqanda maríqau.

⁸ Moo kári narí saika faasaana Seekariafa Yeerusaree amaana máqaki kéeqafinoo narí amaana máqasaa rakísira saika Ánutuna áfusaa miná saika qímari fee qímarufanoo máree márínau. Amaana máqasaa rakísi marúsa misákiqari yáfee ámiqira unda ímari nammarína amaana máqaki suqéemaria qaindanasaa suqáannoo fee qímasee masísa rutúkiara

foorammásee Seekariana uqannífiqasoofanoo fíndifinoo mi-amiqira undána ímaru nammarínaki idá qumbíaramásoofanoo qéemarufafa mi-karí faiqí ánaasee moómoo amaana máqa naambeéqai maqúsai suqúfufafa innaaru qímariqau. Ámiqira unda ímari nammarína qumbíaramásaafanoo qáidanoo miná muna fannoo faiqí ánaasee innaaru qímariafa mi-ida munnára foora óoru fídanoo Ánutuna aiki ambúídanoo misá innaaru koorooídanoo.

⁹⁻¹¹ Seekariafa mi-nammarínaki idá qumbí marufafa faiqí ánaasee mádaanai innaaru qímarufanoo Seekariafa naríaraa amaana máqaki márifanoo mi-nammarífa qéemará qaindana aaqá Karaambáiqá Ánutuna qangiroo moó fannoo miqóo kai kambíqafufanoo Seekariafa miqóo márufanoo qáfanau.

¹²⁻¹³ Seekariafa miná qáfeenoo tautínoo rufianau. Tatáqanoo márufanoo mi-qangiroofá Seekariana qímaminoo qinau. Seekaria sía rufíaa, Ánutufa aní innaaru qírana írinoo aní ánaaqá Eerisabeetana dadaaqínanoo aní ámaaku máqaannoo, Maqasáinana anée miná áuqu Yoohaneeneé qía. ¹⁴ Mi-faiqína maqasáinaqa aní faqa moómoosa asasífaranoo. ¹⁵ Ánutufa minára ámiqira fasiqa áuqufaqaa fee qíannoo, uáinna nammári fée afeeka námmari fée sía náannoo miná máqainnaqooqari Ánutuna náaquqara maraquana fannoo áakufi máriannoo. ¹⁶ Mifá Isaraee máqannaa moómoosa Ánutuna ufa minnísee káqirunna fímariasa kafáa náarameeqee náriqa karaambáiqá Ánutuna áramandunnai quqáannoo. ¹⁷ Mifá Ánutuna ufa marasée qímannimimarífa mifá maqásaa fasiqa úriqararafa afeeka Ánutuna tamummáqara fasiqa óoqai márúna Eeriaana fooqáafa afeeka máriannoo. Mifá faiqi níkausamara faiqi minnísee fúrufari maríasa quándakina nári faiqi námuara nímuqusinaqa moodáanaki kifáranoo. Ufa rukíee maríasa faqa maréeqeenoo andeeqée maríasa máriranaki quqáannoo. Miqí márifanoo mi-fasiqáfa faiqí ánaasee maréeqee karaambáiqá qúmíranaki amanaikíanno.

¹⁸ Mi-qangiroofá miqí qufanoo Seekariana áaquqoofanoo mi-qangirooná qímaminoo qinau, náqimásee mi-ainaináfa kambíqaannoo fee, Sía amana, qínée náuraiqi márídaqa, qíní qínaqa faqa asooqá márídanoo. ¹⁹ Mi-qangiroofá miná ufa iriséenoo quandáfi qímaminoo qinau, Qínée Kabaríeerasa márídaqa Ánutuna áfusaa kíkí iqa márúnausa márídaqa. Mifá kai qíní díqíqai faqa maa-amiqira ufána aní faiqí asumu faiqi ánaaqi máqeemaria faasaana kambíqaannoo fee qúnana sía íriananoo. ²⁰ Anée qíní ufa sía íriannana ákiaqara aní ufa akía fínana máriinana máq qímamunna ainaináfa kooroomáfinanoo aní ufa rakéeiannoo.

²¹ Seekariafa faqa qangiroo faqa Yeerusaree amaana máqaki mi-ufána narí qímami narí qímamídaqa márúfaqa faiqí ánaasee maqúsai

Seekarianara kísaaqasaa áfeesida marúsia qiqau nánaree kísaaqasaa amaana máaqaki máridanoo fee qímarufanoo Seekariafa amaana máqakiqari ráudeenoo qímannimirara óo raqóofanoo sía amanufanoo ásaukunoo qímanniminau. ²²Faiqí ánaasee miná ufa akíafuna qáfamasee óo amaana máqaki Ánutuna kooroo írana moó qáfeenoo fee qiqau.

²³Miqóoqari Seekariafa amaana máqaki aináinirana taikásoofanoo moó fannoo miná ámaaqaki aniroofanoo Seekariafa dóo ámaaq finau. ²⁴Miqóo márufanoo miná ánaaq Eerisabeeta námmarifa ámuauqu uqáikufanoo moodáannai qísauku qúqoonasaa máaqaki kai márínau. ²⁵Eerisabeeta námmarifa qínau, dóo maqee Ánutufa faiqí ánaasee nífusaa qinée kísaaqasaa marunna sía faiqi máqayunna qísaurirana taikáqiseenoo.

Kabarieeráfa Yísuna máqaanínannara kooroo ináu.

²⁶Eerisabeeta námmarifa ámuauqu uqáikino márufanoo dínni taikásee dínni aní moodáa quqona áiqaróofanoo Ánutufa narí qangiroo moo áuqu Kabarieerana aqiqoofanoo Kariree máqa maaqaki káqikaa maqusa Nasareetee máqusai óoqufinau. ²⁷Mifá mánaaq uqanna ufa qímamiraree qímaseenoo óoqufinau. Mi-manaaqána áuqu Máriafa. Yooseefaafa karaambáiq Dafidina áti máraanifeera útaaqama amaqáqoofanoo máru manaaqana Mariana qímamiraree qímasee óoqufinau. ²⁸Mi-qangiroofá Máriafa máruqoo aniréenoo ámandeenoo qínau. Asoórafa aníki máriani, karaambáiq aní faqa kukéeqano máridanoo dadaaqídanoo dóo firaaqóo aní ámiqi ámiqino. ²⁹Máriafa miná ufa iriséenoo tautíno miná ufa ánoonara firaaqóo randánau. ³⁰Miqúfanoo qangiroo fannoo qímamino qínau, Óo Maria sía rufíaa dóo Ánutufa narí áfaarirana anísaa quqéenoo. ³¹Anée ámuauqu uqáikinana akoonaiqí maqaséenana miná áuqu Yísunee qinnáranoo. ³²⁻³³Mifá úriqararafaikínaqa misá minára firaaqóo úriqarara Ánutuna ámaaku fee qifáranoo. Karaambáiq Ánutufa Yísuna maréeqeenoo miná akeekú akaakú Dafidina aanna rámassee úriqarara karaambaiqaikíannoo. Yakooboona átiuqa Isaraee máqannaasa náaru náaru misá karaambáiqaikiano, náaru náaru sía taikáannoo miqínoo máriannoo.

³⁴Máriafa mi-qangirooná ufa iriséenoo qínau, Qinée mánaaq uqanna máridaqa náqimásee anée qíanandee faiqi máqaanauree. ³⁵Qangiroo fannoo iriséenoo qímamino qínau, Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo aní áakufinano Ánutuna afeeka anísaa máriannoo, minára misá mi-naaquqara faiqi anaqínara Ánutuna ámaaku fee qifáranoo. ³⁶⁻³⁷Mária aneenná ati Eerisabeetanara íria asooqá faiqi máqarana sía amana márifa dóo maqee dínni taikásee dínni aní moodáa quqona aundurái ámuauqu uqáikino máridanoo, minára rirímma miqínoo Ánutufa sía moodáa

ainaina sía amanaikíannoo dóo aníara faqa qúnnana amanaikíannoo.

³⁸Máriafa qangiroo ufa iriséenoo qímaminoo qinau. Qínée Ánutuna ufamáu fimarunausa máridaqa anée qíánna ainaináfa amaná qínki kambíqaannoo, miqí qufanoo qangiroo fannoo quqásee finau.

Máriafa Eerisabeeta námmarifa márunnai fu úfafa.

³⁹Máriafa miqóo káqikaaqoo márinoo únnaaqa mámmareenoo Nasareetee máqusaindari Yudeeaa máqamaaqai Seekariana maqúsai kísaaqasaa faiqanóo fífiufanoo óorureenoo ⁴⁰Seekariana máaqaki kéeqafinoo Eerisabeeta námmarina ámandanau. ⁴¹Eerisabeeta námmarifa Máriaana ámandarana írufanoo miná áranandakinaa faiqi fannoo kásinau. Kásufanoo Ánutuna náaquqara maraquna fannoo Eerisabeetana áakufufanoo narí Máriaana ámuauqu uqáikianinnanara sía írufanoo maraquna fannoo miná qímamufanoo firaaqóo Máriaana qímaminoo qinau. ⁴²Aiqáma ánaaseekina Ánutuna firaaqóo ámiqi ámiqi íaninafa máriananoo, anée máqeenna faiqi anaqina Ánutufa ámiqi ámiqi íaninafa máriannoo. ⁴³Óo qíní karaambáiqu ánoofa úriqararafa nánaree anée qíní qíqafarara áninanee qínée óorudupiraua máridaqa. ⁴⁴Anée qíní qimándaanánoo qíní faiqi qíranandakiqari asasínoo kooripóo inoo. ⁴⁵Karaambáiqu aní qímamu ufana irisée kúqaa fee qímasee íriannana ákiaqara mifá aní ámiqi ámiqiannoo.

Máriaana asasíra ufa.

- ⁴⁶⁻⁴⁷Máriafa mi-ufána iriséenoo asasammáseenoo qinau,
Qíní qímuqusa karaambáiqu amooqídanoo,
qíní daunduráindari Ánutunara asasídanoo innaarúnai asumu
márirana qímimarifammi.
- ⁴⁸⁻⁴⁹Qínée óorudupimasee miná ufa írimarunausa márunanoo káqi
qíníara írinoo,
firaa afeeka faqáa Ánutufa firaa ainaina qíníki qínára,
maaqqóqari aiqáma maqásaa fasiqa anaasee qíníara ámiqi ámiqi
qífáranoo.
Mifá náaquqara andeeqara áuqu faqaafa máridanoo, miná ufara
rufíee maríasa nífauarana nímidanoo.
- ⁵⁰Maqee máriasa faqa miqóo kambíqainausa faqa náaru
kambíqainausa faqa nífauarana nímiannoo.
- ⁵¹Narí ámudaanaiqimari asaukuna uqéeraseenoo áanoo
ímaria fasiqa anaaseesa nári fíranannaira írimariasa ráurukámasanau.
- ⁵²Mifá úriqaree maría karaambaiqáusa qumára múqufi quqáseenoo
uréeqaraua qumáree uqéeranau.
- ⁵³Mifá náararee maríasa ámiqira nárana ainaina nímuauqu
mánnimaqaseenoo moómoo nárana faqaasa káqisamu fuaqéera
niqiqanau.

54 Mifá maasá Isaraee máqannaa nikeekú nikaakú ufa qímannimuna ánoonaikammannímaqanau,

Mifá narí aináinira faiqi Isaraee máqannaasa dadaaqinau.

55 Abarahaamanara faqa iriséenoo ámuqusufanoo dadaaqínoo miná áiku ásauku faqa náaru náaru dadaaqíannoo.

56 Máriafa mi-ufána qímaseenoo qíma taikáseenoo qaarammoo qúqoona miqóo Eerisabeeta námmarina faqa márinoos quqásee narí maqúsai Nasareeteenní finau.

Nammári nímimaru Yoohaneena maqóo ufaa.

57 Máriafa narí maqúsai fufanoo Eerisabeeta námmarifa marikínoo innaamunái óonureenoo akoonaiqí máqanau. 58 Maqasoofanóo miná maqúsanaasa faqa miná áinaina faqa iriséeqa óo Ánutufa maa-asooqána ámiqi ámiqi ínoo fee qímasee miná faqa asasíqau.

59 Maqasoofanóo mi-faiqífa moodáa amaana marasoofaqá misá aniréeqa Yuda máqannaasa óosana máreeqa nári fáinanduidaqa nipata aukúannee qímasee mi-faiqi anaaqína apata aukúsee narí ákoona amaránaikíraaree qímasee aniusufiqau. 60 Miqí qufanoo miná ánoofa Eerisabeeta námmarifa qinau, sía narí ákoona amaránaikífa miná áuqu Yoohaneefa máriannoo. 61-63 Misá iriséeqa qiqau, Óo aní átiuqaki sía mi-nuqúfa máridanoo, náqimásee fee miná áuqu raanáuree qímaseeqa faiqi ánaaqi ákoona Seekariana ufa akíarana nísaukunoo íramirufanoo Seekariafa papiqa faqa kirifi faqa ásaukunoo qímiagee qufaqa ámufanoo maa-faiqína áuqu Yoohaneefa máriannoo fee qímasee ákara rinau. Ákara rúmasoofaqa aiqámausa qáfamasee taútiqau. 64-65 Miqímáseenoo Seekariana ufa akíarafa rakéeinau. Rakéemafufanoo Ánutuna amooqíra ufa aiqámausa nífusaa qímarufaqa aiqámausa qáfamasee rufíeeqa niqóónausa qímannimufanoo miqóoqari aiqámai Yudeeaa áaqana maqa maaqaki dáraaninau. 66 Aiqáma mi-ufána írusa mi-faiqi anaaqínara innooqáfinoo nána firaa saikée máraanno fee qímasee randáqau, karaambáiqua afeeka minakí akooqóo márifaqa qáfaidaqa.

Seekariana maraquana áakufufanoo ufa qímanniminau.

67 Seekariana ufa rakéemafufanoo Ánutuna náaquqara maraquana fannoo miná áakufufanoo tamummaqaséenoo ufa qinau.

68 Isaraee máqannaa Ánutufa aniréenoo narí faiqí ánaasee idukúnnisainara minára karaambáiqara dúfi dúfi qianáura.

69 Mifá ámudaanai qímasee asumu máraaninnana narí aináinira faiqi Dafidina átikiqari uqéereeqeenoo.

70 Minára óoqai narí náaquqara tamummáqara fasiqauqannai maasá maa-ainainnára qímanniminau.

71 Mifá maasá namuqáasaa ititánnimaqasee aiqáma maasára fídiaqaa ímariasa afeeka rafáaqa fúannoo.

72-75 Mifá narí qímaqoo úfanara írianauree qeeqá náaquqara moodaanaki kira ufa iriséeqa mimaú dadaaqianáuree qinau.

Mifá óori runúsee Abarahaamana qímaminau, minakí mifá maasá namuqáa nísaukukinaana maréeqee paasóosiranaki quqáqísáinaqa maasá káqi márianna kamuqoo miná náaquqara andeeqara fasiqa anaasee máriannanara qímaminau.

76 Óo qiní faiqi ánaaqi misá aníara firaa uriqarara Anutuna tamummáqara fasiqa fee qifáranoo.

Anée karaambáiqá áfunni fídana miná aaná afisínnaranoo.

77-79 Ánutufa maasára ámuqusi marífa nífauée marífa márídanoo maasá innaarúnai márira asumu márarafo dóo súani qámannimaqéénóora foora ínoo márídanoo innaarúnaindari maasá kúqiranakiqara foora asukunakí máríasasaa qáannoo maasá asooára aatata níku raannánara qáannoo.

Qiní faiqi minára anée karaambáiqá faiqí anaasee qímannimia, náriqa mandáinaina ikairi karaambáiqinnai máree aniráifanoo minínnísaannoo, minánnai Ánutufa innaarúnai asumu márirana nímiannoo, Seekariafa dóo mi-tamummaqara ufána taikánu.

80 Seekariasaa Eerisabeeta námmarisa faiqi ánaaqi fannoo innooqéénoo úriqarara maraquna faqaafa fíndifinau, Isaraee máqannaa nífusaa kíkíqiranara deedaqídanoo kumaarásasaa káasau máqa maaqáki kai márínanu.

Yísufa kambíqoo ufafa.

(Mataioo 1:18-25)

2 (Mi-aukuanná Roomma máqannaasa aiqáma ánaamuru rafáaqafusee misá kai máaqanna máaqanna káqikaa kiapausaikámmafi rakísi nímaqee maríqau, aiqáma káqikaa kiapausa úriqarara kiapafa Roomma máqusai márídanoo miqóoqari mifá aiqámai rakísi nímaqee márínanu.)

¹ Mi-aukuanná mi-uriqarara kiapána áuqu Aukustusafa márufafa miná ásauku ámeemaanai aiqáma ánaamuru máríqau, Aukustusafa narí ásauku ámeemaanai márúsara náriqa níkeekú nikaakú maqúsaki suqúfiqa Roomma máqannaa kiapana papiqaki núqu ákararuanée qufafa miqímimiqau. ² Roomma máqannaasa indaarú núqu mároo kari Kiriniusáfa Siria máqa maaqaki káqikaa kiapafa márínanu. ³ Aiqáma máqannaasa Aukustusana ufa iriséeqa andeeqásee náriqa níkeekú nikaakú maqúsai núqu máraaqeera súqi maríqau.

⁴ Yooseefaafa óoqeenaa Isaraee máqannaa karaambáiqá Dafídina áti márufa Kariree máqa maaqakiqari káqikaa maqúsa Nasareetee márufa miqóoqari Yudeeaa máqa maaqaki káqikaa máqusa Beetareeqeemma máqusai Dafídifa máriu maqusanaki áuqu máraanifeera óoqu fína.

⁵Máriafa Yooseefaana útaaqama amaqarafa ámuuqu uqáfaqa márídanoo Yooseefaana faqa óoqufinau. ⁶Miqandá óoqu Beetareeqeemma máqusai óoquroofanoo Máriafa innaamunai fírafa kambíqoofanoo narí óoqa faiqi akoonaiqi maaqímaseenoo máqanau. ⁷Miqandá Beetareeqeemma máqusai óoquree faiqára máaqara randóosia faiqi ánaasee moómoo suqúfufaqa aiqámaki qumbiqáfunara burimakáu faiqée marú maqana qáfamaseenoo Máriafa narí faiqi minakí máqanau, maqaséenoo suara áruandoo qímaseenoo qamunna kísaaqa anaqíranannai kukúqammeeqeenoo burimakáu dífaaniki faiqámaqanau.

Qangiroouqá sipsípasaa rakísimarusa kooroománnimiqau.

⁸⁻⁹Mi-eendánaki faiqi akaqúsa maqúsa dínni átinai náriqa sipsípasaa rakísida márufanoo karaambáiqqa qangiroo misá máruqoo kooroomáfufanoo karaambáiqqa káaqa qárafa qóomara foora misá máruqoo rupannoo ufaqá fíraaqóo rufíofanoo mi-qangiroofá qímanniminoo qinau. ¹⁰Sía rufíaaqa, ámiqira fasaasa ufa aiqáma maqa maaqakinaasa firaa asasira ufatia qímannimirara qumidaqa. ¹¹Maqee éendaki, ínni innaarúnai máreefandinnana asumu máraaninafa Ánutuna ásauku mundírafa karaambáiqqa fannoo Dafidina máqusaki kambíqeenoo. ¹²Maaqímasee paqúriqa mifámmifoo qiaqa, burimakáu faiqéemaria maqanaki faiqi ánaaqi miná ánoofa qamunna kísaaqa anaqíranannai kukúqammeeqeenoo burimakáu nárana ámimaru dífaaniki faiqáma amaqáqaifanoo ínni óonuree qáfeefaranoo.

¹³Miqí qufaqa innaarúnaindaraa qangiroo moómoosa uqanna tautúmasee kooroomáfufaqa Ánutunara asasíra idi ráidaqa maaqi qiqau.

¹⁴Innaarúnai sandáaqaindaraa Ánutuna amooqírana ámia, maqásaaqaraasakiqari Ánutufa áidimarísaki naundurá asooárafa misáki máriani.

¹⁵⁻¹⁸Qangiroouqa mi-idína rámaseeqa innaarúnai óorufufaqa sipsípasaa rakísiraua narí qímami narí qímamiqa qiqau, dóo máree Beetareeqeemma máqusai óonuree karaambáiqqa fannoo qímannimi ainainara qáfaa, qímasee sandée óonuree Yooseefaana faqa Máriana faqa faiqi ánaaqi burimakáuqa dífaaniki faiqaqée marúna faqa paqúriqau, paqúrimasee Yooseefaasa Mariasa qangiroo maa-faiqínara qímannimu úfana qímannimufaqa akaqúsa mi-ufána áti írimarusa írufanoo náaquqanau. ¹⁹Máriafa mi-ufána iriséenoo aundurá quqáseenoo minára fíraaqóo íridanoo randánau. ²⁰Sipsípasaa rakísiraua anirandée fídaqa náriqa írunara faqa qáfoonara faqa qangiroo ufamáu fíqa paqúrunara faqa asasíra idi raqau.

Yísuna fáinanduqú ufaa.

²¹Dínni taikásee dínni ani qaaramoó fáasaana áiqaróofaqa Yuda máqannaasa nári fáinanduqira óosana marasée akoonaiqi ánaaqi

afaaqa áti aukú áqusee áuqu raqau. Misá Yísuna faqa miqíraree qímasee miqímasee áuqu rararée qiqau, sía káqi áuqu raqau, Máriafa káqi márúkamúqoo qangiroo fannoo qímamu áuquna Yísunee qiqau.

Amaana máqaki Yísuna asai néeqa aandáu tatúfunau.

²² Óoqai Mooseena sándufa akara maaqí qímasee qímarinau. Aiqáma ánaasee faiqi maqasée innaamuna únda táqafufaqa amaana máqai óoruraida Ánutuna aandáu tatúfirana suqá ámiaqee qiqau. Aiqáma óoqa faiqi akoonaiqíuqara faqa karaambáiqua útaaqaama amaqásee amaana máqaki múru ámiaqee qinau. ²³⁻²⁴ Máriana afaaqái innaamuna únda taikáfufanoo Yooseefaasa Máriasa Ánutuna sándufamau fídaqa Ánutuna aandáu tatúfirana sía amanaikífaqa kudi fásiquaqa tatúfirana qaara nakipuruna maramáree Yeerusaree amaana máqaki óoruree Máriana tatúfirana súqamisee mi-karí kai faiqi ánaaqi Ánutuna ámiraree qímasee óoruree kéeqau.

²⁵ Moo náuraiqi áuqu Simeeoonafa mi-aukuanná Yeerusaree máqusai amaana máqaki aináinmarúfa márídanoo káaqa Ánutuna ufara rímarufa Isaraee máqanna asumu máraaninnanara áfeesara márinau. ²⁶ Ánutuna náaquqara maraquna fannoo miná áakufufanoo qímaminau. Anée karaambáiqua Ánutuna ásauku mundírafa kambíqainana anée qáfamaseenana kúqinnaranoo, sía káqi kúqinnaranoo. ²⁷ Moo fáasaana mi-maraqunáfa Simeeoonafa aakápoofanoo amaana máqaki kéeqanau, mi-karí kai Yooseefaasa Mariasa Yísuna rafúsu maree amaana máqaki kéeqafíqa Mooseena ufamáu firaree qímasee kéeqau. ²⁸ Kéeqafufanoo Simeeoonafa aniréenoo mi-faiqína rafúsuseenoo Ánutunara asasíra ufa qínoo qinau.

²⁹ Óo karaambáiqua maqee anée qímaqimunna ufafa ánoona kambíqeenoo maqee amaná qinée aní aináinira faiqi márúnausa asooáranaki kúqanaura.

³⁰⁻³¹ Maqee qiní qífu fannoo maqásaaqaraasa asumu máraaninnana qáfeenoo maasá asumu máraaninnana anée aiqáma maqanna qáfaaqeera deedaqíannana qiní qífu dóo qáfeenoo.

³² Mifá aní maqanna Isaraee máqannaasa aní aréenarana nímianinafa márídanoo, qóomara foora qéenoo ánaamuru aní aaná uqannífiqaaninafa márifaqa qeeqá qífunnai qafeeqa.

³³ Yísuna ánaukoo Simeeoonafa ufa iriséeqa tautíqa narí qáfee narí qáfee iqau. ³⁴⁻³⁵ Simeeoonafa Yísuna afaaqóoqa qíra ufa qímamiseenoo quándaki miná ánoona Mariana qímaminoo qinau.

Ánutufa maa-faiqi anaaqína narí kambíqaaninna ainaina uqannífiqaanifeera uqéereeqeenoo quqéenoo.

Moómoo Isaraee máqannaasa miná qáfamasee níkoqaiifaqa máaniki áqu fifáranoo kaifáa moómoosa miná qáfamasee fíndifíqa asumu márírana máreefaranoo.

Akaqáusa miná qáfamasee níkoo qaifaqa minára áqira ufa
qímasaifanoo dóo minánnai nári naunduráindaraa mandá irirana
koooroó íannoo.

36-37Mi-faasaanná ánaasee asooqá moó miná áuqu Anaa námmarifa
Yakooboona ámaaku Aseerana átikiqari kambíqarana Fanueerána
áraamuna márínau. Mifá mánaaqasaaqari faiqí marasée dínni
taikásee dínni ani qaaraqánda marasée aukuana márínoo miná áfaaqi
kuqufufanóo miqóoqari aukuana qaara faqa qaara faqa fasiqa arusée
moó fásiqa qaara faqa qaara faqa moómoo aukuana adeedaana márínau.
Mifá amaana máqakiqari sía ráudee finau, eendáki fáasaana minakí
kai márídanoo Ánutuna amooqíra ufa qímamídanoo áarara márídanoo
innaaru qímarínau. 38Simeeonafa Máriana qímamímarúfanoo Anaa
námmarifa aniréenoo Yísunara Ánutunai dúfi dúfi qímasee dóo
miqóoqari mi-faiqi anaqína Ánutufa asumu márírana nímianinafa ani
márídanoo fee qímasee aiqáma Yeerusaree máqannaasaki akaqáusa
Ánutuna asumu márírana áfeesimaríasa qímanniminoo nínau.

Nasareetee kaifaa ani máríqau.

39Yooseefaasa Máriasa Yeerusaree amaana máqaki aiqáma
Karaambáíqa sándufa taikásee Karíree máqa maaqai nári maqusa
Nasareetee máqusai anirandée fíqau. 40Miqóo márufanoo Yísufa
innooqéenoo narí nídanoo ámudaani afeekaíkufanoo Ánutuna ámiqi
ámíqirafa minásaa márufanoo írirana fíqararafa márínau.

Yísufa amaana máqaki márufafa randáqau.

41Óoqai Isaraee máqannaasa Isipa máqasaa mandáinainaki
márufanoo Ánutufa narí qangiroo moó aqiqoofanoo Isaraee máqannaa
áinnaaqareenoo Isipa máqannaa óoqa faiqi aiqáma naru taikánau.
Isaraee máqannaasa minára irisée miqóoqari áukuana aukúana
áinnaaqarara qoomaqa sakasáidaqa néemariqau. Áukuana áukuana
Yísuna ánoofa ákoofauqa Yeerusaree máqusai óoruree áinnaaqarara
qoomaqa sakasée néemariqau. 42Yísufa (12) qísaukuqara taikásee
qíkunni óoqu qaara marasée aukuana marasoofaqa miná ánaukoo Isaraee
máqannaasa óosana márararee qímasee miná faqa áfiqeeqa Yeerusaree
máqusai óoru fíqau. 43Misá miqóo óoruree moómoo áfuru faiqáidaqa
qoomáqa sakasée néemariqau. Qoomáqa taikáseeqa miqandá Yooseefaasa
Máriasa narí aqoónausa faqa Yísunara dóo fiifoo qímasee fíndimaqee
náriqa máqusai fíqau. Yísufa Yeerusaree máqusai káqi máríufanoo
amaana máqaki kafáa kéeqanau. 44Yísuna ánaukoo moodáa faasaana
fímarufanoo eenóofaqa nári áinainaki faqa niqoónausaki faqa Yísunara
randée maríqau. 45Randóosia sía márufafa kafáa anirandée Yeerusaree
máqusai randáraree qímasee óoru fíqau.

⁴⁶Qaara fáasaana miqóo randáqa níniufaqa qaaramoo fáasaana amaana máqaki kéeqafi paqúriqau, mifá Yuda máqannaasa amaana ufa akoofásauqa faqa minakí máridanoo misá ufa iriséenoo quandáfi óosana óosana ufara misásaa irámmiri márínau.

⁴⁷Írammiri marufaqa miqóo márusa óo irirana fíqararafammifoo qímasee rufíqau. ⁴⁸Miná ánaukoo qáfeeqa tautíqa qíqau, maaqandá qímaaku anée nánaree maaqandá mandáikamma qímaqeenanee aní ákoosandiri qímuqusímarifaqa aníara randáqa níniifaqa paqúriqa. ⁴⁹Yísufa iriséenoo qínau, óo ínneeqara sía fee írídee qínée náqímásee moosáa márianauree sía amana, qínée qeeqá qíkoona máaqaki kai márianausa márídaqa. Ínneeqara minára íríaqaana. ⁵⁰Miqí qufaqa miqandá sía mi-ufána óosana íríqau.

⁵¹Miqóoqari Yísufa narí ánaukoo faqa Nasareetee máqusai óoqu máridanoo narí ánoona ákoona ufa ámeemaanai márufanoo miná ánoofa Máriafa mi-ufáusa aundurái kai írídanoo márínau. ⁵²Yísufa miqóo márufanoo miná írírafa faqa ámudaani faqa innooqée márufanoo Ánutufa faqa faiqí ánaasee faqa Yísunara nídi márínau.

Nammári nímimaru Yoohaneefa Ánutuna ufa qímanniminau.

(Mataioo 3:1-12; Mareekoo 1:1-8; Yoohanee 1:19-28)

3 ¹Tibeeriusafa Roomma máqannaasa firaa kiapafa (15) qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu moodáannai qíku taikásee aukuaana máru kamuqoo mi-fasannái Yudeeaa máqannaasa káqikaa kiapafa qaara auqu faqáafa márínau, Poontiusafa moo áuqu Piratoofa márínau, Mi-fasannái Kariree máqannaasa káqikaa kiapafa Eeroodeefa márínau, Itureea máqannaasa faqa Tarakoonitisa máqannaasa faqa misá káqikaa kiapafa Firipina amaráfa Eeroodeena ákaqa márínau, Abireenee máqannaasa káqikaa kiapafa Risanasafa márínau. ²Yeerusaree máqusai Ánutuna aanáiqikiraqanda Annasafa faqa Kaiafasafa faqa máriqau. Mi-aukuanná Seekariana ámaaku Yoohaneefa káasau aadána maqa maaqaki márufanoo Ánutuna ufa fannoo Yoohaneena áakufufanoo fíndifínoo Yooradanna námari áfaiqara márúsaki óonuree anirée ídanoo Ánutuna ufa faiqí ánaasee qímanniminoo nídanoo qínau. ³Ínneeqa mandá márírana minnísee Ánutufinnai ubeekáifaqa nammári rúma nímaqaanaura miqí másaifanoo Ánutufa inni mandáinaina minínnisee sía náruannoo. ⁴Yoohaneefa náuraa tamummaqara fasiqa ákara rúmaqoona ufamáu fínoo miqí márínau, mi-tamummaqara fasiqáfa maaqí qímasee ákara rinau.

Káasau maqa maaqakiqari faiqí moó maaqí qímasee namméera qídanoo faiqí ánaasee qímannidanoo karaambáiqu ánianínna aanna afisúqa miná aaná eendaándirana andeeqáa.

⁵Arumukíranaki maqá apaurú quqáina qumbíqaani ámuauqunamu faqa áaqana faqa apaurínanoo afaasáikiani.

6 Eendaándira aana aiqáma andeeqáa mandáikiranaki ánuкамásaina raununukáani miqímasaifaqa aiqáma anaamuru Ánutufa asumu máraanínnana qáfeefaranoo.

7 Miqí qímasee tamummáqara fasiqa óoqai qímasee ákararinau. Faiqí ánaasee moómoosa uqanna Yoohanee fínnai Yooradana námmani márunnai ooqureeqa nammári márarara óoqu fíqau. Yoohaneefa rúmannimaqararee qímaseenoo misá níkaruqiranara irisée qímannimidanoo qinau, Ínnee ukadiqa faiqinámuara foora Ánutufa náriranara rufíasee ínneeqa mandá oosanakiqari kambaarámasee asúkaki qinée márúnnaqoo anirée fee únna qímasee nammári márararee qídee. Ánutuna áanoo irana ínnisaa áqufuaninafa yáfee ínni aaquqímánnimaqáifaqee minakíqari sandée qinée únnaqoo anirée nammári nímirarúnnana mandaaqaídee. 8 Ínnee maasá Abarahaamana átiyuqa márúnausa márídee qímasaida Ánutufa asumu márírana káqi qímianífee qímariafanoo, áaqaida miqí qímariafanoo. Ínneeqa mandóosana minnísee andeeqára oosana máraifaqa qáfeeqa ínniara kúqaa naundurá quandárausee qímasee ámiqira saqari qaqamará foora íraidaqee qianáura. Ínnee fífau Abarahaamana áti fee qímariasa, mifá fífau ainaina márídanoo, íriaqa Ánutufa amaná qifanoo máa fífau ooniucasaaqari faiqikámmafi Abarahaamana átiucasaa amaná ootúpaqa máriannoo. Ínnee Abarahaamara áti fee qímariana fífau ufa kái qímariafanoo. 9 Ánutufa saasúnara foora atekárana dóo rauqísee márídanoo, sía naundurá quandáinausa Ánutufa nárirafa qúsandaannoo aiqámausa saqáriara foora sía ámiqira qaqama íraifanoo ateká idáki áquanoo.

10 Faiqí ánaasee Yoohaneena aaquqíra ufa iriséeqa qíqau. 11 Óo Yoohanee maasá aní ufara náqi fee ianáuree qufanoo Yoohaneefa qímanniminoo qinau, qaara siuta faqáafa siuta síaina moó ámia nárana faqaafa rainásee nárana síaina ámia. 12 Roomma máqannaa takísa munnimma máree maríasa faqa Yoohaneefa márunnai aniréeqa irámíriqau, óo ufasáa rakísirafa maasá náqi fee ianáuree qufanoo Yoohaneefa qinau. 13 Ínnee andeeqásee takísa munnimmá kai máraaqa sía qúmmuarirana ootúpamásee máraaqa. 14 Miqí qímasee qímannimisooafa Roomma máqannaa sundíuqa anirée irámíriqau, maasá faqa náqi fee ianáuree anée maasára nánee fee qinnáree qufanoo Yoohaneefa qinau, Ínnee sía áanóo iranannai moosá munnimma qúmmuariaqa, sía únufannai kóotamasee moosá munnimma aina qúmmuariaqa. Ínneeqa saika ákiqara feefaurú marasée sía minára mandá ufa qímasee ninunú ruaqa. Minára amana fée qímasee nifaaqa quqáqa.

15 Faiqí ánaasee moómoosa Isaraee máqannaasa Yoohaneenara iriséeqa qíqau, óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqauqa Ánutuna ásauku mundírafa kambíqaannoommifoo qímaqoofa mifée qímasee misá

naundurá uqéeraqau. ¹⁶Yoohaneefa minára iriséenoo qímanniminoo qinau, qinée fifau nammárinnaí ínni rúmannimaqaidaqa, moó fannoo firaqóo qiní úriqararafa ániannoo, náqimasee fee qinée miná dadaaqianáuree. Qinée fifau ainainará foora márianaura, mifá káaqa úridaqaqaqaramásee úriqararafa máriannoo. Mifá Ánutuna maraqunannái faqa idánnai faqa rúmannimaqaannoo.

¹⁷Maraqunannái rúmannimaqarafa faqa kudimakírana qaanínna idánnai rúmannimaqarafa faqa minára oofáafana anoona faqa ánaaqmaara faqa kíkíqa úsidanoo. Mifá faiqí ánaasee oofáafanara foora ásaukunoo utitíqa máseenoo ánaaqmaara fúafa áquseenoo ánoona mara máaqaki quqéenoo ánaaqmaara idá firaafa sía dimbéemari idanaki áraannoo.

¹⁸Yoohaneefa ámiqira fasaasa ufa faiqí ánaasee qímannimidanoo óosana óosana úfannai misá fuki faakí qímarinau, Ánutuna ufamáu fuaqéera qímannimimárinau. ¹⁹⁻²⁰Kariree máqa maaqaki káqikaa kiapafa Eeroodeefa narí ákaqa ánaqa miná áuqu Eeroodiasa námmarina úmmuara maraséenoo óosana óosana mandainaina faqa máree marínau. Yoohaneefa Eeroodiasa námmarina mároonara qáoo qufanoo Eeroodeefa narí mandáinaina óosana fannoo úriqaroonara Yoohaneena rumbáranaki quqánu.

Yoohaneefa Yísuna nammári rúmamaqánu.

(Mataioo 3:13-17; Mareekoo 1:9-11)

²¹⁻²²Yoohaneefa káqi máru aukuana faiqí ánaasee moómoosa nammári máreesoofanoo Yísufa faqa aniroofanoo Yoohaneefa miná faqa nammárikí mara kéeqaseenoo Yísufa nammárikíqari fíndifinoo innaaru qímarufanoo innaarúna rakéemafufanoo Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna fannoo nakipurúnaikámmafinoo Yísunasaa áqufufanoo innaarúnaindari ufa moó kambíqeenoo qinau. Anée qiní qímuqusímarianna qímaakufa máriananoo firaqóo aníara dídidanoo.

Yísuna akeeku akaakú núqu.

(Mataioo 1:1-17)

²³Yísufa (30) qiní qíku qísauku taikásee moo fásiqa ásauquqara taikásee aukuana maraséenoo narí saika óosana áranau. Aiqáma fasiqa ánaasee sía miná óosana írirai minára Yooseefaana ámaaku fee qímaríqau. Yooseefaafa Eerina ámaaku márínau. ²⁴⁻²⁶Eerifa Matatana ámaaku márínau.

Matatafa Reefina ámaaku márínau.

Reefifa Meerakina ámaaku márínau.

Meerakifa Yanaina ámaaku márínau.

Yanaifa moó Yooseefaana ámaaku márínau.

Yooseefaafa Matataiasana ámaaku márínau.

Matataiasafa Amoosana ámaaku márinau.
 Amoosafa Naqummana ámaaku márinau.
 Naqummafa Eesirina ámaaku márinau.
 Eesirifa Nakaina ámaaku márinau.
 Nakaifa Maatana ámaaku márinau.
 Maatafa moó Matataiasana ámaaku márinau.
 Matataiasafa Seemeena ámaaku márinau.
 Seemeenafa Yooseekana ámaaku márinau.
 Yooseekafa Yoodana ámaaku márinau.
 Yoodafa Yooannana ámaaku márinau.
 27Yooannafa Reesana ámaaku márinau.
 Reesafa Seerubabeerana ámaaku márinau.
 Seerubabeerafa Seearatieerana ámaaku márinau.
 Seearatieerafa Neerina ámaaku márinau.
 28Neerifa Meerakina ámaaku márinau.

Meerakifa Adina ámaaku márinau.
 Adifa Koosamana ámaaku márinau.
 Koosamafa Eeramadamana ámaaku márinau.
 29Eeramadamafa Yoosuna amarána ámaaku márinau.
 Yoosuafa Eerieeseerana ámaaku márinau.
 Eerieeseerafa Yoorimana ámaaku márinau.
 Yoorimafa Matatana amarána ámaaku márinau.
 Matatafa Reefina amarána ámaaku márinau.
 Reefifa Simeeoona amarána ámaaku márinau.
 30Simeeoonaafa Yudana amarána ámaaku márinau.
 Yudafa Yooseefaana amarána ámaaku márinau.
 Yooseefaafa Yoonamana ámaaku márinau.
 Yoonamafa Eeriakimana ámaaku márinau.
 31Eeriakimafa Meereena ámaaku márinau.

Meereenafa Meennana ámaaku márinau. Meennafa moó Matatana ámaaku márinau.

Matatafa Natannana ámaaku márinau.
 Natannafa Dafidina ámaaku márinau.
 32Dafidifa Yeeseena ámaaku márinau.
 Yeeseefa Oobedana ámaaku márinau.
 Oobedafa Booasina ámaaku márinau.
 Booasifa Seeraana amarána ámaaku márinau.
 Seeraafa Naasooná ámaaku márinau.
 Naasoofa Aminadabana ámaaku márinau.
 Aminadabafa Adimina ámaaku márinau.
 33Adiminafa Aranina ámaaku márinau.
 Aranifa Qeesarooná ámaaku márinau.

Qeesaroofa Peereesana ámaaku márinau.
 Peereesafa Yudana ámaaku márinau.
³⁴Yudafa Yakooboona ámaaku márinau.
 Yakooboofa Isakeena ámaaku márinau.
 Isakeefa Abarahaamana ámaaku márinau.
 Abarahaamafa Teeraana ámaaku márinau.
 Teeraafa Naqoorana ámaaku márinau.
 Naqoorafa Seerukana ámaaku márinau.
³⁵Seerukafa Reeuna ámaaku márinau.
 Reeufa Peereekana ámaaku márinau.
 Peereekanafa Eebeerana ámaaku márinau.
 Eebeerafa Seeraana ámaaku márinau.
 Seeraafa Kainnana amarána ámaaku márinau.
³⁶Kainnafa Arafadana ámaaku márinau.
 Arafadafa Seemana ámaaku márinau.
 Seemanafa Nooana ámaaku márinau.
 Nooafa Rameekana amarána ámaaku márinau.
 Rameekafa Meetuseerana ámaaku márinau.
³⁷Meetuseerafa Eenookana ámaaku márinau.
 Eenookafa Yareedana ámaaku márinau.
 Yareedafa Maqarareena ámaaku márinau.
 Maqarareefa moó Kainnana ámaaku márinau.
 Kainnafa Eenoosana ámaaku márinau.
³⁸Eenoosafa Seetana ámaaku márinau. Seetafa Adamana ámaaku márinau.
 Adamafa Ánutuna ámaaku márinau.
 (Ánutufa narí kambíqarafa márinau.)

Sadannafa Yísuna amanufá
(Mataioo 4:1-11; Mareekoo 1:12-13)

4 ¹Yoohaneefa Yísuna nammáriki túpamasoofanoo fíndifufanoo Ánutuna andeeqára náaquqara maraquna Yísunaki qumbíqafufanoo mi-maraqunáfa Yísuna rarisámeeqeenoo káasau aadana maqa maaqaki quqásoofanoo miqóo áfaannauqa firaafá qaara fasiqa níku nísauku taikásee faasaana Yísunara mandáinainaki áaqaranaki fúanifée qímaseenoo maará maqaséenoo amanamásee qáfoosianoo. ²Qaara fasiqa níku nísauku taikásee faasaana mi-karí Yísufa nárana sía nanau, mi-moomoo faasaanafa áiqaróofanoo Yísuna firaqóo áararanau.

³Firaqóo áararoofanoo áfaannauqa firaafá miná qáfamásee Yísuna qímaminoo qinau. Anée kúqaa Ánutuna ámaaku máridana mee aaqá marí oonísara qínaqa féemu kámmafinana náa. ⁴Yísufa iriséenoo qímaminau, Ánutuna ákarakinaa ufa maaqí qínoo máridanoo faiqí sía

nárana kai námasee amana máriannoo. Ánutuna ufamáu fímariafa mifá kai náranara foora márídanoo, qínée sía aní ufamau fíqa óoniara qíananoo féemu kiannoo.

⁵Miqí qufanoo áfaannauqa firaafa Yísuna uqéeraseenoo maa-maqa maaqánasaaqaraana aiqáma karaambáiqua faqa misá quqúsakinaasa faqa dauní uqafíqaseenoo qímaminoo qinau. ⁶Maa-aiqama afeeka ainainá faqáasa maqásaa faqa misá fira qumiasana faqa Ánutufa qiní qimiqaifanoo qiníndi márídanoo, qeeqá kai irisée moo fásiqa amaná ámianaura. ⁷Anée qiní dóorinni aqoori sáunarafi deendeénamafi qiní Ánutusara foora qimooqínaqa maa-aiqama adiafaa ira qumiasaná aiqáma aní ámianaura. ⁸Yísufa miná ufa iriséenoo kaifáa qímaminoo qinau, Ánutuna ákarakinaa ufa maaqí qídanoo, anée karaambáiqua aneenná Ánutuna kai amooqímasee miná aináina kaimmamaqaa. Minára irisée sía aní ufamáu fuanáura.

⁹Miqí qufanoo áfaannauqa firaafá kafáa Yísuna qumáreeqeenoo Yeerusaree fira amaana máqa ataufakai faakána kísaaqa atisaa quqáseenoo qímaminoo qinau, anée Ánutuna ámaaku márídana maaqóoqari rafúsaki meemái maqásaa áqufua sía miná ámaaku márídana sía áqufua. ¹⁰Ánutuna ákarakinaa ufa fannoo minára maaqí qídanoo Ánutufa narí qangiroouqa niqíqáinaqa anísaa rakísifaranoo. ¹¹Kafáa moo ákaraki maaqí qídanoo misá nári nísaukunoo qumáraifana sía óonisaa anée áiku rupáurinanoo áidafuannoo. ¹²Yísufa qáfeenoo iriséenoo áfaannauqa firaaná qímaminoo qinau, Ánutuna ákarakinaa ufa fannoo minára maaqí qídanoo anée sía karaambáiqua aneenná Ánutuna amanamásee qáfaannee qídanoo. Minára irisée sía maaqóoqari áqufuanaura. ¹³Áfaannauqa firaafá aiqáma káridanoo Yísuna ákari maqaséenoo, Yísuna máfi quqáseenoo minnáiseenoo dóo finau.

Yísufa Ánutuna ufa qímannimirana óosana áranau.

(Mataioo 4:12-17; Mareekoo 1:14-15)

¹⁴Yísufa Kariree máqa maaqai kafáa aniroofanoo Ánutuna náaquqara maraquana fannoo miná faqa afeekaikámasee márídanoo dadaaqunara, miná áufakiana fannoo Kariree máqa maaqaki aiqámai dáraaninau. ¹⁵Yísufa misá amaana máqakiaqa maqúsa maqúsa fíqu fíqu inoo nídanoo qímannimímarúfaqa aiqámausa miná amooqí maríqau.

Nasareetee amaana máqaki amaana ufa qímanniminau.

(Mataioo 13:53-58; Mareekoo 6:1-6)

¹⁶⁻¹⁷Yísufa Kariree máqa maaqaki níniufanoo Nasareetee máqusai narí ánaaqisaa máriu maqusanaki óonureenoo Isaraee máqannaasa amaana Sariríqasaa narí óosana maraséenoo amaana máqaki kéeqanau. Kéeqafinoo Ánutuna ufa ásaanariraree qímaseenoo fíndifufaqa misá

Ánutuna tamummáqara fasiqa Eesaiaana náuraa ákara ámifanoo airíseenoo maa-ufána paqúrimasee ásaanarinau.

(Óoqai misá papiqa ákara rúmasee qaara aikasáa kukúqa máqoona Yísufa dúku dukumásee minaki maa-ufána paqúrimasee ásaana rinau.)

18-19 Karaambáiqi maraquna fannoo qiní dáakinoo máridanoo, mifá kudi fasiqauqa ámiqira fasaasa ufa qímannimianne qímasee ásauku qinísaa mundínau, rumbáqa maríasa idukúaki fuaqéera qiní diqiqanau, nífu dimbárausa faqa nífu maqannísaaneera faqa qiní diqiqanau, moo máqannaasa ani mara moó maqannaasa aupurarana nímimariana minakínaana idukúaneera faqa qiní diqiqanau, karaambáiqi narí máqannaasa mandáinainakinaasa máraaninna aukuanara qímannimirara qiní diqifaifaqa ani máridaqa.

20 Yísufa mi-ufána ásaana rúmasee papiqa qaara aikannóo kukúqamasee rakísi marú fasiqana amiséenoo ufa qímannimirara qímasee óoqu marínau, mi-amaana maqánaki Nasareetee máqusai márusa aiqámausa nífu Yísuna kai tatáqa fiqau. 21 Yísufa maqee ásaana rúmasee qímannimi ufanasáaqaraana qímanniminoo qinau, maa-ufána ákarakinaana ásaana rúmasee qímannimímarúna miná ánoona dóo maqee uqanna kambíqeenoo. 22 Misá miná adíafaaira ufausa iriséeqa tautúmasee narí qímami narí qímami qiqau, maafá Yooseefaana ámaaku kai máridanoo fee qímasee níkooqanau.

23 Yísufa irisée qímanniminoo qinau, ínnée óoqeenáasa naamúaqira ufa qímaqimiqa maaqí qifáranoo oó tutáqafa anée aneenná aurírana aneenná marasínnanai kai aneenná aurírana taikáa kafáa qiníara maaqí qifáranoo anée Kapeeranaumma máqusai óosana óosana ainaina faiqí sía amanaikí marí ainaina áuqaananara maasá íridaqa maqee aneenná maqúsaki maasá qífusaa mi-ainainná áuqaa. 24 Qinée minára maaqí qímasee ínni qímannimidaqa, Ánutuna tamummáqara fasiqauqa sía moó fannoo narí maqúsanaasa nífusaa úriqarara fasiqa máriannoo moo máqusanaasa minára úriqarara fasiqa fee qímasee miná ufa írifaranoo. 25 Ínnée qiní ufa íriaqa óoqai Eeriaafa máru aukuaana qaaramoo áukuana faqa (6) qísauku dínni taikásee dínni ani moodáa marasée quqoona faqa aakú sía uqanna rufanoo aandaroo firaafá aiqámai narí marínau, 26 Mi-aukuanná Isaraee máqannaa adeedaana ánaasee moómoo márufanoo sía misá dadaaqinau Sidoona máqa maaqaki Sareefata máqusaki máru ánaamuru adeedaana anaaseená kai Ánutufa Eeriaana aqiqoofanoo dadaaqinau, 27 Ánutuna tamummáqara fasiqa Eerisaafa máru aukuaana narí máqannaasa Isaraee máqa maaqaki károora narí márusa moómoo máriqau, Eerisaafa sía misá károora taíkannisanau, ánaamurua Siria máqusanaasa úriqararana áuqu Naamana miná károora kai taíkamaqánau. Ínnée qiníara sía tamummáqara fasiqa fee qímariafanoo qiníara níkooqee

máriafanoo qinée faqa miqí kai íqa qeeqá maqúsanaasa ínni sía amana dadaaqianáura.

²⁸⁻³⁰ Misá Nasareetee máqusai amaana máqaki márusa mi-ufána iriséeqa áanoomasee Yísuna rarisámammaree Nasareetee máru áaqanasaa áfiqeeqa rarisaqá óoruree ámeemai áquaneerufanoo kúquani fee qímasoofanoo Yísufa misá qámbara káqi fíqareenoo narí saikái finau.

Kapeeranaumma máqusai faiqí aundurákinaa áfaanna aqiqanau.
(*Mareekoo 1:21-28*)

³¹ Yísufa Kariree máqa maaqaki Kapeeranauma máqusai óoquireenoo Sariríqasaa amaana máqaki faiqí ánaasee Ánutunara naamúaqinau.
³² Miná ufa írimariasa miná ufara náaquqanau, mifá narí Ánutufara foora márídanoo qímannimufaqa dóo tautíqa minára nídinau. ³³ Qímannimi marúfanoo mi-amaana maqánaki faiqí moo káasau afaanna aunduráki márufa Yísuna ufa irisée firaa kari fáaqa rúmasee qímaminoo qinau.
³⁴ Óo Yísufa Nasareetee máqusanaafa anée nánaree maasá soodáa qídanee, maasá daru taikáraree ánidanee qinée aníara íridaqa anée Ánutuna náaquqara ufa máree máríanafa máríanano. ³⁵ Yísufa iriséenoo amambainá qímaseenoo qinau, anée ufaséenana mi-fasiqána aundurákiqari ráudamaki sée fua, miqí qufanoo mi-afaannáfa aiqámausa nífusaa mi-fasiqána maqásaa máfi áqusee sandéenoo sía aupúrarana áminau. ³⁶ Aiqámausa miná qáfeeqa tautúmasee narí qímami narí qímami qíqa qiqau, maa-fasiqána ufa nána ufa fee márídanoo narí Ánutufara foora afeekufannái káasau afaanna qímannimifaqa eedóo kai qímasee ráudee sandáafanoo náaquqaidano. ³⁷ Miqóoqari mi-ufána múnuaqi míniqui ufanóo aiqámai dáraaninau.

Yísufa óosana óosana aurirana andeeqánnisanau.
(*Mataioo 8:14-17; Mareekoo 1:29-34*)

³⁸ Yísufa amaana máqakiqari ráudamaki Simoono máaqaki kéeqanau. (Simoonafa Yísuna ufa írira fasiqa miná faqa nímarufa márínau.) Simoono miná áiraamaku ánaasee aurí marufanoo afaaqa firaaqóo idídímarufaqa minára Yísuna qímamiqau. ³⁹ Mifá iriséenoo miná qaarí aaqá óonureenoo mi-auriránara qáoo qufanoo taikóofanoo mi-anaaseefá aaqee fíndifinoo nárana deedaqamásee níminau.

⁴⁰ Súani afu kéeqoofanoo asooáa asooáa ímarufaqa mi-maqusánaasa náriqa níqoondiuqa auríra fasiqa anaaseeuqa márída mínisee márufanoo Yísufa ásauku aiqámausa nifaaqái quqásoofanoo aurírafa taikána. ⁴¹ Áfaannauqa faqa niqiqée márufaqa moómoosa naunduráindari ráudamaki fáaqana faqa sandáidaqa qiqau, anée Ánutuna ámaaku máríanano fee qufanoo Yísufa miqóoqari qáoo qínoo sía ufa qiaqée

qinau, mi-afaannáusa Yísuna Ánutuna ásauku mundírafa márúnara írimarusa márúnara, minára mifá misá nimambainá qinau, innée ufaséeqa qufaqa misá sandámafiqau.

Yísufa Yudeeaa máqa maaqai qímanniminoo ninau.

(Mareekoo 1:35-39)

⁴² Mi-eendánaki Yísufa faiqée iqáqoofanoo kanánaana mi-maqusánakiqari fíndimaqee faiqí sía márunnai Ánutu finnái innaaru qírara finau, faiqí ánaasee fíndifi minára yái fee fínoo fee qímasee randámaree óonu paqúrimasee sía moosáa fúannee qufanoo Yísufa qímanniminoo qinau. ⁴³ Qinée Ánutuna innaarúna ququsakinaa fasaasa ufa sía maaqóo kai qímannimirara, Ánutufa qiníara aiqámai qímannímiannee qímasee diqíqámaqoosa márídaqa. ⁴⁴ Miqí qímaseenoo mifá Yudeeaa máqa maaqai óoquireenoo aiqáma máqusakiaqa fífainidanoo Ánutuna quqúsara qímannimi marínau.

Yísufa narí indaarúqaa faiqi námu nífiqanau.

(Mataioo 4:18-22; Mareekoo 1:16-20)

5 ¹ Moo kári Yísufa Keeneesareeta fárumma áfainni kíkíqinoo márídanoo Ánutuna ufa qímannimi marúfaqa faiqí ánaasee moómoosa anirée írirara narí futeeqée narí futeeqée ímaríqau, ²⁻³ Noodáanna réemaru fasiqaqanda náriqa noodáanna réemaru kanúqaqanda máfi nammári áfainni quqásee náriqa pateeuqá máreeqa moosáa óonu márídaqa akuní maríqau, Yísufa faiqí ánaasee moómoosa níqafaidanoo kanúqa qáfamaseenoo Simoonaindiki akarámafinoo qímamufaqa káqi kaaqóo afeeqóofanoo nammári ámuauqasaa óonuroofanoo Yísufa minakí óoqumarifinoo faiqí ánaasee aiqámausa miná óorinni ani usufufanoo naamúa qímarinau.

⁴ Ufa qímannimi taikáseenoo Yísufa Simoona qímaminoo qinau, kanúqa máree farúmmaki óonuree pateeuqá rámasee noodáanna umbaqía. ⁵ Miqí qufanoo Simoonafa qinoo akasáa maasá úriqararafa, maasá maqee éendaki nammáriki patee moómoo kari rámasee sía uqanna moodáa noodáanna máreeqa anée qíannanara kaifáa raanáura. ⁶ Misá náriqa pateeuqá nammáriki rámasoofanoo noodáanna moómoo mi-pateeuqánaki umbíqafinoo pateeuqá rakéekaa inau. ⁷ Miqúfaqa misá qáfeeqa moo kánuqaki márúsara nísauku áqufaqa misá anirée dadaaqíqa noodáanna maréeqee kanúqaki umbíqasoofanoo kanúqaqara faqa nammáriki ukúqnaaqaa ímaríqau. ⁸ Simoona moo áuqu Peetooroofa miná qáfamasee Yísunara ruffieenoo miná óorinni aqoori sáunarafinoo qinau, óo karaambáiqa sía qiní faqa mária qinée mandáinaina máree marúnausa márídaqa. ⁹ Yoohaneefa faqa Yameesafa faqa miqandá Seebeedeena ámaakuqara miqandá Simoona dadaaqídaqa noodáanna réemaruqanda

máridaqa noodáanna moómoo rámasoona qáfoofanoo náaquqanau.

¹⁰Náaquqoofanoo Yísufa Simoona qímaminau, anée sía rufíaa maaqóoqari anée sía noodáanna réemarinnaranoo anée faiqí ánaasee kai Ánutuna quqúsaki pateeuqákiara foora mara quqée márinnaranoo. ¹¹Miqóoqari misá náriqa kanúqa rarisámeeqee áfainni quqásee náriqa noodáanna saika máree marúna aiqáma ainaina minnísee Yísuna faqa fiqau.

Yísufa károora árimaru fasiqana andeeqánau.

(Mataioo 8:1-4; Mareekoo 1:40-45)

¹²Moo kári Yísufa moo máqusai márufanoo károora aiqáma afaaqai árimaru fasiqafa moó fannoo aniréenoo maqásaa áqufinoo irámmirinoo qinau, óo maa-fasiqa aní áidirafa qínana amaná anée qiní károora rukáqimaqeennaranoo. ¹³Yísufa iriséenoo narí ásauku uqéerasee minásaa mundúseenoo qinau, Eeóo qiní írirafa aní dadaaqíraee qídaqa, dóo rukáfinana mária qufanoo aaqee kái miná károora rukáfinau. ¹⁴Yísufa mi-fasiqána amambainá qímaseenoo qinau, anée sía maa-ainainnára moóna qímamia andeeqásee amaana máqaki aanáiqikirana aaqá óonu ráinanoo mifá aní afaaqa aikuqumáseenoo aníara ánukanoo máriaano qánnoo, miqí qínana anée károora nárimarisa taikárausa aandáu tatúfirana Mooseena sándufamau fidana Ánutuna suqámia, miqímasainaqa aiqámausa aní ánukarana qáfamasee sía aníara eeraírifaranoo. ¹⁵Minára Yísuna afeeka áufakiana sía taikánau, firaqóo fífainufaqa faiqí ánaasee moómoosa suqú maree Yísufunnai aniréeqa miná ufa írufanoo misá aurírafa taikáanifeera ániqau. ¹⁶Yísufa moodáakari moodáakari faiqí sía máruqoo óonureenoo Ánutunara kísaaqasaa innaaru qímarinau.

Yísufa áiku ásauku pipisaaqá úsirana andeeqánau.

(Mataioo 9:1-8; Mareekoo 2:1-12)

¹⁷Moo fáasaana Yísuna moo máaqaki máridanoo faiqí ánaasee Ánutunara naamúaqida márufanoo Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufasaa rakísiraua faqa mi-maqánaki óoqu marífíqa írimariqau, Kariree máqa maaqakiqari faqa Yudeeaa máqa maaqakiqari faqa Yeerusaree máqusaindari faqa moómoosa ani máridaqa íri maríqau. Aurírana taikara afeeka karaambaiqa Ánutufinnaindari Yísunasaa márufanoo aurúsa andeeqánnimaqee marínau. ¹⁸⁻¹⁹Yísufa máaqaki qímánnimí marúfaqa faiqí ánaasee akaqáusa nári niqoónnana áiku ásauku pipisaaqá qusírana qaindúsu maree anirée máaqaki kéeqafi Yísuna aaqá quqáraree qímasee qáfoofanoo faiqí ánaasee moómoosa ititáfufaqa sía amanakíqa, quándaki naammaráaqa akarámafufaqa namúdi rainásee mi-fasiqána narí qaindásaa quqásee sánda quiqa quiqa ufanoo máaqaki faiqí ánaasee qámbaana Yísuna aaqá quqáqau.

²⁰ Yísufa misá írirana narísaa firaaqóo mundúnara iriséenoo mi-pipisaaqa qusira fasiqána qímaminoo qinau, qiní qíqoondi aní mandáinaina numoo dóo minnáisaidaqa. ²¹ Miqí qufaqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai amaana ufa qímarusa faqa náriqa naunduráindari kai qídaqa qiqau, maa-fifau fasiqáfa únnaqi másaidanoo narí ufannoo Ánutuna ámaaqa máqaidanoo faiqí sía amana mooná mandáinaina numoo taikárana amana máridanoo Ánutufa kai amaná miqíannoo. ²² Yísufa misá naunduráindaraa ufa iriséenoo qímanniminoo qinau, innée náqi fee qifaqee mi-mandirirána inneeqa naunduráki íridee. ²³⁻²⁴ Qinée maa-fasiqánara aní mandáinaina numoo minnáisadee qúnnana innée qiníara sía amanaikíaanoo fee qídee qinée faiqí nímaaku maa-maqánasaa máridaqa faiqí áaqarana akiaqara minínnisara afeeka faqaasa márunausa márinarana maa-firaa afeeka ainainannái kooroománnimaqáanaura qinée maa-fasiqánara aneenná qaindásaqari fíndifinana mi-qaindána máree ámaaqa fúa qíananoo miqínaqa qiní mandáinaina numoo minnáisara afeeka qáfeefara. Miqí qímannimiseenoo quándaki mi-aiku asauku kuqirána qímaminoo qinau. Dóo fíndifi aneenná qaarí máreenana ámaaqa fúa. ²⁵ Miqí qufanoo mi-fasiqáfa fíndifinoo aiqámausa nífusaa narí faiqée marú qaarina máreenoo Ánutunara dúfi dúfi qímammareenoo ámaaqa finau.

²⁶ Aiqámausa minakí márusa miná qáfamasee firaaqóo tautíqa maaqí qímasee Ánutuna asasiqau, maqee fáasaana maasá maa-fasiqána qáfaunanoo nifaaqa qumooqukínoo.

Yísufa Reefina áfiqanau.

(Mataioo 9:9-13; Mareekoo 2:13-17)

²⁷⁻²⁸ Miqóoqari Yísufa ráudamaki moosáa fídanoo Roomma máqannaa kiapana takísa munnimma máree marú kuskusáfa miná áuqu Reefina amaráfa narí oopísaki márufanoo Yísufa miná qáfamaseenoo qímaminoo qinau, anirée qiní faqa fúa qufanoo Reefifa fíndifinoo aiqáma ainaina minníseenoo miná faqa finau.

²⁹ Moo kári Reefifa Yísuna nárana suúqamiraree qímaseenoo Yísuna faqa narí aqoónausa takísa munnimma máree marúsa faqa faiqí ánaasee akaqáusa faqa náaramasoofaqa miná máaqaki aniréeqa firaa qoomaqa sakasée née máriqau. ³⁰ Néemarufanoo Farisai amaana ufa qímarusa faqa nári niqoónausa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Yísuna faiqi námu níqiqa qiqau, innée nánaree úmmuara takisa munnimma máree maríasa faqa mandá óosana máree maríasa faqa nárana nammári náidee, nisaaurúqa. ³¹ Yísufa miná iriséenoo qímanniminoo qinau, ámiqimaria fasiqa anaaseesa sía tutáqafinnai fídaqa, aurímariasa kai tutáqafinnai fídaqa. ³² Qinée sía ámiqimaria fasiqa ánaaseesara náriqa mandáinaina minnísee Ánutufinnai ubeekaaqéera qumu máridaqa, innée mandá

fasiqa ánaasee fee qímasee nífaqee maríasa misára kai Ánutufinnai
ubeekaaqéera náararee qímasee qínée qúmuafanausa máridaqa.

Náararee marú innaaruqíra oosanara iraqau.

(Mataioo 9:14-17; Mareekoo 2:18-22)

³³Akaqáusa Yísuna qímamiqa qiqau, Yoohaneefa nammári nímimaruna
ufa írimariasa moómoo kari nárana máridanoo miná minnísee náarara
innaaru qídaqa, Farisai ámaana ufa qímariasa misá ufa írimariasa faqa
miqídaqa aní ufa írimariasa sía uqanna miqídaqa, nárana nammári
náida máridaqa. ³⁴Yísufa iriséenoo qímanniminau, mánaaqa amundára
qoomaqaki suqímaria fasiqa anaaseesara náarara máriaqee qífaqa sía aní
ufa írifaranoo amundára fasiqa márínara qoomáqa sakasée neefáranoo.
³⁵Misá mi-anaaseená afaaqi qiní rumbámaree múnú darúsáifafa mi-
karí kúqaa nímuqusa mandáikinaqa nárana minnísee náarara innaaru
qifáranoo. (Yísufa narí kúquaninnanara mánaaqa amundárana afaaqi
kíkíqa úsinau. Yísufa narí kúqinanoo miná faiqi námu nímuqusa
mandáikinaqa náarara máridaqa innaaru qifáranoo fee qinau.)

³⁶Yísufa moo qúandara ufa qímanniminau, faiqí náuraa siuta akunírara
sía amana fúka qamunnasaaqaraa ati anaqísee minásaa akunúannoo
miqínanoo náuraa qamunna faqa fúka qamunna faqa mandáikiandoora,
miná náuraa qamunna máridanoo minnísa. (Náuraa qamunnara
Yísufa Mooseena sándufara miná kíkíqa ususée qímanniminau. Fúka
qamunnara narí fúka ufara qinau.)

³⁷(Yísufa maqásaa máru aukuaana misá uáinna nammari tatisée aandáu
apatannai áuqira taquki adíasee kísaaqasaa maqáki quqássoofanoo
márinau. Marikínoo ámiqinoo márufafa miná mara máree maqee maqee
néemariqau. Uáinna nammari misá maqee maqee née marú nammari
márinau. Mifá aandáu apatannai áuqira taquara qufaqa, maasá qeeqá
ufakíqari táqu uqannee qídaqa.)

Yísufa minára iriséenoo quandára ufa moó qímanniminau, faiqí fúka
nammari sía amana náuraa taquki adíannoo, rukámufinanoo aiqáma
nammari rairaa íandoora. ³⁸Fúka nammari fúka taquki adíainanoo
amanaikiannoo. ³⁹Faiqí náuraa uainna nammari námasee sía amana
fúka uainna nammari náannoo. (Yísufa faiqí ánaaseera Mooseena
sándufa óoqeenaa uainnara foora miná akoofása máriaafa qiní ufa fúka
uainnara foora márifaqa níkoofeefáranoo.) Óoqeenana adíafaairafa
úriqaranoo máridanoo fúka adiafaairafa óorudupinoo máridanoo.

Amaanasáa sakuma ruqóosoo ufa.

(Mataioo 12:1-8; Mareekoo 2:23-28)

6 ¹Moo kári Yuda máqannaasa Sariríqa amaanasáa Yísufa narí faiqi
námufafa maqúsamau nídanoo sakuma úmmaqiranaki fímarufafa

miná faiqi námu sakuma ruqóosasee rafárisaidaqa néemariqau. ²⁻⁴ Farisai ámaana ufa írimarusa márídaqa níqafeeqa níqídaqa qímannimiqau, ínnée nánaree Mooseena sándufa rukíaidee maasá amaana Sariríqasaa aináinidee qufanoo Yísufa qímanniminoo qinau. Ínnée sía fee karaambáiqá Dafidina óosana íridee mifá áararoofanoo Mooseena sándufa rukíasee Ánutuna náaquqara amaana máqaki kéeqafinoo Ánutuna ámaqee máru féemuna mara námaseenoo narí faiqi námufaqa akaqána máree múqu níminau, Mooseena sándufaki mi-feemúnara káqi qeesa sía naaqée qídanoo aanáiqikiraua kai naaqée qu feemufa márínau. ⁵ Yísufa misá qímanniminoo qinau, qínée faiqí nímaaku uqanna amaana fáasaana faqa miná sándufáuqa faqa miná úriqararaua márídaqa. Qínée qeeqá faiqi námuara sakuma ruqóosa naaqée qíana amaná misá neefáranoo.

Yísufa ásauku pipisaaqá usirana amaanasaa andeeqóo ufafa.

(Mataioo 12:9-14; Mareekoo 3:1-6)

⁶ Moo kári Isaraee máqannaasa Sariríqa amaanasáa faasaana moo máqusai amaana máqaki kéeqafi Ánutuna ufa qímannimi márufanoo faiqí moo ásauku uqannai ásauku káraaduqarafa faiqí ánaasee faqa márídanoo Yísuna ufa írimarínau. ⁷ Mooseena sándufasaa rakísiraua faqa Farisai ámaana ufa qímariasa faqa misá faqa márídaqa Yísuna árirara aiqúqí maríqau, mi-fasiqána ásauku káraaduqarana andeeqásainaqa Mooseena sándufa rukíasee saikídanoo fee qímasee unéemaana qímasee miná rumbárara qímarufanoo.

⁸ Yísufa misá naundurákinaa mandá irirana iriséenoo mi-asauku karaaduqarána áaramaseenoo qinau, anée fíndifi maí anirée aiqámausa nífusaa kíkíqia qufanoo miqímminau. ⁹ Kíkíqá máfufanoo Yísufa misá qímanniminau, qínée moodáa ainainara ínni irámmirianauro, ínnisaimbaqa sándufa Sariríqa amaanara náqi fee qídanoo, maasára faiqí dadaaqiaqée qídanoo fee faiqí kurídiaqee qídanoo fee, maasá faiqí máriaqeera asumu mara nímaqaanauree faiqí sía máriaqeera náru taikánnimaqaanauree. ¹⁰ Miqí qímasee Yísufa aiqámausa nífuki nífuki ídanoo mi-fasiqána ásauku káraaduqarana qímaminoo qinau, anée aneenná ásauku úqua qufanoo mi-fasiqáfa miqúfanoo miná ásauku ámiqinau. ¹¹ Ámiqufanoo farisai amaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufa írimarusa faqa firaaqóo áanoo qímasee Yísuna unéemaana qímasee áriranara randáqau.

Yísufa qíkunni ooqu qaara marasée fasiqa nífiqanau.

(Mataioo 10:1-4; Mareekoo 3:13-19)

¹² Mi-fasannái Yísufa innaaru qírara ámuauq námusa óoruree mi-eendánaki innaaru saíka ímarufanoo iqáqanau. ¹³ Iqáqoofanoo misáki

rusandeesámumasee (12) qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée fasiqa nífiqaseenoo misá núqu niqíqára fasiqauqee qinau. ¹⁴Misá núqu moo Símoonafa moo áuqu Peetooroofa faqa miná ákaqa Andurufa faqa Yameesafa faqa Yoohaneefa faqa Firipifa faqa Baratooroomeeufa faqa, ¹⁵Mataioofa faqa Toomasifa faqa moó Yameesafa Arafaiusana ámaaku faqa Simoona amaráfa káaqa nári kaamánna rímarufa faqa Yudasina amaráfa Yameesana ámaaku faqa moo Yúdasifa ¹⁶Keerioota máqusaindaraafa kásooqaqee Yísuna uqeeqáaninafa faqa máriqau.

Faiqí ánaasee moómoosa Yísuna áfaqee fiqau.

(Mataio 4:23-25)

¹⁷Yísufa misá nífiqa quqáseenoo niqíqára fásiqauqee qímaseenoo miná ufa írimarusa moómoosa faqa ámuauq námusaaqari qumuréenoo afaásai márufafa faiqí ánaasee moómoosa ani máriqau. ¹⁸Yísuna ufa íriananoo aurírafa taikáanifee qímasee Yudeeaa máqa maaqaindari faqa Yeerusaree máqusaindari faqa Tíree máqusaindari faqa Sidoona máqusaindari faqa moómoosa anirée usufufanoo Yísufa ufa qímannimidanoo aurírana taikánnisee marínau. Fáafasaaqa naundurái márusauqa aniroofanoo áfaqa níseemarinau. ¹⁹Ánutuna afeeka fannoo Yísuna afaaqaindari fídanoo faiqí ánaasee andeeqánnísee márufafa aiqámausa nísaukunnai Yísuna afaaqa áuqamasoofanoo aurírafa taikánu.

Yísufa asasírana óosana uqannífiqanau.

(Mataio 5:1-12)

²⁰Yísufa narí faiqí námu níndafamásee qímanniminoo qinau. Ínnee kudimáriasa Ánutufa firaa asasirana ínni nímidanoo Ánutuna innaarúna ququsa ínnindi márídanoommi.

²¹Ínnee maqee aandaroo nári marísa Ánutufa asasírana ínni nímidanoo Ánutufa ínni nímuquirana nímiannoommi.

Ínnee maqee ikíráqee maríasa Ánutufa firaa asasírana nímidanoo, Ánutufa naanaidara qírana ínni nímiannoo.

²²Faiqí akaqáusa faiqí nímaaku uqanna qínísaara ínniara fídiaqaa íqa nífeeqéeqa aasaandaana úfa faqa óosana óosana mandá ufaufa faqa ínni qíma nímfanoo Ánutufa firaa asasirana ínni nímiannoommi.

²³Misá miqímmannímiqáifaqa ínnee minára asasammáseeqa idí ráidaqa nasuríafa, miná ákiaqara innaarúnai firaa qumiasana ínnindi afeedíranaki márídanoommi, maasá qikeekú qikaakú óoqai máru tamummaqara fasiqara mi-manda oosanná nímiusa maqee faqa miqí kai íqa ínni faqa nímfaranoo.

Yísufa nóori runíra oosanara qinau.

²⁴Ínnee maqee qumíasana faqaasa máriasa ínni aupúrarafa firaafá máriannoo, ínnee adíafaaira márírafa dóo áiqaráannoo.

²⁵ Ínnee maqee nímuauqu ímariasá ínni aupúrarafa firaafá máriannoo, ínni aandaroo náruannoo, ínnee maqee naanaidara qímariasá ínni aupúrarafa firaafá máriannoo, ínnee nóori runírafá faqa qikífáafau qírafá faqa máriannoo.

²⁶ Faiqí ánaasee aiqámausa ínni ámiqi ámiqira ufa qímannimi maríasa faqa nimooqí máriasa faqa ínni aupúrarana firaaná Ánutufa nímiannoo óoqai maasá qikeekú qikaakú únnaqira tamummáqara fasiqauqara miqí kai ídaqá nimooqímarufanoo Ánutufa aupúrarana níminau.

Yísufa ínneeqa namuqáara nímuqusinaqa ruaqa.

(Mataioo 5:38-48; 7:12)

²⁷ Ínnee qiní ufa írimariasá qímannimidaqa ínnee ínneeqa namuqáara nímuqusi márinaqa misára ruaqa, ínniara níkoosqee maríasa ámiqimmasee misára ámiqi ámiqimmannímaqaqa. ²⁸ Ínni níqurree maríasa misá nimooqíra ufa qímannimiaqa ínni mandáikamma nímaqee maríasara Ánutufa idaaqamánísaanifeera innaaru qiaqa. ²⁹ Moó fannoo aní aapaasa árinana dínni faqa quandásainanoo áruani, faiqí moó fannoo aní sakéta máree fínana siúta faqa miná ámia, ³⁰ Faiqí moó fannoo nána ainainaree aní íramirinana anée miná ámia, moó fannoo aní aináina úmmuaramámáree fínana sía kafáa óonu máraa. ³¹ Anée nána óosanaree áididanoo fee faiqí ánaasee aní ámifaree, anée ámiqira oosana kai qímiaqee qímariananoo. Dóo anée náaree misá aní ámira áidira óosana kai faiqí ánaasee maqee maqee káqi nímia.

³² Faiqí ánaasee aníara áidimariasara kai nídinanoo nánaree fífaú Ánutunara miná ákiaqara qiní qímiannoo fee, sía aní ámiannoo mandá óosana máree maríasa naanna réemariananoo misá miqímmidaqa naríara naríara nídidanoo. ³³ Aní ámiqi ámiqi ímariasara kai ámiqi ámiqinanoo Ánutufa miná ákiaqara sía aní ámiannoo, mandá óosana máree maríasa naanna réemariananoo misá miqí kai ídaqá naríara naríara ámiqi ámiqidaqa. ³⁴ Aní ámimariasara kai aináina níminanoo Ánutufa miná ákiaqara sía aní ámiannoo, anée miqínana sía manda óosana máree maríasa úrinnaaqa réennaranoo misá kásooqaqee miná ákiaqara miná amana kai qímiaqee qímasee níminnarano. ³⁵ Ínnee sía misá naanna raaqa, ínneeqa namuqáara nímuqusi marinaqa misá ámiqimmannímaqaqa úfaasu ainainara innaaru qímariasá nimiséeqa sía miná ákiaqara nífu máqaaqa ínnee miqídaqa firaa uriqarara Ánutuna faiqi námu márifarano miná ákiaqara firaa qumiasana Ánutufa ínni nímaqaannoo. Ánutufa miqí marífa mandá oosana máree maríasa faqa minára auní maríasa faqa ámiqi ámiqimmánnimaqee marífa márídanoo, ínnee miná aanna raaqa. ³⁶ Ínni níkoofa aiqámausara ámuqusi marifanoo nífauaidanoo ínnee faqa miqí kai íqa faiqí ánaaseera nímuqusinaqa nífauaaqa.

Yísufa nímuqusiranara faqa áfaariranara faqa qinau.

(Mataioo 7:1-5)

³⁷Ínnee niqoónausa sía níqurara ufa nímiaqa miqífanoo Ánutufa ínni faqa sía niquraraannoo, ínneeqa niqoónausa kaukaata sía qímannímaqaaqa miqífanoo Ánutufa ínniara faqa sía kaukaata qíannoo, ínnee ínneeqa niqoónausa ínni mandáikamma nímaqee maríana minnísaifanoo Ánutufa ínnindi faqa minnísaannoo. ³⁸Ínnee faiqí ánaasee káqi nímiannoo Ánutufa ínni faqa káqi nímiannoo, mífá fíraaqóo qumbiqásee rairaamásee ínni nímiannoo, ínnee faiqí ánaasee níminnandée kai máseenoo Ánutufa ínni faqa nímiannoo. Anée faiqí ánaasee nímira oosana Ánutufa qáfamasee mímira oosanamaú kai ínni nímiannoo.

³⁹Yísufa quandára ufa moó máaqi qímasee faiqí ánaasee qímanniminau, áfu dimbárafa sía amana aqoónnana áfu dimbárana ásaadakinoo aaná fúannoo, áfiqee fuani ínnana aiqámaqara madikakí áqufifaranoo. ⁴⁰Ákara máqaki kéeqemari kumaaraafa sía amana narí uqafíqee marína úraaqaráannoo, ákara maaqaki kéeqarafa taikáseenoo mī-karí narí uqafíqemari fasiqana amanasáa máriannoo.

⁴¹Yísufa káqi qímannimidanoo qinau, anée nánaree aneenná ákaqaafasaa áfuki mári saqari araifa márifanee ufa qídanee. Mee aní áfuki múduka saqari akatia márínara anée sía íridanee. ⁴²Anée náqimásee aneenná ákaqaafasara maí aniráinaqa mee aní áfuki saqári árai márína maráquanaúree qídanee, aní áfuki múduka saqari akatia márídanoo anée níkaru qímarianafa aneenná áfuki náaree fíraa saqari akatia márína maráquseenana andeeqásee áfu máqeenana aneenná ákaqaafasaa áfuki káqikaa saqari arai márína mara áqua. (Ínnee sía moó fannoo mandá ainaina márínaqa áquraraaqa maqásaa fasiqa ánaasee aiqámausa ínnisaimbaqaindi fíraa saqari akatiara foora márídanoo.)

Yísufa andeeqára oosanara saqári qaqama kíkíqa úsinau.

(Mataioo 7:16-20; 12:33-35)

⁴³Ámiqira saqari fannoo sía mandá qaqama íraannoo, kafáa miná dínni mandá saqari fannoo sía ámiqira qaqama íraannoo. ⁴⁴Saqári qaqama fannoo saqári óosanara koorooínana anée írinnaranoo aiqáma saqari qaqama irafínoo óosanara koorooídanoo. Anée náqi fee másee réereeroondaana sándasaaqaraana faafísa qaqama tiqínnaree sía minásaa íraannoo. Kaifáa náqi fee másee kaakúna sándasaa kamúkamuna qaqama tiqínnaree sía minásaa íraannoo. ⁴⁵Faiqí faqa saqári faqa moodáa karidaqa ámiqira fasiqa fannoo narí ámuqusakinaa ámiqira afeedíranakiqari ámiqira ufa qímannimiannoo, mandá fasiqa fannoo narí mandámuqusa afeedíranakinaana mandá ufa qímannimiannoo, faiqí narí ámuqusakimári ainainará kai ufa qídanoo.

Yísufa narí ufamau fímarusara máaqa kíkíqa úsinau.

(Mataioo 7:24-27)

46-47^Ínnée nánaree qíní Yísunara karaambáiqee karaambáiqee qídaqa qíní ufa sía írida fee, faiqí moó fannoo qínée márúnannai aniréenoo qíní ufa írimarífa miná óosana maaqímminoo marida. ⁴⁸Mi-fasiqáfa máaqa akoona fooqáafa márídanoo, mi-fasiqáfa maqá ámiqimasee meemaqóo indufúseenoo faakána óonisaa mundúseenoo minásaa máaqa afeekaikámasee usakánau, nammári áufinoo mi-maaqána árufanoo sía kásinau, faakána ámiqimasee afeekaíkinoo márínanau. ⁴⁹Faiqí moó fannoo qíní ufa iriséenoo mimáú sía fínafa moo máqa ákoofara foo márídanoo mi-furufarífa fasiqáfa aandá maqasaa máaqa usakéenoo sía faakána afeekaíkinau, nammári áufinoo mi-maqána árufanoo rafáuraki maqásaa áqufinoo fíraaqóo kúrusinau.

Saidéena aináinira faiqi Yísufa andeeqánau.

(Mataioo 8:5-13)

7 ¹Yísufa mi-ufáusa aiqáma faiqí ánaasee qímannimiseenoo fíndimaqee Kapeeranaumma máqusai finau. ²Óoquroofanoo Roomma máqannaa sundíauqa úriqararana aináinira fasiqa káaqa áidi marú fasiqafa kúqira auríra aurímarínanau. ³Sundía úriqararafa Yísufa ánunara iriséenoo Yuda máqannaa úriqararasa niqíqéenoo qínau. ⁴⁻⁵Ínnée óonuree Yísuna irámíriaqa mífá amanée maí anirée qíní aináinira fasiqa andeeqáannoo fee qufaqa misá Yísufinnai óonuree reendeenámasee fuki faakí qiqau, maasá diqíqáifasiqa Roomma máqannaa fasiqa káaqa maasá Yuda máqannaara rímarífa amaana máqa maasá usakáqímufa aní dadaaqírana amana márífa amanée dadaaqinnáree.

⁶⁻⁷Yísufa misá ufa iriséenoo eedóo qímaseenoo misá faqa sundía máaqai finau, aatáta fífiufanoo máaqa adeedí rámasoofanoo mi-fasiqáfa narí áqoondiua niqíqéenoo qínau, ínnée óonuree maaqí qímasee Yísuna qímamiaqa, óo úriqararafa anée fífau áiku rúrína maí áni maríananoo, nánaree anée fíraa úriqararafa maí anirée qíní mandá máaqaki kéeqafínaqa qísaurúanoora, qínée aní áfusaa fíranara faqa sía amanaikídaqa qínée óorudupírausa márídaqa. ⁸Qíní úriqarara sundíauqa moómoosa máríafaqa qínée misá nímeemaanai márídaqa misá ufamáu fídaqa, qíní qímeemaanai moómoo sundíauqa faqa máríafaqa qínée moonára fúannee qúnanoo fídanoo moonára ániannee qúnanoo ánidanoo qeeqá aináinira fasiqara maa-ainainná áuqaa qúnanoo áuqaidanoo, anée Yísufa úriqararafa máríananoo anée miqóoqari kai aurírafa taikáannee qúnanoo qíní aináinira fasiqa fannoo fíndifuani. ⁹Misá mi-ufána Yísuna qímamufanoo tautúmaseenoo faiqí ánaasee moómoosa miná faqa ánusa

quándaki qímanniminau. Maa-Roomma maqannaa fasiqáfa firaaqóo qiní saqárikidanoo Isaraee máqannaa qeeqá máqannaasa maqúsa maqusa nídaqa sía miqíra ámiqira fasiqa qáfeeqa, ánaamuru máridanoommi. ¹⁰Miqí qufaqa misáuqaindi niqigoosa anirandée náriqa úriqararana máaqaki kéeqafi qáfoofanoo mi-fasiqána aináinira fasiqa fíndifinoo ámiqimasee márínau.

Yísufa adeedaana ánaasee ámaaku kúqiranakinaana mara fíndifinau.

¹¹⁻¹²Marikínoo Yísufa moo máqusai miná áuqu Nainna máqusai narí faiqi námufaqa faiqí ánaasee moómoosa miná faqa finau, maqúsa naambeéqai óonuree qáfoofaqa mi-maqusánaasa faiqí kúqirana qaindúsu máree ákundarara ikífaafauna faqa ániqau, adeedaana ánaasee ámaaku moodáa márufa kuqufufaqa faiqí ánaasee moómoosa faqa miná ánoofa faqa ákundarara máree ánufanoo Yísufa níqafóofanoo firaaqóo ámuqusufanoo miná ánoona qímaminóo qinau. Sía ikíraqaaqee qímaseenoo ásaukunoo óonu mi-qaindána áuqoofaqa máree ániusa kásoomáfufanoo Yísufa kúqira kumaaraa qímaminau. ¹³Óo maa-kumaaraa qinée aní qímamidaqa dóo fíndifua qufanoo mi-kuqira kumaaraafa rútaqinoo fíndifinoo ufa qinau. ¹⁴⁻¹⁶Yísufa miná áfiqamareenoo narí ánoofinnai múnaisóofaqa faiqí ánaasee firaaqóo náaquqoofaqa Ánutuna amooqídaqa qiqau. Úriqarara tamummaqara fasiqa dóo maasáki akooqóo kooroomáfinoo máridanoo fee qufaqa akaqáusa maaqí qiqau. Ánutufa dóo narí máqannaasa óoqai qímaqoo dadaaqíaninafa dóo ani máridanoo. ¹⁷Mi-ufána Yísuna áufakiana fannoo miqóoqari Yudeeaa máqa maaqaki máriasaki faqa miná átiqara máriasaki faqa fífaininau.

Nammári nímimaru Yoohaneena faiqi námu Yísuna irámmiriqua.

(Mataioo 11:2-19)

¹⁸Yoohaneefa nammári nímimaruna faiqi námu Yísuna náaquqara áufakiana Yoohaneena qímamufanoo iriséenoo narí aináinira faiqi qaaraqánda náaramasee qímanniminoo qinau. ¹⁹Ínneeqara karaambáiqinnai óonuree maaqí qímasee irámiriaqa Qinée ánianínannara qíafanafa anée mifée máridanee moonáree rakísianauree, miqí qímasee qímannimisee niqigoofaqa miqandá Yísufinnai óonuree irámiriaqa qiqau. ²⁰⁻²¹Yoohaneefa nammári nímimarufa maasá diqiquaifafa aní iráidaqa mifá ásauku mundírafa ániannoommifoo qímaqoofa anée mifée máridanee moonáree maasá rakísianauree qufanoo, Yísufa mikarí faiqí ánaasee moómoosa aurímarusa faqa óosana óosana teeroo máree marúsa faqa fáafasaaqa naundurái márusa faqa nifu dimbárausa faqa andeeqánníseenoo Yoohaneena faiqiqára qímanniminoo qinau. ²²Ínneeqara Yoohaneefinnai anirandée óonuree maqee maaqóo qáfaida

mária ainaina qinée Yísusa áuqaunнанara qímamiaqa, nífu dimbárausa maqanníseeqa níku eendírausa andeeqánnisaunaqa nídaqa karoora nárimarisa rukánníseeqa náaqoo aunírausa ruiqánníseeqa kúqírausa fíndifumánníseeqa, kudi fásiqa anaaseeuqa ámiqira fasaasa ufa innaarúnaira qímannimiqa mi-ainaináusara óonuree aiqáma Yoohaneena qímamifanoo mífá qiníara íriannoo, óoqai ánraree qímaqoosa dóo misámma ani márídaqa. ²³Maa-ufána faqa qímamiaqa, qiníara sía qaara írira írimariasa Ánutufa asasírana nímiannoo.

²⁴Miqí qufaqa miqandá irisée fufanoo Yísufa faiqí ánaasee moómoosa miqóo máriusa qímanniminoo qinau, Yoohaneefa nammári nímimarufa káasau aadána maqa maaqanaki márufaqa ínnée miná ufa íriraree qímasee nána ainaina qáfararee fee qímasee óoqu fí fee iqau, fifau andanda úfai fannoo kásimarina qáfararee fee qímasee óoqu fí fee iqau. Yoohaneefa sía miqímarifa márinau. ²⁵Ínnée nána qáfararee fee qímasee óoqu fí fee iqau, faiqí moó ámiqira qámunna afisímarina qáfararee fee qímasee óoqu fí fee iqau. Yoohaneefa sía miqímarifa, ámiqira qámunna afisímariasa sía káasau maqa maaqaki márídaqa úriqarara karaambáiqá máaqaki márídaqa. ²⁶Ínnée Ánutuna tamummáqara fasiqa qáfararee fee qímasee óoqu fíqau. Eeóo ínnée tamummáqara fasiqa óoqu qáfaqau, sía káqi tamummáqara fasiqafau óoqu qáfaqau, tamummáqara fasiqauqa úriqararafa márúnara óonu qáfaqau. ²⁷Óoqeennáa ákaraki Yoohaneenara maaqí qímasee ákara rínoo márídanoo.

Íriaqa, qinée qiní ufa qímannimianinafa aní óorinni aqiqaánanoo aní óorinni fidanoo aní aaná afisúannoo.

²⁸Yoohaneenara miqí qímaqoofaqa qinée Yísusa minára maaqí qídaqa maa-maqánasaa kambíqoosakiqari mífá úriqaranoo márifa márídanoo, miná dínni innaarúna ququsaki máriasa uréeqarausa misá Yoohaneena úriqararausa márídaqa.

²⁹Faiqí ánaasee káiqueesa faqa úmmuarimari takisa munnimmana máree maríasa faqa Yísuna ufa Yoohaneenara quná ámiqimasee íriqau, misá óoqai Ánutuna andeeqára ufamau fídaqa, Yoohaneefinnai nammári máree marúsa márídaqa Yísuna ufa ámiqimasee íriqau. ³⁰Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Mooseena sándufasaa rakísirausa faqa misára Ánutufa andeeqára aana naamúa qufaqa misá rukíasee sía Yoohaneena nammári mároosa márídaqa Yísuna ufa faqa sía íriqau.

³¹⁻³²Yísufa misára iriséenoo maaqí qímasee faiqí ánaasee qímanniminoo qinau, maa-fasannái máriasa nána fooqáasee márídee, misá faiquqa maqúsa qámbaanai sararída maríasa fooqáasa márídaqa misá maaqí qímasee narí áqi narí áqidaqa maasá asasíra idi ráunaqa ínnée sía dadaaqí idí rée maríafanoo maasá quándaki qikí ánai fakíki ráunaqa ínnée miná faqa sía dadaaqiafanoo ínnée fúrufari maríasa maríafanoo. ³³Yoohaneefa nammári nímimarufa aniréenoo uáinna

nammari sía nanau nárana uqanna faqa sía nanau. Ookasaasá anoona faqa pándaaqa oofáafana faqa kai noofaqa ínnée minára qáfamasee áfaanna aundurái kéeqafifanoo miqídanoommifoo qiqau. ³⁴Qinée faiqí nímaaku uqanna anirée uáinna nammari faqa nárana faqa náunaqa ínnée qiníara maa-fasiqána qáfaa káaqa nárana nammári namufaqa néemarifa márídanoo, úmmuarimaria takisa munnimma máree maríasa faqa maasá qíkooqaifaqa niqiqée maríasa faqa níqoondiki márifa márídanoo qiníara miqí marí fee qímariafanoo. ³⁵Írirana faqaasa írira ufa kái qímariafaqa ínnée ufa qaara ufa qímariasa márianara ínnée írirana síaisa máriafanoo.

Yísuna áikusaa fadameena adíanau.

³⁶Farisai ámaana ufa írimarufa moó fannoo nárana suqáseenoo Yísuna áaramásee anirée qiní máaqaki nárana náannee qufanoo Yísufa eedóo qímaseenoo miná máaqaki kéeqafinoo óoqu marifínoo nárana néemarinau. (Mi-aukuanná mi-maqusánaasa nárana quqée marú qaindana qámbaana márufaqa misá miná fíqu fíqumma taatáta áfuru faiqaqée ídaqa nárana née maríqau. Níku uquséeqa faiqaqée née maríqau.) ³⁷Mi-maqusánakiqari moo ánaasee kísaaqasaa mandáinaina máree marúfa Yísufa Farisai ámaana ufa írimaruna máaqaki nárana néemarinaki márufanoo mi-anaaseefá minára iriséenoo ámiqira afundimaru fadameenna idaaqíra taquki máruna máreenoo minakí aniréenoo Yísuna ánaaqiannai aniréenoo mifá áiku uquqoonnai kíkíqinau. ³⁸Kíkíqammafino qikíraqée márufanoo miná aukunu fannoo Yísuna áikusaa áqufufanoo narí ákiaqa asausí kísaaqannai miná áikusáaqaraa áukunu rukáseenoo miná áiku ámooqaseenoo áfundi marú fadameena mi-taqúnakinaana miná áikusaa adíanau. ³⁹Farisai ámaana ufa írimarufa Yísuna áaroofa miná qáfamaseenoo narí aundurái kai Yísunara maaqí qímasee qímmirínau, maa-fasiqáfa kúqaa Ánutuna tamummáqara fasiqa márídanoofau maa-anaaseefá miná áiku ámooqáinara íriqini, mifá kísaaqasaa mandá óosana máree marúnara iriséenoofau qáoo qíni.

⁴⁰Yísufa miná írirana iriséenoo miná áaramásee qímaminoo qinau, Simoona qinée moo áinainara aní qímamidaqa, Simoonafa iriséenoo qinau, eeóo ufasáa rakísirafa dóo qínaqa íria qufanoo Yísufa qinau, faiqí moó fannoo moómoo munnimma faqaafa márídanoo maqee maqee úfaasu munnimma akaqáusa nimisáidanoo miná ákiaqara faqa aabaá faqa máree marífa márínau. Mi-fasiqáfa faiqí qaaraqánda úfaasu munnimma níminau. ⁴¹Moo fásiqa 500 munnimma moómoo áminau, kafáa moo fásiqa 50 munnimma óodaa kai áminau, nímuafaq máraqa níniufaqa áukuana áiqaramáfufaqa kaifáa mi-munnimmána narí ámiraree qímasee sía amanaíkufanoo mi-munnimmána akoofa iriséenoo miqandára ámuqusufanoo miná ákiaqara sía máranau minnísanau.

⁴² Simoona anée miqandára nánée fee qídanee miqandákiqari yáfee firaaqóo mi-munnimmána ákoonara áidiannoo fee firaa munnimma aabaá mároo fee káqikaa munnimma aabaá mároo fee.

⁴³ Simoonafa miná iriséenoo Yísuna qímaminoo qinau, ábee firaa munnimma aabaá mároofa mifá kai minára áidiannoo fee qufanoo Yísufa qinau, anée andeeqásee qíananoo qímaseenoo quandáfi mi-manda anaaseéfinnai óori ubeekámáseenoo qinau, Simoona anée maa-anaaseená qáfaidanee, qinée ánoona ufa aní qímamidaqa maa-anaaseená firaa mandainaina ákiaqara dóo minnísaunnaara koorooídanoo firaaqóo qiníara áidimarifanoo ámiqi ámiqimmáqimaqaidanoo káqikaa aaqarana ákiaqara minní áisainafa minní áisainanoo mi-kaqikaa aqara fasiqáfa káqikaa qóo minní aisáinna fasiqanara áidiannoo.

⁴⁴ Qinée aní máaqaki aniráunnana anée sía maasá óosana máreenana nammárinnaí qíku nammári úquanano, maa-anaaseéfa narí aukununnái qiní qíku nammári uquséenoo narí ákiaqa asausí kisaqaannai rukéenoo.

⁴⁵ Qinée aní máaqaki aniráunnana anée sía maasá óosana máreenana qímooqaananoo maa-anaaseefá anirée qiní qíku qímooqáífa márídanoo.

⁴⁶ Qinée aniráunnana anée sía maasá óosana máreenana makáqa ánoona qíkiaqaki adíaanano maa-anaaseefá ámiqira áfundimaru makáqa anoonná qiní qíkusaa adíaifanoo qíkusaa adíaqimaqeenoo. ⁴⁷ Aní káqikaa mandainaina ákiaqara sía rukáananoo sía qiníara áidinana sía ámiqi ámiqimma qímaqaananoo maa-anaaseená firaa mandainaina tia rukáunanoo firaaqóo qiníara áidifanoo ámiqi ámiqimmáqimaqaidanoo. ⁴⁸ Yísufa miqí qímaseenoo quandáfi mi-anaaseená qímaminoo qinau, Óo ánaasee aní mandáinaina ákiaqara árirana dóo qinée minní áiseeqa qufaqa akaqáusa miqóo máriusa náriqa naundurái qímíriqau.

⁴⁹ Maaná yáfasiqa fee naríara faiqí mandáinaina ákiaqara árirana minnísee marúnausee qídanoo fee. ⁵⁰ Yísufa mi-anaaseená kafáa qímaminoo qinau, óo maa-anaasee anée aneenná aunduráindari qinísaa rusímarianafa mifá kai aní innaarúnai márira asumu áminoo dóo asooáranaki fúa.

Ánaaseeuqa Yísuna dadaaqíqau.

8 ¹ Káqikaaqóo marikínoo Yísufa káqikaa maqusakiaqa faqa firaa maqusakiaqa faqa óonuree anirée inóo nídanoo Ánutuna innaarúna ququsara ámiqira fasaasa ufa qímanniminoo ninau. Miná faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunnoqu qaara marasée fasiqa faqa ánaasee akaqáusa faqa miná faqa fiqau. ² Sía fifau ánaaseeuqa miná faqa fiqau. Yísufa aurírana taikánnisóosa faqa fáafasaaqa faqaasa maraqúnnisóo anaaseesá kai miná faqa fídaqá náriqa nárana faqa munnimma faqa minánnai Yísuna faqa miná faiqi námufaqá fídaqá dadaaqímariqau. ³ Mi-anaaseesá núqu Yísuna ánoona amaráfa Máriafa Makadara

máqusaindaraafa Yísufa miná aundurákinaana dínni qísauku taikásee dínni ani qaaraqánda fáafasaaqa nífaqoofa faqa moo ánaasee Eeroodeena máaqasaa rakísirana Tusaana ánaaqa miná áuqu Yooanna námmarifa faqa moo ánaasee Susaana námmarifa faqa moómoo ánaaseeuqa miná faqa fiqau.

Qaqama aaqée marúna kíkíqa úsirana.

(Mataioo 13:1-9; Mareekoo 4:1-9)

⁴Yísufa fímarufafa faiqí ánaasee aiqámaindari moómoosa ani usufufanoo Yísufa quandára ufa qímanniminoo qinau.

⁵Ínnee ámiqimasee íriaqa faiqí moó fannoo maasá Yuda máqannaasa óosana máreenoo maqá rúmaseenoo ráisa fooqána úmmaqirara miná qaqama marasée minakí aaqásoofanoo ururanau. Mifá miqóo aaqáidanoo akaqá qaqama fannoo aatáta níku rée máriaqoo faqa áqufufafa ufiniuqá anirée miná kai námasaqau. ⁶Akaqáfa óoni ámuuaqa maqá óodaa márunasaa áqufufanoo kambíqeenoo dauní aadánusinau, maqá afeekasáa nammári síainasaa kambíqeenoo aadánusinau. ⁷Akaqáfa réereeroondaana márunaki áqufufanoo réereeroondaana namufafa kambíqoofanoo réereeroondaana fannoo rafáaqafu fufanoo aadánusinau. ⁸Akaqáfa ámiqira maqasaa áqufínoo firaafá kambíqeenoo qaqama moómoo uqanna íranau, Yísufa kafáa qímanniminoo qinau, náaqoo faqaasa ámiqimasee qiní ufa íriaqa.

(Mi-aukuanná mi-maqannáasa káqikaa ainaina qaqama ráisa fooqána néemariqau, miná áuqu uíta, misá maqá rúmasee nísaukunoo mi-qaqamána afaqá qumárida aaqásoofanoo kambíqee márinau, qaqama irafufafa atekámaree múnusee aindirúmasee féemu uqusáidaqa néemariqau. Misáindi uíta, ráisa fooqáafa maasáindi sakuma márídanoo.)

Yísufa quandára ufa faiqí ánaasee qímanniminau.

(Mataioo 13:10-17; Mareekoo 4:10-12)

⁹Yísufa faiqí ánaasee qímannimufafa miná faiqi námu náriqa kai irámiriqa qiqau, sakuma fooqána qaqamara quandára ufa qímannimiannana miná óosana maasá sía íridaqa qímaqiminaqa íria. ¹⁰Yísufa iriséenoo qinau, Ánutuna quqúsakinaa qumee írirana Ánutufa ínniara qímannimianee qinau, faiqí ánaasee sía kooroomásee qímannimia quandásee qímanníminaqa nífu qáfamasee sía paqúrifara náaqoonnai irisée sía naundurái quqéefara.

Qaqama aaqée marú úfana óosana kooroo ináu.

(Mataioo 13:18-23; Mareekoo 4:13-20)

¹¹Ráisa fooqána qaqamasáa quandára ufa óosana maaqímmínnoo márídanoo, ráisa fooqána qaqama Ánutuna ufa márídanoo. ¹²Ráisa qaqama níku

réemariaqoo áqufifa maaqímmidanoo, Ánutuna ufa irisaaфанoo mandá afaanna фannoo misá naunduráindaraana ufiniaráfoo ani námammaree fifaqa qini saqárikirana faqa asumu máriranasaa faqa ititáanifeera. ¹³Ráisa qaqama óoni ámuuaqa maqásaa áqufifa maaqímmidanoo, faiqí ánaasee akaqáusa Ánutuna ufa irisée sía naundurái meemáqóo iriaraasídaqa aaqee kái irisée nimanamásee qáfara aukwana kambíqafifaqa misá minnísaidaqa. ¹⁴Ráisa qaqama amuka faqáa ainainaki áqufifa maaqímmidanoo, faiqí ánaasee akaqáusa Ánutuna ufa iriséeqa maqásaa adíafaaimari ainainara faqa óosana óosana qumiasana faqa munnimma máree maríana faqa ummaara nárimari ainaina faqa amuka faqáa ainainara foora minásaa kukúqammafinoo radámifanoo adusá qaqama íraidanoo. ¹⁵Ráisa qaqama ámiqira maqásaa áqufifa maaqímmidanoo, faiqí ánaasee akaqáusa Ánutuna ufa irisée qumáreeqa nári ámiqira nímuqusaki ufa irisée eedóo qíranaki quqásee minakí máqeeiafanoo máriifa qaqama íraidanoo. Faiqí moó fannoo Ánutuna ufa iriséenoó faiqí ánaasee qímannimidanoo narí márirana faqa kooroo ímarifa qaqama íraidanoo.

Yísufa quandára ufa qóoma kíkíqa úsinau.

(Mareekoo 4:21-25)

¹⁶⁻¹⁷Yísufa kafáa qímannimidanoo qinau, faiqí moó fannoo qóoma qumbíseenoo sía dífaaninnai rafáaqa fúannoo, sía béeta ameemaanai quqáidanoo, faiqí ánaasee miná máaqaki kéeqafíqa ámiqimasee qáfaaqee qímasee qaindásaa díridanoo. Kásooqaqee faqa aiqáma kukéeqara ainaina Ánutufa kooroo íannoo aiqáma rafáaqafira ainaina faqa Ánutufa paqúrimasee maréeqee akooqóo quqáannoo. ¹⁸Ínnée Ánutuna ufa írimariasaa ámiqimasee irisée máraaqa aiqáma káqikaa írirainaina faqaasa Ánutufa moó faqa nímiannoo, írirainaina síaisa áti márína Ánutufa rafíqa mara márainaqa káqi márifaranoó. Ínnée minára Ánutuna ufa iriséeqa rakísi qumáraqa.

Yísufa narí ánoona uqanna kíkíqammusinau.

(Mataioo 12:46-50; Mareekoo 3:31-35)

¹⁹Yísufa miqóo faiqí ánaasee qímannimimarufaqa miná ánoofa faqa miná áinaina faqa anirée Yísuna faqa ufa qíraree qímasee qáfoofanoo faiqí ánaasee moómoo máaqaki umbíqafufaqa sía amana kéeqaqau. ²⁰Faiqí moó fannoo miná qáfamasee Yísuna qímaminau, aní ánoofa faqa aní ákaqaafasaaufa faqa misá aní faqa ufa qíraree qímasee mádaanai kíkíqíqa máridammia. ²¹Yísufa miná iriséenoó aiqámausa qímanníminau, Ánutuna ufa irisée eedóo qímasee mi-maú fímariasa misá qini qínaukoo qíkaqaafasaa uqanna máriaфанoo.

Yísufa nammári faqa úfai faqa qáoo qufanoo kásoomminau.

(Mataioo 8:23-27; Mareekoo 4:35-41)

²²Moo kári Yísufa narí faiqi námufaqa nammári áfainni noodáanna réemarua kanuqánaki akarámafinoo qímanniminau, ínnisaimbaqa maa-

nammarína múqu áfainai níanai fuanáura miqí qufaqa misáuqa áikannai fúrufanoo kanúqa fannoo finau. ²³ Misá fímarufanoo Yísufa kanúqaki faiqaqée marínau, faiqaqée márufanoo úfai firaafá úqufanoo nammári ámakaurinoo nammári fannoo kanúqaki qumbiqéenoo ukúqnaaqaa ufaqá ruffee maríqau. ²⁴ Yísuna faiqi námu Yísufinnai óonuree áfauriqa qiqau, óo úriqararafa, úriqararafa, maasá dóo ukúqnaidaqa kúqirarammidaqee qufanoo Yísufa fíndifinoo úfaira faqa nammáriara faqa qáoo qufanoo kássooinoo firaaqóo dái qímafinau.

²⁵ Miqí qímaseenoo Yísufa quandáfi narí faiqi námu níqinoo qinau, ínnee qíní saqárikirana yái fee quqée fee sía márifaqa ruffee máriafanoo qufaqa misá aqámausa náaquqoofaqa ruffaaidaqa narí qímami narí qímami qídaqa qiqau. Maaná yáfasiqa fee máridanoo mifá úfaira faqa nammári ámakauriranara faqa qímannimifaqa miná ufa irisée eedóo qímasee kásoomáfia.

Faiqí aundurákinaa áfaannauqa kúaraki fiqau.

(Mataioo 8:28-34; Mareekoo 5:1-20)

²⁶ Misá miqóoqari kanúqaki nammári ámuuqumau fífiufaqa muqáfainai níanai Keerasa máqannaasa máruqoo óonuraquraminau, mi-maqannáasa Kariree máqa maaqa dínni átinai maríqau. ²⁷ Yísufa kanúqakiqari maqásaa áqufufanoo faiqí moó fannoo fáafasaaqa miná aundurái márufa aniranau, mi-fasiqáfa kísaaqasaa káqisamu nímarinai, sía narí máaqai márufa faiqí mádikai márufa aniranau. ²⁸⁻²⁹ Faiqí ánaasee moómoo kari sáinnadannai mi-fasiqána áiku ásauku rumbásoofanoo fáafasaaqa fannoo mi-fasiqána afeekaíkufanoo mi-sainandána rakéemasoofanoo sandéenoo káasau aadána maqa maaqai fímarinai. Mi-fasiqáfa Yísuna qáfamasoofanoo fáafasaaqa afaanna miná aundurái márufa fáaqarinai. Yísufa mi-faafasaaqána aqiqaáninnanara iriséenoo fáaqa rúmasee Yísuna óorinni maqásaa áqufinoo áranaiqi qímaminai, Yísu anée firaaqóo úriqarara Ánutuna ámaaku máriananoo anée nánaree maasá soodáa ídane, qínée firaaqóo aní iráidaqa, sía qíní ambufúqua. ³⁰ Yísufa mi-faafasaaqána irámirinoo qínau, aní áuqu yáfee qufanoo mi-faafasaaqáfa qinau, maasá moómoosa maa-fasiqána aundurái márunausa márunnanara maasá dúqu qúsiraasee qídaqa.

³¹⁻³³ Miqí qímasee Yísuna áranaiqi irámiriqa qiqau, anée sía maasá idáki niqiqáa qímasee qáfoofanoo ámeemai kúarauqa ándanda náidaqa márufaqa Yísunara afeekaíkiqa qiqau amanée maasá kúarauqa naundurái kéeqaanauree qufanoo Yísufa dóo fuaqée qufaqa mi-fasiqána aundurákiqari ráudamaki kúarauqa naunduráki kéeqafufaqa mi-kuaráusa tautúmaki ámeemaindari sandáqa nammári áfainni óoquiree rafúsaki nammáriki áqufiqa ukúqnamáfia kuqu taikáqau.

³⁴ Kúarasaa rakísimarusa miná qáfeeqa sandée óoruree maqúsai márusa faqa uíqaana máaqakiaqa márusa faqa qímannimiqa fiqau.

³⁵Faiqí ánaasee moómoosa maasá faqa qáfararee qímasee Yísufinnai nammári áfainni sandée óoqu fíqau, óoquree qáfoofanoo fáafasaaqauqa aundurákiqari fifu fasiqafa írirana maraséenoo qamunna rumbáseenoo Yísuna áikuki óoqufaaqee márufaqa qáfoofanoo náaquqanau.

³⁶⁻³⁷Keerakeeseenee máqannaasa maqúsauqakiqari moómoosa suqúmaree aniroofanoo Yísufa fáafasaaqauqa niqíqoofaqa qáfeeusa misáuqa qímannimufaqa iriséeqa firaqóo náaquqoofaqa Yísuna íreedá kai íreedá kai fuki faakí qida irámmiriqa qíqau, amanée anée maaqóoqari moosáa finnáree qufanoo Yísufa kanúqaki akarámafinoo mootínai finau. ³⁸⁻³⁹Yísufa fírarufanoo fáafasaaqa aundurái máriu fasiqafa Yísuna áranaiqi irámmirinoo qinau, amanée qínée aní faqa fuanáuree qímasee fuki faakí qufanoo Yísufa miná aqíqéenoo qinau, aneenná máaqai óonuree Ánutufa aní andeeqáinara misá qímannimia miqí qufanoo mi-fasiqáfa narí maqúsai óonureenoo Yísufa miná andeeqóonara aiqámai qímanniminoo ninau.

Kísaaqandaikimaru anaaseefa Yísuna qamunna áuqanau.

(Mataioo 9:18-26; Mareekoo 5:21-43)

⁴⁰⁻⁴²Yísufa anirandée kafáannai óonuroofaqa faiqí ánaasee moómoosa minára rakísida máriusa asasammásee Yísuna áfiqauqa, Yísufa kanúqakiqari maqái áqufufanoo miqóo amaana máqasaa rakísirafa miná áuqu Iairusafa aniréenoo Yísuna áikuki maqásaa áqufinoo áranaiqi irámmirinoo qinau, amanée anée qíní máaqai anirée dadaaqía, qíní qíraamuna moodáa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara aukuaana kái marasaifá kúqiraridanoo. Yísufa eedóo qímasee fímarufaqa faiqí ánaasee moómoosa fídaqa narí afeeqée narí afeeqée ídaqa Yísuna faqa fíqau.

⁴³Ánaasee moó fannoo qísauku taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda áukuana kísaaqándaikí marúfa tutáqausa moómoosa feefaurú másaida máreemaru marasinna ámufanoo sía taikánau, miqí márufanoo miná munnimma taikáfufanoo káqi marínau. ⁴⁴Yísufa faiqí ánaasee námufaqa fímarufanoo mi-anaaseefá Yísuna ánaaqiannai moómoosa ititáfunakiaqa anirée qumeé kai miná qamunna áti qumeé áuqamásoofanoo miná kísaaqándaikirafa aaqee uqanna taikánau. ⁴⁵Yísufa irámmirinoo qinau, yáfee qíní dúqeenoo fee qufaqa aiqámausa qáo qufanoo Peetooroofá qinau, úriqararafa faiqí ánaasee moómoosa aní áfeeqáidammia qufanoo Yísufa kafáa qinau, ⁴⁶Moó fannoo qíní dúqaifanoo faiqí andeeqára afeeka qíníkiqari fifaqa íriqámmunani qinau. ⁴⁷Miqí qufanoo mi-anaaseéfa óo dóo qíní qíqafeenóommifoo qímaseenoo áindirí áindirí ufanóo Yísuna áikuki maqásaa áqufinoo aiqámausa nífusaa narí auríranara faqa miná qamunna áuqoonara faqa aurírafa aaqee kái taikóonara faqa kooroo inau. ⁴⁸Yísufa miná ufa iriséenoo qinau, óo qíní qíraamuna anée írirana qínísaa rusíannanara aní aurírafa taikéenoo, dóo asoóaranaki fúa.

Yísufa Iairusana áraamuna andeeqánau.

⁴⁹Yísufa miqí qímasee mi-anaaseená qímamimarufanoo amaana maqasaa rakísirana máaqaindari faiqí moó fannoo aniréenoo Iairusana qímaminau, anée Yísuna sía kadáapi ámia, aní áraamuna dóo kuqufinoo. ⁵⁰Yísufa miná iriséenoo Yáirusana qímaminau Iairusa anée sía rufíaa, qinísaa kai aní írirana mundínanoo aní áraamuna amanaikíannoo. ⁵¹Yísufa Yáirusana máaqai óonureenoo aiqámausa kéeqararufanoo qáoo qímaseenoo Peetooroona faqa Yoohaneena faqa Yameesana faqa mi-manaraqána ánoona ákoona faqa minamúsa kai nífiqeenoo máaqaki kéeqanau. ⁵²⁻⁵³Kéeqafufanoo níqafuofaqa mi-maqánaki moómoosa márídaqa ikífaafau qímarufanoo Yísufa qímanniminau, Sía ikíráqaaqa mánaaqa sía kúqinoo faiqaqée márídanoo qufaqa aiqámausa mi-manaraqánara kúqaa kúqinoo fee qímasee Yísunara naanaidaraqíqa uteéti qiqau. ⁵⁴Yísufa mi-manaraqáfa rinóo márunnai óonureenoo miná ásauku qumáreenoo qímaminau, qiní qíraamuna fíndi fúa. ⁵⁵Miqí qufanoo aunduráindaraafa óonurandee ani kéeqafufanoo aaqee uqanna fíndifufanoo Yísufa miná ánaukoo qímanniminoo qinau, nárana aní áraamuna ámiaqee qufaqa ámufanoo nanau. ⁵⁶Miná ánaukoo fíraaqóo náaququofanoo Yísufa qímanniminau. Sía uqanna maa-ainainnára moóna qímamiaqa, kukéeqaaqa.

Yísufa narí faiqi námu níqiquoofaqa innaarúnaira qímannimiqau.

(Mataioo 10:5-15; Mareekoo 6:7-13)

9 ¹Yísufa narí faiqi námu (12) qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée náarama moodáaqoo quqáseenoo Ánutuna afeeka fáafasaaqa áfaqara afeeka faqa aurírana oosana oosana taikára afeeka faqa níminau. ²⁻³Nimiséenoo máaqanna máaqanna níqiqámáseenoo qímanniminau, ínnée Ánutuna innaarúna ququsara faiqí ánaasee qímannimídaqa misá aurírana taiká nimaqáaqa, ínnée sía moo áinaina máree fuaqa sáunu faqa áakauqa faqa nárana faqa munnimma faqa aabaá qámunna faqa sía máree fuaqa káqi fuaqa. ⁴Maqúsaki óonuraifaqa moó fannoo áqoondi kámannisainaqa miná máaqaki kai marííqa minakíqari kai fuaqa. ⁵Yámaqusanaasee ínniara qáoo qífaqa Ánutufa náruaninnanara aaquqímannimaqasee kookoomma afaqá nínaamarasee fuaqa. ⁶Yísuna faiqi námu máqusa maqusa fídaqa ámiqíra fasaasa ufa faiqí ánaasee qímannimisáídaqa aiqámai aurúsa faqa taikánnisee maríqau.

Eeroodeefa Yísunara Yoohaneefeé qinau.

(Mataioo 14:1-12; Mareekoo 6:14-29)

⁷Eeroodeefa Kariree máqa maaqaki úriqarara kiapafa mi-ainainnára iriséenoo fíraaqóo randéenoo fúrufarinau. Akaqáusa qiqau, Yoohaneefa

nammári nímimarufa Eeroodeefa arusoofa kúqiranakiqari fíndifinoo mi-naaquqara ainainná áuqaidanoommi foo qufanoo Eeroodeefa mi-ufána iriséenoo randánu. ⁸Óoqeenaa tamummaqara fasiqauqakiqari Eeriaa fee moó fannoo fee kafáa fíndi fínoo fee akaqáusa qufanoo Eeroodeefa qinau, ⁹Yoohaneefa nammári nímimaruna ákiaqa qinée atEEKÁsaafanano kúqinoo máridanoo. Maa-fasiqáfa Yísuna óosana óosana ainainara írídaqa miná yáfee máridanoo. Miqí qímaseenoo Eeroodeefa Yísuna qáfarara randánu.

Yísufa noodáanna faqa féemu faqa moómoosa níminau.

(Mataioo 14:13-21; Mareekoo 6:30-44; Yoohanee 6:1-14)

¹⁰Yísuna faiqi námu máqusa maqúsa níniufaqa aniréeqa náriqa nídaqa áuqoo ainainara Yísuna qímamiqau. Yísufa misá nífiqeenoo faiqí sía márunnai Beetasaida máqusa aaqá fiqau. ¹¹Faiqí ánaasee moómoosa iriséeqa áfaqee minní óonu paqúriqau. Yísufa misá náaramaseenoo Ánutuna innaarúna ququsara qímannímiseenoo misáki aurúsa andeéqannisánu.

¹²Eenóofaqa Yísuna faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda marasée anirée Yísuna qímamidaqa qiqau, anée faiqí ánaasee níqíqáinaqa máqusa maqúsa úiqaana maqakiaqa fífainídaqa nárana feefaurúmasee naaqa, maaná faiqí sía máriasaqa máridaqa. ¹³Miqí qufanoo Yísufa qímanniminai, ínnéeqá kai nárana nímifaqa naaqa, qufaqa misá qiqau, Maasá féemu moodáannai qisauku faqa noodáanna qaaraqánda faqa máqeeidaqa, faiqí ánaasee moómoosa uqanna máridaqa amanée maasá situáqai óonuree nárana moómoo feerauríanauree. ¹⁴⁻¹⁵Miqí qufanoo Yísufa narí faiqi námu qímanniminoo, ínnée faiqí ánaasee qímannimifaqa rainá rainá máfi qaara faqa qaara faqa fasiqa níku nísauku taikásee qísaukuqara faqa (50) moosáqa óoqu maríafa kafáa qaara faqa qaara faqa fasiqa níku nísauku taikásee qísaukuqara faqa (50) moosáqa óoqu maríafa miqí kai máfi óoqumari máree fuaqa qufaqa miná faiqi námu qímannimufaqa faiqí ánaasee miqí máfi óoqumári máree fiqau. Misákiqari faiqí kai (5,000) faifa tauséenna máriqau, óoni saqári áuqiqa maríqau. ¹⁶Óoqu mári fufanoo Yísufa féemu moodáannai qísauku faqa noodáanna qaaraqánda faqa qumáreenoo innaarúnaí óori uqéeraseenoo Ánutufinnai dúfi dúfi qímasee ásaukunoo féemu faqa noodáanna faqa ruqí ruqímasee narí faiqi námusaa soofaqa misá qumáreeqa faiqí ánaasee nímiquau. ¹⁷Nímufaqa noofanoo nímuaqufaqa átaraasa minnísoofaqa Yísuna faiqi námu mináuqa suqúsee uqáki rufanoo qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda (12) uqá qumbíqanau.

Peetooroofa Yísunara Ánutuna ásauku mundíranara qinau. Yísufa narí kúquaninnanara qímanniminai.

(Mataioo 16:13-28; Mareekoo 8:27-9:1)

¹⁸⁻¹⁹Moo kári Yísufa naríaraa óonuree innaaru qímarufaqa miná faiqi námu óonuroofanoo irámmirinoo qinau, faiqí ánaasee qiníara nána

fasiqa fee qídee qufaqa misá qiqau, akaqáusa Yoohaneefa nammári nímimarufa kúqiranakiqari fíndifinoo fee qídaqa, akaqáusa aníara óoqai kuqufufá Eeriaafa fíndifinoo fee qídaqa, akaqáusa Ánutuna óoqeenaa tamummaqara fasiqauqakiqari moó fannoo kúqiranakiqari fíndi fínoo fee qídaqa. ²⁰⁻²² Yísufa miná iriséenoo irámmirinoo qinau misá miqí qiafaqa ínnée qiníara nánée fee qídee qufanoo Peetooroofa qinau, anée Ánutuna ásauku mundírafa máriananoommi qufanoo Yísufa áranaiqi qímanniminai ínnée mi-ufána sía moo fásiqa qímamiaqa qínée faiqí nímaaku uqanna márunausa márianaqa faiqí firaasá faqa Ánutuna aanáiqikirausa úriqararausa faqa Mooseena sándufasaa rakísirausa faqa firaa aupurarana qimiséeqa qiníara níkoqamásee kuqá darusáifaqa qaaramoó fáasaana áiqaráinanoo Ánutufa qiní mara fíndifu másee káqi márirana qímiannoo.

²³ Yísufa quándaki aiqámausa qímannimidanoo qinau, faiqí moó fannoo qiní faqa fíraree qímasee qiní ufamáu fínafa narí márirana minníseenoo faasaambáasaana qiní ufasáara kuqá dáriranara amanaikídee qínafa qiní faqa fídanoora foora qiní ufamau fúannoo. ²⁴ Qinée minára maaqí qímasee qímannimidaqa. Faiqí moó fannoo qinísaara kúqiranara ámuqusi márinanoo narí márirana afeedí inafa mifá narí márirana kakasíannoo. Moó fannoo qiníara narí márirana maaqóo minnísainafa narí márirana asumu máraannoo. ²⁵ Faiqí moó fannoo maa-maqánasaa úriqararafaikámafinoo aiqáma ainaina maqée ídanoo mári inafa marikínoo kúqinoo narí aunduráindaraana kurídíranaki fínanoo mi-qumiasanáfa fífau kadáapirumasee mároofa máriannoo. ²⁶ Faiqí ánaasee moó fannoo qiníara faqa qiní ufara faqa faiqí nífusaa asaurusee ákooqainafa márinaqa qinée faiqí nímaaku náaru inaarúnaindari qeeqá aréénarana faqa qeeqá qíkoona aréénarana faqa náaquqara andeeqara qangiroouqa faqa misá aréénarana faqa mináuqa namufaqa qumuréeqa mi-fasiqa anaaseesara faqa qisaurúsee qíkooqaannoo. ²⁷ Ínnée maa-ainainnára faqa íriaqa ínnée maqee máriasakiqari akaqáusa sía kúqirai káqimarifanoo Ánutuna innaarúnaindaraa ququsa qáfeefaranoo.

Áaqanasaa Yísufa innaarúna áfiri máranau.

(Mataioo 17:1-8; Mareekoo 9:2-8)

²⁸ Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo dínni qísauku taikásee dínni ani qaaramoó fáasaana áiqaróofanoo Yísufa Peetooroona faqa Yoohaneena faqa Yameesana faqa nífiqeenoo moo áaqanai innaaru qírara óoru fíqau. Yísufa naríaraa innaaru qímarufaqa miná faiqi námu káqi faiqaqée ufanoo. ²⁹⁻³¹ Yísufa miqóo innaaru qídanoo moo óori áfiri mároofanoo miná qamunna káaqa éekara rinoo nífu dároodaraa inau. Qaara fasiqa tautúmaki kooroomáfufaqa Yísuna faqa ufa qímariqau. Miqandá Mooseesa Eeriaasa óoqai kúquqanda tautúmaki miqóo maqásaa misá

nífusaa innaarúna áreenaranaki kooroomáfiqa Yísufa qúsasaa Ánutuna ufamau fínoo Yeerusaree máqusai kúquaninnanara Yísuna faqa ufa qímariqau. ³²Peetooroofa narí faqa máruqanda faqa faiqaqée máriufofanoo fíndifiqa Yísuna káaqa qárana faqa mi-fasiqaqandá faqa níqa fee máriqau.

³³Mi-fasiqaqandá Yísuna áisée fírarufanoo Peetooroofa narí óosana sía írirai Yísuna qímaminoo qinau. Ufasáa rakísirafa, maasá maaqóo márunanoo ámiqidanoo. Maasá qaaramoo úiqaana máaqa maaqóo usakáanaura, aníara moó Mooseenara moó Eeriaanara moó usakáanaura. ³⁴⁻³⁵Peetooroofa káqi ufa qímarufanoo oonámu fannoo aniréenoo misá ititánnimaqássoofaqa rufíaqau. Rufíofanoo oonámukiqari ufa moó maaqí qinau. Maaná qíní qímaaku máridanoo qinée rusandeesámumasee máraafanafa, ínnée miná ufa kai íriaqa. ³⁶Mi-ufáfa taikáfufanoo misá qáfoofanoo Yísufa naríaraa kai miqóo márinau. Miqóoqari Yísuna faiqi námu miqóo máriusa mi-ainainná qáfoonara sía uqanna kooroo iqáu. Káaqa umeeráqau.

Yísufa kumaaráa aundurai áfaanna máruna aqiqanau.

(Mataioo 17:14-18; Mareekoo 9:14-27)

³⁷⁻³⁸Faiqée iqáqoofaqa minamúsa áaqanasaqari óoquroofaqa faiqí ánaasee moómoosa Yísuna ani paqúrimasoofanoo misákiqari faiqí moó fannoo fáaqa rúmasee Yísuna qímaminoo qinau. Ufasáa rakísirafa qinée qeeqá qímuqusannai aní irámmiridaqa anée aniréenana qíní qímaaku moodáa kai maqaqáunnana qáfaa. ³⁹⁻⁴⁰Fáafasaaqa moó fannoo maqee maqee fáaqa rúmasee miná áakufifanoo rafúseeqee maqásaa áqusaifanoo teendaaróoni márifanoo óokiari qáqara faka fakídanoo, maqee maqee miqidanoo sía adooáidanoo. Qinée aní faiqi námu maaqóo máriasasaa qeeqá qímuqusannai irámmirunaqa amaniafanoo sía amana áfaqee. ⁴¹⁻⁴²Yísufa iriséenoo qímaminau, ínnée qíní ufara sía ánoonee qímariasaa káqi rúnna fímariasaa máriaafanoo. Qinée kísaaqasaa fee ínni faqa márianauree kísaaqasaa fee ínni ummaaráa foora akuaqée ianáuree. Miqí qímasee mi-fasiqána qímaminau, aneenná ámaaku máree maí ánia qufanoo mi-kumaaraafá áni márufanoo fáafasaaqa fannoo miná arurutúkueeqeenoo maqásaa áqusoofanoo teendaaróoninoo qáqara faka fakinau. Yísufa mi-faafasaaqána amambainá qufanoo fifufanoo Yísufa mi-faiqína andeeqáseenoo narí ákoona kafáa áminau. ⁴³Faiqí ánaasee miná qáfamasee Ánutuna náaquqara afeeka qáfamasee rufíaqau.

Yísufa narí kúquaninnanara kafáa qímanniminau.

(Mataioo 17:22-23; Mareekoo 9:30-32, 44-45)

⁴⁴⁻⁴⁵Faiqí ánaasee Yísufa áuqoo áinainara náaquqoofaqa narí qímami narí qímami másoofanoo, Yísufa quándaki narí faiqi námu qímanniminoo qinau, ínnée máa qímannimianaqa sía aunúqa ámiqimasee íriaqa.

Qinée faiqí nímaaku uqanna Ánutufa qíní maréeqee faiqí faiqi nísaukuki quqáqísáinaqa dárifaranoo fee qufaqa sía mi-ufána óosana íriqau, Ánutufa misá írirana ititásoofaqa sía íriqau, Yísuna irámmirianeer rusía minnísauqau.

Yísuna faiqi námuki yáfee úriqararafa márídanoo fee qiqau.

(Mataioo 18:1-5; Mareekoo 9:33-37)

⁴⁶Moo kári Yísuna faiqi námu maasákiqari yáfee úriqararafa márídanoo qímasee narínni narínni ufa raináqau. ⁴⁷⁻⁴⁸Yísufa naríkai misá ufa iriséeno akooqoofano faiqi ánaaqi moó maraséeno narí aaqá kíkíqamasee miná kíkíqa ususéeno narí faiqi námu qímannimíno. Yáfee moó fannoo qíníara irisée maa-kaqikaa faiqína óonudupirana óonu asasammásee ámiqi ámiqimma áisainafa qíní uqanna qíqoondikídanoo, kafáa yáfee moó fannoo qíní óonu asasammásee qíqoondikínafa qíní díqíqoona Ánutuna áqoondikídanoo. Ínnikiqari óorudupirafa mifá ínni úriqararafa márídanoo.

Moó fannoo Yísuna áuqusaa fáafasaaqa aqíqanau.

(Mareekoo 9:38-40)

⁴⁹Yoothaneefa mi-ufána ákiaqara Yísuna qímaminoo qináu. Óo maasá úriqararafa, innau moo fásiqa fannoo moosáa aní áuqunnai mandá fáafasaaqa faiqí aundurákinaana aqíqée marufafa maasá qáfamasee qáoo qiqíafana, mifá sía maasá faqa nímarunara qáoo qiqíafana. ⁵⁰Yísufa miná iriséeno qímaminau sía minára qáoo qiaqa, sía namuqáa márídanoofau miqíní maasá qíqoondi márídanoo miqídanoo.

Moó Samaria máqannaasa Yísunara moósa fúannee qiqau.

⁵¹Yísufa Kariree máqa maaqaki níniufano innaarúnnai óorufuaninna aukua adeedí roofano Yeerusareenni óori quandánau. ⁵²Samaria máqa maaqaki faiqanóo fídanoo faiqí akaqáusa níqíqoofaqa indaarú Samaria moo máqusaki faiqáaninnanara deedaqiaqeera qímannimírara níqíqanau. ⁵³Óonuree mi-maqúsánaasa qímannimufafa misá qiqau maasá namuqáa maqúsai Yeerusaree máqusai fídanoo fee qímasee qáoo sía maaqóo faiqáannee qiqau. ⁵⁴⁻⁵⁶Miná faiqiqára Yameesasa Yoothaneesa miqandá minára iriséeqa níranaqoofaqa Yísuna qímamiqau, Karaambáiqua amanée maasá innaarúnaindaraa ídara qínanoo qumurée misá qáma taikáannoo fee qufanoo Yísufa quándaki miqandá nimambainá qímasee qáoo qímaseeno áiqareeno moo máqusai finau.

Yísufa naríara qináu, qinée qínaamu síaisee qináu.

(Mataioo 8:19-22)

⁵⁷Misá aanái fímarufano faiqí moó fannoo Yísuna qímaminoo qináu. Anée yái fee maqúsa maqúsa fínaqa qinée aní faqa fuanáura. ⁵⁸⁻⁶⁰Yísufa

iriséenoo qímaminoo qinau. Káasau fainiuqa óonaamarai faiqáasa márídaqa ufiniuqá faqa nínaamu faqaasa márídaqa, qinée faiqí nímaaku yái fee qeeqá qíkíaqá rúmasee fee faiqaanáuree, faiqára máqa síaisa márídaqa, qiní faqa finnáree. Miqí qímasee qímamiseenoo Yísufa fídanoo moo fásiqa áaranau, anée anirée qiní faqa fúannee qufanoo mi-fasiqáfa qinoo qiní qíkoofa kúqirarammi márifaqa mifá kuqufínaqa ákundamasee aní faqa fuanáura amanée qinée miqíanáuree qufanoo Yísufa qinau. Sáina náaruara kúqiranaki fifándinausá kai náriqa kúqinausa níkundaaqa. Anée Ánutuna quqúsaki kéeqara ufa faiqí ánaasee qímannimínanua. ⁶¹Faiqí moó fannoo Yísuna qímaminau úriqararafa qinée aní faqa fírarídaqa qeeqá maqúsai náaree óonuree qeeqá qíkaqaafasaa nímanda másee ánianauree qufanoo Yísufa qímaminau. ⁶²Faiqí moó fannoo sáunu qumáreenoo nandí áumuru arumáree múnú kasaaqái quqéemarífa miqímária fasiqausa sía amaná innaarúna ququsa sáika amaná máreefaránoo.

Yísufa narí fúaninna máqusa máqusanai niqiqoofaqa fiqau.

10 ¹⁻²Marikínoo Yísufa faiqí moómoosa rusandeesámumaseenoo qaara kái qaara kái niqiquéenoo máaqanna máaqanna Yísufa narí fúanínannai indaarú fuaqéera niqiqámáseenoo qímanniminau áfuqakinaa nandí aiqí maríanara foora tatafínoo rairaaínoo márídanoo moómoo fasiqa anaasee márídaqa aiqú innaarúnai quqéemaríasa óodaa márídaqa. Ínnee súana ákoofinnai innaaru qífanoo aiqífandínausa níminaqa dadaaqíqa súana aiqúaqeera. ³Dóo fuaqa, qinée qiní sipsípa ánaaqi káaqa reendeenímariasa káasau faini qámbaanai ínni niqíqáídaqa. ⁴Ínnee afuneé úqa áakauqa fee níku ánaamu fee sía máree fuaqa, aanái fídaqa faiqí sía nímandaaqa. Ínnee maqúsai óonuree faiqí moóna máaqaki kéeqarara maaqí qiaqa Ánutuna asooárafa maa-maqánaki máriani. ⁵⁻⁶Asoóaranara rímari fasiqafa minakí márinana aní afaaqóoqa qírana mínásaa máriani, sía asooáranara rímarí fasiqafa minakí márinana anée afaaqóoqa qíra ufa qímamiannana kafáa máraa. ⁷Ínnee maqúsa maqusa fídaqa yáqoo máaqaki fee kéeqafiqa minakí márídaqa mifá níminna nárana nammarína káqi naaqa. Ínnee ínniqa saika ímari fasiqana kadáapirana ákiaqara ámimaríafanoo, dóo ínnee faqa saika fasiqauqa máriafanoo, misá nárana nímiqafa káqi naaqa ínni kadáapirana ákiaqara márídanoo. Sía aiqáma maaqakiaqa kéeqafida naqá nuaqa, moodáa máaqaki kai máriaqa. ⁸⁻⁹Ínnee maqúsa maqusa óonuraifaqa misá ínni níqoondikídaqa nárana nammári nímiqafa káqi naaqa, námasee mi-maqusánakina aurínausa andeeqánnimaqasee maaqí qímasee qímannimiaqa. Ánutuna innaarúna ququsa fannoo ínni rafúsu quqárirara adeedí ranóo márídanoo. ¹⁰Ínnee moo máqusaki óonuraifaqa misá sía ínni ámiqi ámiqimánnimaqaiifaqa ínnee maqúsa

qámbaanai máridaqa maaqí qímasee qímannimiaqa. ¹¹ Ínni maqúsa kookoomma fannoo maasá qífaaqai atooqáfifaqa maasá rukéeqee ínniqa nifaaqai áqíqa, maa-ufána ámiqimasee íriaqa Ánutuna innaarúna ququsa fannoo ínni naaqá ani márifaqa minnísaafricanoo. ¹² Qíní faiqi námu qínée Yísusa ínni qímannimidaqa kásooqaqee Ánutufa faiqi ánaasee ufa írira faasaana aniráinanoo ínnée kookoomma nímaqaaqoosa Ánutufa sía rauqí nimaqáannoo Soodooma máqusanaasa mandá óosana máree marúna ákiaqara Ánutufa káqikaqoo rauqí nimaqáannoo kookoomma akunnímaqaa sía rauqí nimaqáannoo, kuqá narúannoo.

Yísufa qaara maqusanaasa niqíqanau.

(Mataioo 11:20-24)

¹³⁻¹⁴ Óo Koorasinna máqannaasa maqúsa máaqa námufaqa qínée ínniara qimudáoo qídaqa ínni nárirafa firaafá máriannoo. Beetasaida máqannaasa maqúsa máaqa námufaqa ínni nárirafa faqa firaafá máriannoo. Tíree máqusanaasa faqa Sidoona máqusanaasa faqa ánaamuru aamína máriasa qínée mi-maqusaqandáki faiqi sía amanaikímari ainaina moó misáki áuqaanaqau misá dauní dauni iriséeqau misá dooná dandá kookoomma afaqá náriqa nifaaqai akusée ikífaafau qífau náriqa mandá óosana minnísee dauní quandásee qíní ufamáu finí. Koroosinna máqusanaasa faqa Beetasaida máqusanaasa faqa ínniki moómoo náaquqemari ainaina áuqaafannaqa sía ínneeqa mandá óosana minnísaqau. Fíraa ufa írira aukuaana aniráinanoo Ánutufa Tíree máqusanaasa faqa Sidoona máqusanaasa faqa nárídanoo káqikaqoo nífauaannoo. Ínnée Koroosinna máqusanaasa faqa Beetasaida máqusanaasa faqa sía nífauaannoo firaaqóo ínni nárúannoo. ¹⁵ Kapeeranaumma máqusanaasa ínniara faqa qianúra ínneeqa nifaaqara mara máree úrimariana ínni maqúsara faqa únnaqímásee innaarúna maqusa fooqáa fee qímariafricanoo miná akiaqara Ánutufa ínni maqúsa námufaqa mindári rarisámeeqeenoo idáki áqumisaannoo.

¹⁶ Yísufa quandáfi narí faiqi námu qímanniminoo qinau. Yá fasiqa ánaasee fee ínni ufa írianinafa qíní ufa uqanna íriannoo. Yá fasiqa ánaasee fee ínni ufa rukíainafa qíní futeeqáannoo, yá fasiqa ánaasee fee qíní ufa sía írínafa qíní diqíqainá Ánutuna futeeqáannoo.

Sía áfaannauqara asasiaqa innaarúnai fifandínnanara asasiaqa.

¹⁷⁻¹⁹ Yísufa niqíqoo fásiquasa maqúsa maqusa níniufaqa aniréeqa firaaqóo asasamásee Yísuna qímamiqau. Óo karaambáiqua fíraa ainaina fáafasaaqa maasá aní áuqu rámassee niqíqáunaqa dóo faiqi naunduráindari ráudamaki sandéea. Yísufa irisée qímanniminou eéoo qínée Sadanna qáfeeqa mífá innaarúnaindari aakuasáara foora maqásaa áqufinau. Ínnée íriaqa qínée afeeka ínni nímunaqa sakánisaa fee

fárukasaa fee níku rámasaifanoo sía ukaqá nímiannoo ínni namuqáa Sadannana óosana óosana afeeka fannoo sía ínni náruannoo. ²⁰Dóo miqínnoo márifaqa máa ánoona áinaina qímannimidaqa, fáafasaaqa ínni ufa irisée eedóo qímarianara sía minára asasiaqa máa-ainainnára asasiaqa, ínni núqu innaarúna ququsaki mári papiqanaki ákararinoo máridanoo, minára kai asasiaqa.

Írirana faqaasa ititannimaqásee káiqeesa kooroo ináu.

(Mataioo 11:25-27; 13:16-17)

²¹Yísufa mi-ufána qímannimisoofanoo Ánutuna náaquqara maraquna fannoo Yísuna asasírana ámufofanoo Ánutunara maaqí qímasee innaaru qinau. Óo qiní qíkoofa innaarúna faqa maa-maqána faqa karaambáiqua dúfi dúfi anée qinée maqee maqee qímannimunnufana írirana faqaasa nífusaa rafáaqafunniseenana írirana síaisa qiní faiqi námu kooroománnimaqee máriananoo. Eeóo qiní qíkoofa aneenná áidirafa miqímminoo máridanoo. ²²⁻²³Yísufa káqi innaaru qídanoo narí ákoona qímaminau, qiní qíkoofa aiqáma ainaina qiní kai qimiqaifá máridanoo, faiqí moó fannoo sía aní ámaakura ámiqimasee íridanoo anée qiní qíkoofa kai ámiqimasee qiníara írimariananoo kafáa faiqí moó fannoo sía qiní qíkoonara íridanoo ámaaku fannóo kai aníara íridanoo qinée qeeqákai irisée quqannífiqee márunausa faqa aníara írifaranoo. Miqí qídanoo innaaru qímasee quandáfi narí faiqi námu umeenní qímanniminau. Ínni aiqáma ámiqira ainaina faiqí sía amanaikímari ainainauqa uqannífiqaunaqa qáfamasaafanoo ínni asasírafa firaafá máridanoo. ²⁴Qinée ínni qímannimidaqa óoqai tamummáqara fasiqauqa faqa karaambáiqua faqa ínnée maqee qáfeemaria ainainausa faiqí sía amanaikímaria ainainausa faqa qáfaaqaa ímarufaqa sía qáfaqau, misá ínnée maqee qiní ufa írimaria ufausa íriaqaa ímarufaqa sía íriqau.

Aiqáma sandufauqa úriqararanara qímanniminau.

²⁵⁻²⁶Yísufa miqí qímarufanoo Mooseena sándufa akoofása fannoo aniréenoo Yísuna ákari maqararee qímasee qímaminoo qinau. Ufasáa rakísirafa qinée nána saika fee marasée náaru náaru máriranaki fuanáuree qufanoo Yísufa qímaminau, óoqai tamummáqara fasiqauqa ákarakinaa ufa anée ásaana rúmasee nána ufa fee írinanee. ²⁷Mi-fasiqáfa iriséenoo Yísuna qímaminau, maa-ufána ásaana riqa, ínnée ínnéeqa nímuqusa nimana afeeka faqa írirana faqa mi-tianá aiqámannai íriranannai faqa karaambáiqua Ánutunara nídimarinaqa nímuqusiani. Kafáa maaqí qímasee moo ásaana riqa anée aneenná aqoónausara aninná afaaqara foora misára áidinoo ámuqusiani. ²⁸Yísufa mi-ufána iriséenoo mi-fasiqána qímaminau, dóo aní ufa ánoona máridanoo mi-ufamaú kai fídana náaru náaru márirana paqúrinanaroo.

29-30 Mi-ufána Yísuna qímamufa mi-fasiqána Mooseena sándufa akoofása asaurírana amiséenoo naríara andeeqáranaki márianauree qímaseenoo narí amoo qímaseenoo Yísuna kafáa irámmirinau. Yáfee qiní qiqoónafa máridanoo fee qufanoo Yísufa qímaminau faiqí moó fannoo Yeerusareendari Yeerikoo máqusai óoqu fímarufanoo úmmuarimaria fasiqausa aanái miná paqúrimasee dóo áru quqásee miná afaaqa áinaina máree fífufanoo kúqiara foora miqóo rinoó márinau. ³¹ Mi-faasaanná amaana máqasaa aanáiqikirafa mi-aatatá óoqu fídanoo aru quqáqoo fasiqana qáfeenoo dínni aana áfaindaqa fíqa ránau. ³² Miqí kai ínoo amaana máqaki aináinimarifa moó Reefina áti fannoo mi-aatatá óoqu fídanoo óoqurama qáfamasee dínni aana áfaindanai óoqiaaqaree finau.

³³⁻³⁴ Miná ánaaqiana faiqí moó fannoo Isaraee máqannaasa namuqáa márufa Samaria máqannaafa mi-aatatá óoqu fídanoo aru quqáqoo fasiqana misá namuqáa Isaraee máqannaana qáfamaseenoo firaqóo ámuqusufanoo uáinna nammari faqa fadaméena faqa miná áfaaqa atekáranaki akuséenoo banísannai rumbáseenoo mi-fasiqána raúseeqeenoo narí doonkísaa quqáseenoo áfíqeenoo maqúsai óonureenoo pasindíafa máaqaki quqáseenoo minakí marídanoo rakísi márinau. ³⁵ Faiqée iqáqoofanoo mi-fasiqáfa máaqasaa rakísirana qaaraqánda munnimma amiséenoo qímaminau anée maa-munnimmána maraséenana maanása rakísimarinanoo munnimma sía amanaikínaqa aniréeqa moó faqa aní ámianauree qímaseenoo quqásee finau.

³⁶⁻³⁷ Yísufa mi-ufána Reefina áti máru fasiqana qímamiseenoo irámmirinau yáfee áru fasiqana aqoónafa máridanoo fee qufanoo Reefina áti fannoo qinau, minára ámuqusimari fasiqafá kai, qufanoo Yísufa qinau dóo anée faqa fídana miqíkai ía.

Maratafa moómoo nárana suqéenoo óonu áuqee ani áuqee kaukaata qínau.

³⁸ Miqóoqari Yísufa narí faiqi námu faqa fídanoo moo máqusai óonuroofanoo ánaasee moó miná áuqu Maratafa Yísuna áfíqeenoo narí máaqaki múnuseenoo ámiqi ámiqimamaqanau. ³⁹ Maratana ánaasaafa Yísuna ánoona amaráfa Máriafa mifá faqa máridanoo Yísufa Ánutuna ufa qímannimimarufanoo Máriafa Yísuna aaqá óoqufaaqeeídanoo miná ufa írimarinau. ⁴⁰⁻⁴¹ Yísufa faqa miná faiqi námufaqa márúnara Maratafa naríaraa nárana suqéenoo deedaqínoo ímarufanoo aundurá dapikúfanoo Yísuna qímaminau karaambáiq qiní qínasaafa aiqáma saika kadáapi qiní kai qímínoo sía fee minára íridanee, qímaminanoo anirée dadaaqáni qufanoo Yísufa qímaminau óo Marata, Marata, aní óosana óosana narana suqáranara ámuqusimarifanoo aundurá dapiki márífana áaqee maríananoo. ⁴² Anée moodáa nárana suqáaqaana mifá amanaikínoo máridanoo aní ánaasaafa Máriafa andeeqára ainaina máreenoo Ánutuna

ufa reendeénamafinoo íridanoo, qinée sía mi-ainainná minásaaqaraana raffaanaura.

Yísufa innaaru firaana uqannífiqanau.

(Mataioo 6:9-13; 7:7-11)

11 ¹⁻² Moo kári Yísufa moo átinai márídanoo innaaru qímarufanoo miná faiqi námukiqari moó fannoo óonureenoo qímaminau, Karaambáiqu Yoohaneefa nammári ními marúfa narí faiqi námu innaaru qíra óosana uqannífiqoondee ínana anée faqa maasá uqannífiqaa qufanoo Yísufa eedóo qímasee qinau, ínnée innaaru qírara maaqí qímasee qiaqanáni.

Qípoo aní áuqu náaquarafa úriqararafa máríani,
Aní innaarúnai ququsa maa-maqánasaa kambíqaani

³⁻⁴ Maasá maqee maqee naanná nárana qímia.

Aiqámausa mandá oosana maasá nímiáfafa miná ákiaqara minínnisaidaqa minára anée maasá naanna rámasee miná amana kái maasá mandá ainaina akiaqara minní qísaa,

Anée sía maasá maréeqeenana afeeka nimaniranaki quqánnisaa.

⁵⁻⁶ Miqí qímaseenoo Yísufa kafáa narí faiqi námu qímannimínanau faiqí moó fannoo eendá ámuqusai narí áqoondee máaqai óonuree qímamiannoo, Óo qiní qíqoondee anée qaaramoó fēemu qíminaqa qinée máree múnú qeeqá qíqoondee ámia, mifá nánaindari aní márífanoo qiní nárana sía márífaqa. ⁷Miqí qínanoo miná áqoondee fannoo maaqí qíannoo Óo náqimásee fíndi fuanáuree faiqi ánaasee námufafa faiaqáqee idaqa kooqí ititánúo márídanoo. ⁸Mi-fasiqáfa náqi fee íannoo nárana ámiranara ákooqaidanoo miná áqoondee máríánínnara faqa sía amana fíndifi mara ámiannoo. Anée faqa aní áqoondee márínana sía asaurínnaranoo fuki faakí qímarínanoo aní fuki faaki qírana taikáanifeera fíndifi mara ámiannoo.

⁹Qinée minára irisée ínni qímannimidaqa ínnée faqa miqíkai íqa Ánutunara innaaru qífanoo ínnée sárauínna ainaina ínni nímiannoo, ínnée Ánutufínnai randéeqa ánoona paqúrifara ínnée Ánutuna kooqí árífanoo atúasee nímiannoo. ¹⁰Aiqáma innaaru qímariasa máreefaranoo randée maríasa paqúrifaranoo kooqísaa kúkusi mariasa kúkusi fanoo atúaannoo. ¹¹Qinée faiqi níkausa ínni qímannimidaqa ínnéeqa nímaaku noodáannara qífaqa mandá sákani ními faree, sía ními fara noodáanna ními fara. ¹²Misá kookoorána áruara qífaqa ínnée fárúka ními faree sía ními fara. ¹³Ínnée mandá óosana máree maríasa márífanoo ínnéeqa faiqi námu innaaru qiafaqa ámiqira ainaina kái ními mariafanoo. Innaarúnai níkoofa ámiqirafa uqanna márídanoo minára innaaru qímarinausa minára firaaqóo ámiqirana amana kái narí náaquara andeeqara maraquna nímiannoo.

Beeraseeburánannai áfaanna aqiqárana óosana qímanniminau.
(*Mataioo 12:22-30; Mareekoo 3:20-27*)

¹⁴⁻¹⁵ Moo kári Yísufa faiqí aundurákināa fáafasaaqa aqiqárara imarufanoo, mi-faafasaaqáfa mi-faiqína ufa rafáaqafufanoo sía ufa qímarināu. Yísufa fáafasaaqa aqiqámásoofanoo mi-fasiqáfa ufa qinau. Faiqí ánaasee miná qáfamasee náaquqoofaqa ruffasee akaqáusa Yísuna áqidaqa qiqau, áfaannauqa úriqararafa miná áuqu Beeraseeburafa afeeka Yísuna ámifanoo quándaki fáafasaaqa nífaqaidanoo. ¹⁶ Akaqáusa miná ueeqáraree qímasee qiqau Yísunara faiqí sía amanaikímari ainaina áuqusainaqa maasá aníara kúqaa Ánutufinaindāri qúmu fee qianúra. ¹⁷⁻¹⁸ Yísufa fáasai misá naundurákināa írirana iriséenoo narí áfaannauqa afeekannái fáafasaaqa aqiqoonára ákooqoofanoo níqinoo qinau. Moo máqannaasa náriqa maqannaasa faqa óonu rakée ani rakéemafi rákidaqa sía kísaaqasaa márifara, dauní kúqifaranoo. Moodáa maqaki máriasa faqa óonu rakée ani rakée íqa qúsasaa moodáa moodáa mákidaqa fúrufarifaranoo. Sadannana quqúsakinaasa miqíkai íqa óonu rakée ani rakéemafiqā náqimásee afeekaífaree. Ínnee qiníara áfaannauqa úriqararana miná áuqu Beeraseeburanannai fáafasaaqa aqiqéenoo fee qímasaida únna qímaríafanoo. ¹⁹ Qinée minánnai fáafasaaqa nífaqaanaqa ínnee yánee áuqu rámasaidaqa fáafasaaqa nífaqaidee, ínnee sía Beeraseeburana áuqu rámassee miqí maríafanoo ínnee andeeqásee Ánutuna áuqu rámassee áfaanna nífaqee marífanoo. Miqí maríanara ínniqa fáafasaaqa nífaqee máriafa ínni ufa fannoo qiní díqira ufa qímariana ateekáidanoo. ²⁰ Qinée sía Beeraseeburana afeekannáifau fáafasaaqa nífaqaidau Ánutuna náaquqara afeekannái nífaqee márunausa márúnnanara akooqóo márídanoo. Miqí márúnnanara Ánutuna quqúsa ínniki dóo animárinara kooroo ídanoo.

²¹⁻²² Afeeka fasiqa Sadannafa ámudaanaiqi marífa durú sáamu deedaqamásee márífanoo miná aqáma ainaina ámiqinoo máriannoo, sía moó fannoo úmmuariannoo. Afeeka fasiqa Sadannana úriqararafa uqanna qinée Yísusa aniréeqa mi-fasiqána radámuseeqa miná faakána durú sáamu ainaina maréeqeeqa qeeqá qíku qísauku nímianauranoo. ²³ Faiqí moó fannoo sía qiní qiqoondi márínafa qiní namuqáa márídanoo sía qiní dadaaqída óonu suqú ani suqú ímarifa, máreeqaida áquraaruki marífa márídanoo.

Afaanna narí aqoónausa nífiqeenoo narí márúnnaki kéeqarana
kíkiqa úsinoo márída.
(*Mataioo 12:43-45*)

²⁴⁻²⁶ Yísufa káqi qímannimidanoo qinau. Mandá fáafasaaqa faiqí aundurákiqari máaqakiqariara foora ráudee aadána máqa máqa

óombura maqa maaqaki aakaaqakí óonuree anirée inoo nídanoo
 adooáranara randáisianoo maaqí qímasee óonumafi írinoo qinau
 sáinaqa qinée qeeqá quqásee ániáfanna fasiqana aunduráki kafáa
 fúa, qímaseenoo óonuree qáfoofanoo mi-fasiqána aunduráki máaqara
 foora damúninoo márídanoo andeeqánnoo márufanoo qáfamasee ooóo
 qímasee kafáa óonurandee ani aqoónna fáafasaaqauqa aiqámausa
 misá mandáinaina úriqararaura kai dínni qísauku taikásee dínni ani
 qaaraqánda marasée (7) nífiqamareenoo mi-fasiqána aunduráki kéeqafi
 maríqau. Márufanoo óoqai moodáa fáafasaaqa márufanoo mi-fasiqáfa
 káqikaaqoo mandáinainaki márítau, maqee firaqóo mandáikuqanna
 inoo márídanoo.

Ánutuna ufamau fímariasa ánoona asasírausa márídaqa.

²⁷Yísufa mi-ufána qímannimufanoo ánaasee moó fannoo faiqí ánaasee
 qámbaanaindari fíndifi qímaminoo qinau. Aní maqaséenoo náamma
 ámimari anaaseefa aníara ámiqira qímaaku fee qímaseenoo firaqóo
 asasíra ánaasee márídanoo. ²⁸Miqí qufanoo Yísufa quandáfi mi-ufána
 qáo qínnoo qinau, ábee Ánutuna ufa irisée mi-maú fímariasa misá kai
 firaqóo asasírausa márídaqa.

Yísufa narí kúquaninnanara Yoonnaana kíkíqa usinau.

(Mataioo 12:38-42)

²⁹Faiqí ánaasee moómoosa Yísuna rafúsu quqárumáfufanoo Yísufa
 káqi qímanniminoo qinau, Máa maqee áukuana mária fasiqa anaaseesa
 firaqóo mandá óosana máree maríasa misá Ánutufinnaindari qíníara
 faiqí sía amanaikímari ainaina áuquanaqa kúqaa Ánutufinaindari
 ánífeeqianaura fífau miqí qímariasa misá mi-iriráfa mandá óosana
 nímidanoo. ³⁰Sía innaarúnai kooroo íra ainaina fúka uqannífiqaanura
 náuraafa Yoonaanaindi mífá kai káqi márídanoo, Yoonaafa óoqai Nineefee
 máqusanaasa Ánutuna ufa kooroománniminai, miqí kai íqa qinée faiqí
 nímaaku uqanna maqee máriaasa Ánutuna ufa kooroománnimaqaanura.
³¹Kásooqaqee náaru Ánutufa faiqí ánaasee ufa írira fáasaanasaa Seebaa
 máqannaasa úriqarara ánaasee fannoo fíndifi máa maqee máriaasa ínni
 níquraraannoo. Mi-anaaseefá níanaindari Sooroomoonnana írirana faqaa
 ufa íriraree qímasee áninai. Dóo maqee fáasaana qinée Sooroomoonnana
 úriqararaura animáridaqa ínnée sía qíní ufa írimariafanoo minásaara mi-
 anaaseefá ínni níquraraannoo. ³²Kásooqaqee náaru Ánutufa faiqí ánaasee
 ufa írira fáasaanasaa Nineefee máqusanaasa fíndifi maqee máriaasa ínni
 níqurareefaranoo, misá óoqai Yoonaanakíqari Ánutuna ufa iriséeqa náriqa
 mandá ainaina maqásaa quqásee Ánutuna áfusaa reendeenámmaqau.
 Maqee qinée Yoonanaa úriqararaura animárunaqa ínnée sía qíní ufa
 írimariafanoo minásaara Nineefee máqusanaasa ínni níqura réefaranoo.

Yísufa rambiara quandára ufa kafáa qímanniminau.

(Mataioo 5:15; 6:22-23)

³³Yísufa káqi qímannimidanoo qinau, faiqí moó fannoo qóoma qumbísee dífaaninnai sía rafáaqafuannoo akooqóo quqásainanoo káaqa qéemarínaqa faiqí ánaasee máaqaki kéeqafi ámiqimasee qáfaaqee qímasee akooqóo quqáidanoo. ³⁴Anée páapaaira óosana faqaafa máriananoo áfu aundurá káaqa qárafa márifa máriananoo. Anée tatamáqira óosana faqaafa márianánoo áfu aundurá asukuna árinoo márídanoo. ³⁵⁻³⁶Ínneeqá kai minára rakísiaqa ínni nífu naundurá káaqa qárana tatamáqira oosana fannoo rafáaqafuandoora, ínni nífu naunduráki tatamáqira óosana káqikaafa faqa sía márinaqa ínni naundurái márifa faqa ínnee nímaria óosana faqa káaqa aréenaannoo.

Yísufa Farisai ámaana ufa qímarusa niqiganau.

(Mataioo 23:1-36; Mareekoo 12:38-40)

³⁷Yísufa ufa qímannimi taikásoofanoo Farisai ámaana ufa qímarufa Yísunara anirée qíní máaqaki óonuree nárana náannee qufanoo eedóo qímasee miná máaqaki miná faqa óonuree óoqu marífi nárana nanau. ³⁸Farisai ámaana ufa qímarufa Yísuna óosana qáfamasee tautínoo qinau, maa-fasiqáfa sía maasá óosana máreenoo ásaquirai náidanoo káqi náidanoo ufa rukíee marífa márídanoo. ³⁹Karaambáiqá narí kai miná írirana iriséeno qímaminoo qinau, Qíní ufa íria, ínnee Farisai ámaana qímariasa ínni márirana piríta káafa fooqáafa máriaafaq adisáa kai findaukéé maríafanoo aunduráki faiqí nárirana faqa mandáinaina óosana óosana faqa ikairí faqa ínni naundurá qumbiqánoo márídanoo. ⁴⁰Ínnee fúrufari maríafanoo ínnee Ánutunara piríta káafa adi kái áuqimarifee fee qídee aundurá sía áuqifee fee qídee mifá aundurá faqa áuqusee qáfee marífa márídanoo ⁴¹Ínnee ínneeqa naundurá ánukamásaifanoo ínni nifaaqa aiqáma ánukanoo máriannoo.

⁴²Óo Farisai ámaana ufamau fímariasa ínni nárírafa firaafá máriannoo, ínnee ínneeqara maasá Ánutuna ufamáu fídaqa áfuqakinaana óosana óosana adíafaaira ainaina rainásee akaqána Ánutuna ámidaqee qímasee quándaki andeeqára márirana faqa Ánutunara ríranara faqa minnísee maríasa máriaafanoo.

⁴³Óo Farisai ámaana ufa qímariasa ínni nárírafa firaafá máriannoo ínni mandóosana maaqímminoo márídanoo. Ínnee amaana máaqaki kéeqaidaqa nóorisaa óoqu máriranara firaaqóo rímariasa máriaafanoo, ínnee makéetakiqa fímariafaqa faiqí ánaasee ínni nóoriara ruffíasee ámiqimásee nímandaranara rímariasa máriaafanoo. ⁴⁴Ínni náríranara írifanoo náaquqaani, ínnee faiqí madika sía qáfoosara foora máriaafanoo faiqí sía qáfarai káqi mi-maú fídaqa ínniara ámiqira fasiqafee qímasaaidaqa ínni naunduráki putaa íranara sía írimariasas.

⁴⁵ Yísufa miqí qufanoo Mooseena sándufa akoofása moó fannoo qímaminoo qinau, Óo ufasáa rakísirafa anée mi-ufánannai maasá faqa mandáikammá qímaqaananoo. ⁴⁶ Yísufa iriséenoo miná faqa qímaminau, ínnée Mooseena sándufasaa rakísirausa ínni nárirafa faqa firaafá máridanoo náaquqaani. Ínnée ínneeqa faiqí faiqi maqásaa sánda úfana óosana óosanannai niqóónausa ummaara nárímari ummaarana faiqí ánaasee nífaariki nimiséé sía káqikaaqóo dadaaqídaqa ínneeqa nísauku amuka faqa sía quqásee minánnai ummaara káqikaaqóo dadaaqí maríasaa máriafanoo. ⁴⁷ Ínneeqa náríranara írifanoo náaquqaani, ínni níkausa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa kuqá narusée níkundee márufafa, ínnée misá faiqi námu óonuree ínni níkausamara náriusa mádikasaa ámiqira óoni fee saqári fee taatuqée andanda faqa úmmaqi maríasaa máriafanoo. ⁴⁸ Ínnée ínneeqa níkausa mandóosanara ámiqira oosanee qímasee miqí maríafanoo misá tamummáqara fasiqauqa narusoofa ínnée misá madikai ámiqi ámiqimáriasa máriafanoo. ⁴⁹ Ánutufa minára iriséenoo narí íriranannai maa-ufána qinau, qíní tamummáqara fasiqauqa faqa qíní ufa mara nímimariasa faqa Isaraee máqannaasa máriannai niqiqáifaqa misá akaqáusa kuqá narusée akaqáusa aupúrarana nímifaranoo. ⁵⁰ Óoqai Abeerana áriranasaaqari náriqa ániifaqa Seekariana áriranasaa náaquqara amaana maqaki tatúfira qainda dínni náaquqara oosirafa dínni qámbaana Seekariana áriqau. ⁵¹ Mi-aqama kuqannarirána ákiaqara qinée aqáma maréeqee maqee máriasasaa quqánaura.

⁵² Ínnée Mooseena sándufa akoofásauqa ínni nárirafa firaafá márínara náaquqaani, ínnée innaarúnai fímaria irirafa kooqí kíqara foora ínneeqá rafáaqafusee sía atúasee kéeqeefaranoo faiqí ánaasee mi-kooqínaki kéeqarara ímariafaqa ínnée rafáaqafi maríasaa máriafanoo.

⁵³ Yísufa mi-maqusána minnísoofaqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Yísuna áriraree qímasee óosana óosana úfannai ufaanará foora fufí maríqau. ⁵⁴ Misá áranaiqi óosana óosana ainainara írámmiriana áaqainaqa rumbánauree qímaríqau.

Yísufa aaquqíra ufa faqa poodúqara ufa faqa qímanniminau.

(Mataioo 10:26-27)

12 ¹ Mi-karí faiqí ánaasee moómoosa uqanna Yísufinnai ani suqúfufaqa narísaa narísaa faqa níku rée maríqau. Yísufa ufa qímannimiraree qímaseenoo narí faiqi námu náaree qímanniminoo qinau. Ínnée Farisai ámaana ufa qímariasa misá atiqéemari ooruku anoonara foora rufíeeqa eeráiriaqa misá ooruku maaqímmidanoo misá faiqí ánaasee amaana ufa qímannimisaida náriqa maqándanai mandáinaina máraidaqa misá miqímaria ooruku anoonara foora ínnée eeráiriaqee qídaqa. ² Aiqáma rafáaqafira ainaina kásooqaqee

Ánutufa aiqúsaina akooqóo máriannoo aiqáma kukéeqara ainaina faqa kásooqaqee kooroomáfinoo akooqóo máriannoo. Farisai ámaana ufa qímariasaa qaaraikírana faqa kooroo íannoo. ³Ínni faqa qímannimidaqa ínnée asukunakí faiqí ánaasee qímannimira ufa kásooqaqee Ánutufa aiqámausa nífusaa fáasaana kooroo ínaqa írifaranoo. Nána ufa fee máaqaki mooná áaqooki qímaminna úfana máaqa ataufakaaqara foora miqóoqari fí fí qímasee aiqámausa qímannimifaranoo.

Sía nifaaqa árimariasara rufíaaqee ufafa.

(Mataioo 10:28-31)

⁴Qiní qíqoondiuqa ínni qímannimidaqa ínni nipata kái kuqá narusée miqóoqari moo mándainaina sía amana níminausara misára sía ínnée rufíaaqa. ⁵Ínnée rufíeefandínnanara qímannimiana qiní ufa íriaqa, Ánutunara ínnée rufíaaqa. Mifá amaná ínni nipata naruséeno naunduráindaraa nimana faqa amaná maréeqeenoo idáki áqirana amanaikí marífa, eéó qinée minára qímannimidaqa minára kai ínnée rufíaaqa.

⁶Káqikaa ufini rirímma fífau ainaina sía feefaurú ímariafa máridanoo, mi-fífau ainainnára Ánutufa sía moodáa aunídanoo aiqámausara íridanoo rakísidanoo. ⁷Ínni níkiaqa asausí faqa Ánutufa aiqámara íridanoo nísana rúmaqaisa máriafanoo ufini faqa ínni níkiaqa asausí faqa fífau ainaina márifanoo rakísidanoo ínnée firaatiá ánoona ainaina máriafanoo ínni feefaurú úriqaranoo máridanoo ámiqimasee ínnisaa rakísiannoo, minára sía ruffa rufíaaqiaqa.

Yísunara faiqí nífusaa kooroo ímariasara qináu.

(Mataioo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Qinée maanára faqa ínni qímannimidaqa yáfasiqa ánaasee fee moó fannoo faiqí ánaasee nífusaa paasóosamasee naríara qinée Yísunaindi fee qínafa qinée faiqí nímaaku mi-fasiqa anaaseesára Ánutuna qangiroouqa nífusaa misára faqa qiníndi fee qianúra. ⁹Yáfasiqa ánaasee fee moó fannoo faiqí ánaasee nífusaa asaurúsee sía qinée Yísunaindi fee qínafa qinée faiqí nímaaku mi-fasiqa anaaseenára Ánutuna qangiroouqa nífusaa minára faqa sía qiníndi fee qianúra.

¹⁰Faiqí ánaasee moó fannoo faiqí nímaaku qiní mandá ufa qímaqiminafa qinée mi-ufána ákiaqara minnáísánaura. Faiqí ánaasee moó fannoo Ánutuna náaquqara máraqunara mandá ufa qínafa Ánutufa sía miná minnáísáannoo.

¹¹⁻¹²Kásooqaqee misá qiní ufasaara ínni qiní ufa írimariasaa rumbámaree amaana máaqaki fee siaasinnai fee náriqa úriqarara finnái fee múnusaifafa ínni ufa íriraree qífaqa ínneeqa nifaaqa ititára ufara faqa qímannimira ufara faqa sía randáaqa. Ánutuna náaquqara maraquna fannoo qímanniminna úfana miqóo kai ínni naakápaannoo.

Yísufa maaqóo aináina afeedíranara qáoo qinau.

¹³Faiqí moó fannoo faiqí ánaasee qámbaanaindari fíndifínoo Yísuna qímaminoo qinau, Óo ufasáa rakísirafa maaqandá qíkoofa narí aináina maaqandásaa quqásee kúqifanoo qíní qífasaafa naríara máraidanoo anée qíní qífasaana qímaminanoo andeeqásee rainá qímiani. ¹⁴Yísufa miná ufa iriséenoo qímaminau, óo maa-fasiqa yáfee qíníara síáasa saika máraannee qínaqee qínée ínniqara aináina rainánauree. ¹⁵Miqí qímaseenoo quandáfi faiqí ánaasee minára qímanniminoo qinau, ínnée aiqáma ainainara fanandíranara eeráiriaqa. Faiqi ánoona márirafa sía qumíasanasaa mundínoo máridanoommi. ¹⁶Yísufa káqi qímannimidanoo maa-ufána quandára ufa qímanniminau. Faiqí moó fannoo moómoo ququsa faqaafa nárana ámiqimasee moómoo kambíqanau, mi-fasiqáfa miná qáfamaseenoo narí kai qímirinoo qinau. ¹⁷Qíní nárana moómoo uqanna márifaqa yái fee quqánauree qímasee qímmiriseenoo qinau. ¹⁸Qinée maaqíanaura, nárana unakú quqásee afeedímaria maaqáfa káqikaafa márifaqa qinée miná rapéemasee firaaná usakánaura. ¹⁹Usakáseeqa qeeqá nárana faqa qumíasana faqa minakí quqáseeqa qeeqáraa maaqí qianáura, Óo qinée maqee ámiqiranaki márídaqa, qíní ámiqira ainaina moómoo aukuana amanaikínoo máridanoo, qinée nárana nammári námasee ámiqimasee aufadáranaki márianaura. ²⁰Miqí qufanoo Ánutufa mi-fasiqánara maaqí qinau, anée fúrufari márianafa maqee éendaki anée kúqinanoo aní márirafa taikáannoo. Miqóoqari yáfee aní firaa qumiasana máraannoo fee.

²¹Yísufa mi-ufána rafáaqafínoo qinau, maqásaa moómoo ainaina súqimariasa innaarúnai náaru náaru márirana síaisa mi-fasiqána aanna ráida moómoo ainaina fifau súqidaqa fúrufaridaqa.

Qamunnara naranara sía indeé indee ída mária.

(Mataioo 6:25-34)

²²Yísufa narí faiqi námu káqi qímannimidanoo qinau, qinée fáasai qímannimunna úfanara irisée maaqí qídaqa ínnée káqi márira naranara sía nímuqusiani ínneeqa nifaaqái afisímaria qamunnnanara faqa sía nímuqusiani. ²³Ínni márirafa úriqarara ainaina máridanoo nárana óorudupirafa máridanoo. Ínni nifaaqa úriqarara ainaina máridanoo qamunna óorudupirafa máridanoo. ²⁴Kaammeesá qáfafaqa mifá sía nárana asumu úmmaqidanoo sía nárana aiqífa sía máaqa usakásee minakí afeedifá, Ánutufa kai nárana misá nímidanoo. Ínnée sía ufiniara fooráu máriafanoo úriqarara ainaina máriafanoo ínni faqa nímiannoo. ²⁵Ínnikiqari moó fannoo narí kúqiranara ámuqusiranannai amanée narí márirana fírarisámasee kísaaqasaa máriannoo fee, sía amanaikírananoo. ²⁶Ínnée mi-kaqikaa ainainnára sía amanaikíqa nánaree naranara qamunnara nímuqusidanoo fee.

²⁷Ínnee nándaki káasau taatuqée tamookeena qáfamasee minára íriaqa, mífá sía aináinidanoo sía narí qamunna akunúsee afisídanoo qínée minára qímannimidaqa óoqai karaambáíqa Dafidina ámaaku Sooroomoonafa káaqa aináina faqa munnimma faqa moómoo máree marúfa sía tamookeená amanasáa márinau miná qamunna ámiqirafa uqanna sía tamookeená qamunnara foora idaaqírafa márinau, óorudupirafa márinau. ²⁸Káasau úsau Ánutufa kai misá qamunnara foora nímídanoo maqee kásídanoo dúna atekásee idá áreemaria ainainafa márídanoo. Ánutufa misá nímídanoo sía fee firaa ainaina tia ínni faqa nímianoo fee, nímianoo. Ínnee Ánutuna mandaaqárafa káqikaafa kai márídanoo, fífaú nárana qamunnara nímuqusi maríafanoo. ²⁹Minára irisée maasá nána nárana fee nammári fee maqee maqee naanáree qímasee minára sía nímuqusiani. ³⁰Maa-maqánasaa Ánutuna ufa sía írimariasaa misá mi-ainaináusara kai maqee maqee randáidaqa, ínni níkoofa ínni nárana qamunna aináinara fáasai íridanoo nímianoo. ³¹Ínnee Ánutuna quqúsakinaa márirana írirana níqiniandamásee mi-maí fíranara náaree írifanoo Ánutufa ínni márira ainaina nímianoo.

Óosana óosana qumiasana innaarúnai kai afeedíra ufa.

(Mataioo 6:19-21)

³²Óo ínnee qíní faiqi námu, ínnee qíní aandáu ánaaqi fírimariasara foora máríafanoo sía rufíaaqa ínni innaarúnai níkoofa asasamásee innaarúna quqúsa ínni nímiraree qídanoo. ³³Ínnee ínneeqa qumíasana moosá nimiséee feefaurú maraséeqa kudi fasiqa anaasee nimiséeeqa, mi-andeeqaránannai ínnee sía afauqáqaaninna munnimmara foora maraséeqa afeediaqa ínneeqa aiqáma qumiasana innaarúnai kai afeediaqa, miqóo sía óorudupiannoo sía úmmuara fasiqa fannoo máraannoo sía qooqoosá aukúanno. ³⁴Ínni qumíasana máriqoo kai miqóo kai ínni nímuqusa ubeekanóo máriannoo. Innaarúnai kai qumíasana afeediaqa.

Yísufa qúmíranara aambeembeesídaqa mária.

³⁵Ínnee deedaqíqá máríaqeera qímannimidaqa, ínneeqa qamunna atukarasée nooíqandamaseera foora qóoma qumbínoo márídanoo foora deedaqíqá máríaq. ³⁶Ínnee aináina faqaana aináinira faiqíara foora deedaqíqá máríaq. Misá úriqararafa amundára qoomaqara fífínoo mindári óonurandee ánianínnanara rakísida márífara, mífá aniréenoo kooqí árinaqa dauni atúasaifanoo kéeqaannoo, ínnee misá naanna rámasée deedaqíqá máríaq. ³⁷Ámiqimásee áfeesimaríasaa asasifáranoo misá úriqararafa aniréenoo ámiqimásee aináiní maríasee qímaseenoo narí qamunanda atukaramáseenoo nárana suqáseenoo rakíqa nímianoo. ³⁸Misá úriqararafa eendá ámuqusai fee iqáqarooka fee aniráinaqa

ámiqimasee rakísi ínausa firaaqóo asasifáranoo. ³⁹Ínnee maa-ufána faqa íriaqa, máaqa akoofa úmmuarira fasiqa ánianínanara iriséenoofau rakísinanooofau sía kooqí rakéemasee aináina máraiini. ⁴⁰Qinée inni faqa qímannimidaqa, ínnee faqa deedaqíqá máriaqa, qinée faiqí nímaaku ínnee sía qíníara ániannoo fee qímarifandinna kamuqoo aniraanáura.

Qinée rainárara qúmuafanausa márídaqa.

(Mataioo 24:45-51)

⁴¹Yísufa miqí qufanoo Peetooroofa qinau. Óo karaambáiqua anée mi-quandara ufána aiquámausaree qídanee maasára kai fee qídanee. ⁴²Karaambáiqua fannoo iriséenoo aináinímaru fasiqana kíkiqusinoo qímaminau, aináina faqaana aináinira faiqi írirana faqaafa andeeqásee rakísimarifa márinau. ⁴³Aináina faqaafa mi-andeeqara ainainira fasiqánara qímaminau anée qíní máaqakinaa ainainasaa rakísisee aináinira faiquqa nárana aandáu andeeqásee nímiannee qímaseenoo moosáa finau. ⁴⁴Mi-ainainira fasiqáfa narí úriqararafa ánianínna kamuqoo andeeqásee máridanoo firaaqóo asasíannoo. Qinée Yísusa qímannimiana íriaqa, mi-ainainná faqaafa narí ámiqira ainainira fasiqa andeeqárana qáfamasee ámiqira fasiqa fee qímaseenoo narí aiquáma ainainatiasaa rakísiranaikámmama qáannoo. ⁴⁵⁻⁴⁶Moo kári aináina faqaafa narí aináinira fasiqara qíní aináinasaa rakísi márínaqa namummáqarara fuanée qímasee fifanóo mi-ainainira fasiqáfa quándaki nárana faqa afeeka nammari faqa néeneeseenoo fúrufarinoo narí aqoónna ainainira fasiqa anaaseeuqa nárinoo fúrufarinoo nímarinanoo miná úriqararafa sía ániannoommifoo qímaru kamuqoo sía írirai mána mána ímarinanoo aniráma qáfeenoo ufa rukíee maríasa nári máriandéemaseenoo miná ateká atekámasaannoo.

⁴⁷Aináinira faiqi fannoo narí úriqararana ufa iriséenoo sía fíndifinoo miná ufamáu fínafa miqínna fasiqana sáamu sámu ámudaani tureeráumásaannoo. ⁴⁸Aináinira faiqi moo fánnoo narí úriqararana ufa sía írirai áruaninna manda ainaina márainanoo miná árirafa aufadárafa máriannoo, maqásaa fasiqauqa moómoo ainaina ámimari fasiqanara minásaaqari moómoo ainaina máreefaranoo, Ánutufa faqa miqíkai íannoo, maqásaa fasiqauqa úriqarara ainaina ámimari fasiqanara minásaaqari úriqarara ainaina aabaá faqa máreefaranoo, Ánutufa faqa miqíkai íannoo.

Qinée rainárara qúmuafanausa márídaqa.

(Mataioo 10:34-36)

⁴⁹Yísufa faiqí ánaasee qímannimidanoo qinau. Qinée maa-maqánasaa máriasaki idára foora ufa raiqéeqa namuqáakirana óosana áraanauree qímasee qúmiqiafana, dóo fáasai idá arasáananoo qáida máriaqaana.

⁵⁰Qinée kúqira mandá námmariara foora marasée naanáura, miná áfeesara márunanoo qifaaqa rumbánnoo máridanoo. ⁵¹Ínnee qiníara tínoorimárianaki maa-asooárana mara máree maqásaa fasiqa ánaasee nímiannee fee qída fee, sía uqanna miqíanaura, qinée maqásaa fasiqa anaasee ufa rainárana nímirara qúmidaqa. ⁵²Maaqóoqari qiní ufasáara moodáa máaqaki moodáanai qísauku márinausa raináki qaarammoó dínni fíqa namuqáakifara qaaraqánda miqíkai íqa dínni fíqa namuqáakifara. ⁵³Qiní ufasáara níkausa nári faiqi námu namuqáakammá nímaqeefara kafáa dínni kumaaráuqa nári níkausa namuqáakammá nímaqeefaranoo. Nínausa nári níraamuqmaaka namuqáakammá nímaqeefara kafáa dínni fúka anaaseeuqa nári nínausa namuqáakammá nímaqeefaranoo. Ánaaseeuqa náriqa nínaakuqmaaka faqa raináfi namuqáakammá nímaqeefara kafáa dínni fúka anaaseeuqa nári nínaakuqmaaka ánaaseeuqa namuqáakammá nímaqeefaranoo.

Ínnee qinée kambíqauna kámunara sía írimariafanoo.
(*Mataioo 16:2-3*)

⁵⁴Yísufa faiqí ánaasee qímannimidanoo qinau, ínnee aaku qoonnámu súani kéeqeemari qaannaindari úrinaqa qáfeeqa óo aaku rúannoo fee qífanoo dóo aaku rúannoo. ⁵⁵Maaroosa ookéesa úfai úqifafa ínnee minára aiquaiqímari aukuannee qímariafanoo dóo kúqaa qímariafanoo. ⁵⁶Ínnee mandáikirausa qaara irirana máree maríasa, ínnee innaarúna faqa maqá faqa qáfamasee andeeqásee kambíqaaninna ainainara andeeqásee íri maríafanoo, maqee qinée qúmimarúnna kamuqoora nánaree sía íridee qída fee.

Aní kóotai áfiqee fímari fasiqana faqa dauní miná faqa moodáa ufa qía.
(*Mataioo 5:25-26*)

⁵⁷Ínnee sía ínneeqá kai andeeqára ufa irisée mi-maú fuafanoo nánaree miqídee. ⁵⁸Faiqí moó fannoo aní áfiqeenoo kóotai fínana anée aanái fídana mi-ufána aanái taikáaqee qía, sía miqínanoo mi-fasiqáfa aní áfiqeenoo síaasa áminanoo mifá maréeqeenoo foorísa áminanoo mifá maréeqeenoo rumbáranaki quqáannoo. ⁵⁹Anée minakí márinoonoo aní mandáinaina ákiaqara taikáfinana mi-karí kai ráudeennáranoo. (Ínnee minára irisée qinée qumu márúnna kamuqoo ínneeqa mandáinainara qiní faqa ufa qídaqa mi-ufána andeeqá taikáaqe, sía miqíqa Ánutufinnai fífáranoo.)

Ínnee sía quandáfi Ánutufinnai ubeekéeqa kurídifara.

13 ¹Mi-fasannái faiqí ánaasee akaqáusa aniréeqa Yísuna qímamiqa qiqau, akaqá Kariree máqannaasa Ánutuna tatúfira aandau suqá ámimáruvanoo Piratoofa narí sundíauqa niqiqoofaqa aniréeqa misá

naru taikáqau. Miqímasoofanoo aandáu fidika faqa faiqí fídika faqa moodáanaki qúminau. ²Yísufa mi-ufána iriséenoo qímanniminoo qinau, ínnée mi-Karíree maqannaasá akaqáusa kúquanara nári máqannaasa úrinnaaqaramásee mandá óosana mároona ákiaqara kúqiaa foo fee qída fee. ³Sía minárau kúqiaa, qínée minára ínni qímannimidaqa, ínnée faqa ínnéeqa mandá óosana minnísee Ánutufinnai ubeekaaqa, sía miqíqa ínnée faqa miqí kai íqa kúqifaranoo. ⁴Qínée Yeerusaree máqusanaasara faqa qímannimidaqa, miqóo óoni maqa kísaaqa Sirooamma óoni maqa fée qímariana fannoo rapéemaki áqufinoo faiqí (18) qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu dínni taikásee dínni ani qaaramoó marasée fasiqa kuqá nárinau. Ínnée mi-fasiqásara Yeerusaree máriasa nári niqoónausa mandá óosana úrinnaaqaramásee mároona ákiaqara kúqiaa foo fee qída fee. ⁵Sía minárau kúqiaa, Qínée ínni qímannimidaqa, ínnée sía ínnéeqa mandá óosana minnísee Ánutufinnai ubeekéeqa ínnée faqa miqí kai ifáranoo.

Faafísa fooqáa saqáriara quandára ufa qinau.

(Ánutufa sía mandá oosana ákiaqara aaqee uqanna náridanoo, kísaaqasaa náaraidanoo maí andeeqára aatata ániaqee qídanoo, sía írifanoo miqóo náruannoo.)

⁶Yísufa kafáa maa-quandara ufána qímanniminoo qinau, faiqí moó fannoo narí áfuqaki faafísara foora qaqama tíqisaidaqa néemaria saqarífa márínau, moo fáasaana mi-fasiqáfa miná qaqama tíqi náraree qímasee óonuree qáfoofanoo sía qaqama íroofanoo óori runúseenoo narí aináinira fasiqa qímaminoo qinau, ⁷Qínée qaarammoo áukuana maa-saqarína qáfaunanoo sía qaqama íreenoo mifá fifau maqa áinoo náidanoo dóo ateká áqua qufanoo mi-ainainira fasiqáfa qinau. ⁸Sáina káqi márínaqa moodáa aukuaana qínée miná atukakí oorá indufúsee madaapeé quqásee miqóo qáfaanee qinau. ⁹Sía írainaga mi-karí kai ateká áquanaura.

Ataufaka anidíra anaasee Yísufa andeeqaisánu.

¹⁰⁻¹¹Moo Sáririqa Yuda máqannaasa amaana qímaru faasaana Yísufa ufa súqira maqaki kéeqafi Ánutuna ufa qímannimimarufanoo moo ánaasee fannoo fáafasaaqa miná aunduráki márufanoo (18) qísaukuqara taikásee qíku dínni taikásee dínni óonu qaaramoó marasée aukuaana kummáranoo kai márufa ataufaka rakísirara sía amanaikímarufa miqóo amaana máqaki ani márínau. ¹²Yísufa mi-anaaseená qáfamasee áaramaseenoo qímaminoo qinau. Óo maa-anaasee dóo aneenná teeroo quqáranakiqari ámiqina mária. ¹³Miqí qímaseenoo Yísufa narí ásauku minásaa quqásoofanoo aaqee kái ataufaka rakísufanoo fíndifinoo Ánutunara dúfi dúfi qímarínau. ¹⁴Amaana máqasaa rakísi marúfa miná qáfamaseenoo Yísufa amaanasáa mi-anaaseená andeeqónara

áanóommaseenoo faiqí ánaasee qímanniminau. Mooseena sándufaki maasára 6 faasaana aináiniaqée qinau, dóo ínnée mi-karí kai anirée ínneeqa aurírana taikáaqa, maasá amaanasáa sía aurírana taikáaqa.

¹⁵Miqí qufanóo karaambáiqua fannoo quandáfi qímaminoo qinau, ínnée únna qímasaídaqa qaaraiquí maríasa, amaanasáa ínnée ínneeqa mimí burimakáu sipsípa ainaina nífiqaidaqa nammárinni múqusee maríafaqa nammári náidaqa. ¹⁶Maa-anaaseefá Abarahaamana áti márifanoo Sadannafa kísaaqasaa (18) aukuana karabúsaki quqáqafanoo aupúrananaki márína, burimakáu mimí sipsípa úriqarara ainaina fee márídanoo fee miná kai amaanasáa idukírafa andeeqánoo márídanoo fee. ¹⁷Miqí qufaqa Yísuna áqi marúsa mi-ufána iriséeqa nisaurí marufaqa faiqí ánaasee káiqueesa Yísufa óosana óosana ámiqira ainaina áuqoonara asasímaríqau.

Qúmini fooqáa saqari qaqama quandára ufa.

(Mataioo 13:31-32; Mareekoo 4:30-32)

¹⁸Yísufa faiqí ánaasee qímanniminoo qinau, Ánutuna maqásaa ququsaki faiqí ánaasee máríasa nána ainaina fooqáa fee márídanoo fee, qinée minára nána kíkiquee úsuanauree. ¹⁹Qinée maaqí qímasee miná kíkiquánaura. Mifá qúmini qaqama fooqáafa máríannoo, faiqí moó fannoo qaqama mara máreenoo narí quqúsaki úmmaqusáinanoo firaafá saqáriara foora kambíqafinanoo ufiniuqá miná ásaanasaa nínaamu usakéefaranoo. Ánutuna quqúsaki kéeqafuasa miqídaqa mi-saqarína fooqána auqaánai idooáidaqa.

Ooruku anoona ati qéemarína quandára ufa.

(Mataioo 13:33)

²⁰Yísufa kafáa qímanniminoo qinau, qinée Ánutuna innaarúna ququsaki kéeqafuasa nána ainaina kíkiqua úsuanauree, misá ooruku anoona fooqáasa márídanoo. ²¹Ánaasee moó fannoo saná qaindi anasée ooruku anoona minakí adíasainanoo aqámai ámiqimmasee ati qáanno.

Ínnée tiqeera kooqiki kéeqaaqa.

(Mataioo 7:13-14, 21-23)

²²Yísufa Yeerusaree máqusai óorufídanoo káqikaa maqusauqakiaqa Ánutuna ufa qímanniminoo óorufinau. ²³Óoru fímarufanoo faiqí moó fannoo irámmirino qinau, Óo úriqararafa faiqí ánaasee moodáa kai moodáa kai innaarúnai asumu máríranaki kéeqeefaree, qufanoo Yísufa qímaminau. ²⁴Anée tiqeera kooqiki afeekaikámasee amanammásee kéeqaa, qinée minára qímannimidaqa íriaqa, faiqí ánaasee moómoo amanídaqa sía amana kéeqeefaranoo.

²⁵Mi-maqána ákoofa fíndifino kooqí atukarasáinaqa misá madáanaindari kooqí áridaqa maaqí qifáranoo, kooqí atúaqisáinaqa

kéeqaanee qífanoo máaqa ákoofa maaqí qímasee qímannimiannoo. ²⁶Ínnee yáindaraasee qinée ínniara sía íridaqa qínaqa misá maaqí qifara, anée maasá maqusái Ánutuna ufa qímannimimarianafa máriananoo maasá aní faqa nárana nammári née marúnausa márídaqa maasára írimarianafa máriananoo. ²⁷Máaqa akoofa miná iriséenoo kafáa qímannimiannoo, ínnee yáindaraasee márídee, ínnee mandá óosana máree maríasa máriafanoo ínnee qíní daaqá máriaqooqari moosáa fifuaqa. Yísufa mi-ufánannai innaarúna kooqí kíkíqa úsinoo kafáa maa-ufána miqóo márusa qímanniminau. ²⁸Qinée ínniara maqee máriasara qídaqa kásooqaqee ínnee Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa aiqámausa faqa Ánutuna innaarúna ququsaki márifaqa ínnee maqee qíní faqa nárana nammári née marínausa áqoosai márídaqa níqafamásee ínnee firaqóo nífai sandúrinaqa ikiráqeefaranoo. ²⁹Faiqí ánaasee súani óosanaindари faqa ámuqundari faqa dínni dínni ataaqéendari faqa anirée Ánutuna innaarúna ququsaki óoqu marífí moodáanaki miná qoomáqa sakasée neefáranoo. ³⁰Mi-karí maqee maqásaa ínaaqianna máriasa mi-karí misá úriqararaura márifaranoo, maqee áukuana úriqaraqa márinausa mi-karí uréeqararaura márifaranoo.

Yísufa Eeroodeenara káasau faini fee qinau.

³¹Mi-karí Farisai ámaana ufa qímarusa Yísufinnai anirée qímamiqa qiqau, anée maaqóoqari fíndimmaqee moosáa fúa, karaambáíqa Eeroodeefa aní kúqa áriraree qínoommi. ³²Yísufa iriséenoo qinau. Eeroodeefa faiqí níkaruqimasaida ueeqásaida nárímarifa márídanoo ínnee maaqí qímasee qíníara qímamiqa, qinée maqee faqa dúna faqa faiqí ánaasee naunduráki fáafasaaqa nífaqeeqa aurínausa andeeqánnisee ianáura, moóna qeeqá saika taikáanaura, miqí qímasee Eeroodeena qímamiqa. ³³Maqee fí fí ínaqa dúna faqa fí fí íqa Yeerusaree máqusai óoruraanaura Ánutuna tamummáqara fasiqauqa aiqáma Yeerusaree máqusaki kai narusée márufafa kúqi maríqau, qinée nánaree minakíqari radúkaki moosáa kúquanauree sía amana, qinée faqa Yeerusaree máqusaki kai óonuraanaqa misá nárundee kai másee qíní faqa dárifaranoo.

Yísufa Yeerusaree máqannaasara qímudáoo qinau.

(Mataioo 23:37-39)

³⁴Óo Yeerusaree, Yeerusaree ínnee Ánutuna tamummáqara fasiqauqa kuqá narusée mífá níqíqoosa óonisamu qumáree nárímariasa. Qinée moómoo kari aní faiqí ánaasee marasée kookooráanara foora sákarara ímarunaqa ínnee qáoo qiafanoo. ³⁵Dóo qúsasaa ínni maqúsa faqa amaana maqa faqa faiqí ánaasee sía márífanoo naakundú máriannoo,

qinée kúqaa inni qímannimidaqa innée maaqóoqari sía kafáa qiní
qíqafeefaranoo kásooqaqee innée qiníara maafá karaambáiqu aqíqáifanoo
ánidanoo fee Ánutufa miná ámiqi ámiqianinafa qímasaídaqa mi-karí kai
qiní qíqafeefaranoo.

Yísufa autura árimaru fasiqana sabátasaa andeeqánau.

14 ¹Yuda máqannaasa amaana fáasaana moo Sáririqa Farisai
ámaana ufa qímarusa misá úriqararana máaqaki Yísufa miná
faqa nárana náraree qímasee kéeqafufaqa aqoónna Farisai amaana
ufa qímarusa Yísuna qumárararee qímasee ámiqimásee apurée
maríqau. ²Yísufa mi-maqánaki óoqu marifufanoo aurímarú fasiqafa
afaqa autura ári marú fasiqafa Yísuna óorinni márinau. ³Yísufa miná
qáfamasee miqóo márusa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Mooseena
sándufa akoofásauqa miqóo márusa faqa irámmirinoo qinau, Qinée
inni iráidaqa Mooseena sándufa fannoo inni amaanasáa fáasaana faiqí
aurínausa andeeqáranara eedóo qídanoo fee, qáoo qídanoo fee. ⁴Misá
mi-ufána iriséeqa sía ufa qiqau, káqi Yísuna kai tatáqqa maríqau,
miqíqa márufanoo Yísufa mi-aurira fasiqána qumáreenoo miná aurírana
taiká amaqáseenoo aqíqoofanoo mifá fufanoo quandáfi miqóo márusa
qímanniminau. ⁵Yáfee moó fannoo innikiqari miná ámaaku fee
burimakáu fee madikakí áqufinoo márinnanoo amaanasáammifoo qímasee
sía fee qumbaquíannoo fee. Sía uqanna amaanara irisée minnísee fara
káqi minakínaana qumbaqífaranoo. Dóo qinée faqa maa-aurira fasiqána
madikakínaanara foora amaanasáa qumbaqíara foo ídaqa sía áaqaidaqa.
⁶Misá Yísuna ufa irisée kúqaammifoo qímasee ufa qírara írusia sía ufa
qiqau.

Sía ámiqira qoo náaree óoqumaria.

⁷Mi-Farisai amaana qímarufa nárana firaqóo suqáseenoo moómoosa
náaroofaqa miná máaqaki ani kéeqafufaqa ámiqiraqoo óoqu mariranara
randée márufanoo Yísufa níqafamásee misá aiqámausara qinau ufa sée
qiní ufa íriaqa qímaseenoo akooqóo ufa maaqí qímasee qímanniminau.
⁸Faiqí moó fannoo amundára qoomaqa suqásee aní áarainana óonu
reenána sía aaqee óonuree ámiqiraqóo kai óoqu mária. ⁹Aní úriqararafa
aniráinanoo qoomáqa ákoofa aní qáfeenoo aqíqámasee úriqarara
fasiqara miqóo óoqu maríannee qínana anée asauríranaki máridana
mandáikiraqoo kai óoqu márinnaranoo. ¹⁰Innee sía ámiqira qóora
randáaqa, faiqí moó fannoo inni náarainaqa maaqímmiaqa, Innee miná
qoomáqaki kéeqafiqa káiqeesa óoqumari máriaqoo kai óoqumaríqa,
Qoomáqa ákoofa aniráma aní qáfeenoo aníara óo qiní qiqoondi maí
ururée ámiqiraqoo óoqumaría, Miqí qínana anée aiqámausa nífusaa
úriqararafaikínana asasinnáranoo. ¹¹Náriqá kai qinée úriqararausee

qímariasa Ánutufa nisauríranaki quqáannoo, náriqá kai qinéé uréeqararausee qímariasa Ánutufa misá úriqararanaki quqáannoo.

¹² Miqí qímasee Yísufa quándaki miná áaroo fasiqana qímaminoo qinau, anée qoomáqa suqáseenana sía aneenná áqoondiuqa faqa ákaqaafasaa faqa aneenná áinaina faqa aneenná aináinafaqaa áqoondiuqa faqa misáuqa sía náaraa. Anée misá náarainaqa misá faqa miqí kai íqa aní faqa áaramásee amana kái ámifaranoo. ¹³ Anée qoomáqa suqáseenana kudi fasiqauqa faqa níku nísauku mandáikirausa faqa árirutíqa nímariasa faqa nífu dimbárausa faqa misáuqa kai náarama quqásainanoo Ánutufa miná ákiaqara inni ámiqi ámiqi íannoo. ¹⁴ Misá sía amana kafáa miná ákiaqara aní ámifaranoo minára kásooqaqee Ánutufa ámiqira óosana máreemaria fasiqa anaaseesa kúqiranakiqari mara fíndifu máseenoo mi-karí miná ákiaqara aní faqa ámiannoo.

Qoomáqa sákararee qímasee mandáikirausa náara.

(Mataioo 22:1-10)

¹⁵ Faiqí moó fannoo mi-qoomaqánaki máridanoo Yísuna ufa iriséeno qímaminau, Ánutuna innaarúna ququsaki kéeqafi minakí nárana née maríasa firaaqóo asasifáranoo. ¹⁶ Yísufa miná ufa iriséeno kafáa quandára ufa qímaminau, faiqí moó fannoo qoomáqa firaaná suqárara deedaqamáseenoo faiqí ánaasee moómoosa náaranau. ¹⁷ Suqáidanoo narí aináinira faiqi aqiqéeno anée fíqu fíqu ídana faiqí ánaasee qinéé náaraunausa nífiqee mínisainaqa qoomáqa naaqa dóo aiqáma ainaina deedaqinóo máridanoo. ¹⁸ Miná aináinira faiqi fannoo qímanniminoo nufanoo moó fannoo qinau, Qinéé maqá dóo feefaurúmaqaqee ídaqa miná qáfarara fidaqa sía amana fuanáura.

¹⁹ Miqí qufanoo moó fannoo qinau, qinéé qísaukuqara (10) purimakáu ummaara rarisée marína feefaurúmaqaqee ídaqa miná amanamásee qáfarara fidaqa sía amana fuanáura.

²⁰ Miqí qufanoo moó fannoo qinau, qinéé maqee kái ánaasee amundá qimiqaafaqa sía amana fuanáuree qufanoo aináinira faiqi fannoo misá ufa iriséeno narí firaafínnai óonuree qímaminau. Mifá iriséeno firaaqóo áanóommaseeno qímaminau. ²¹ Anée dauní dauni sandéenana firaa aatata faqa káqikaa aatata faqa maqúsa qámabaanai faqa óonureenana kudi fásiqa anaasee faqa mátaammátaakíqa nímariasa faqa nífu dimbárausa faqa árirutíqa nímariasa faqa mandáikirausa aiqáma nífiqee qiní qoomáqai ánia qufanoo miná aináinira faiqi fannoo miqímminau. Misá nífiqee míni quqáseenoo narí firaafínnai óonureeno qímaminau. ²² Dóo aní ufamáu fíqa nífiqamaree míni quqásaunanoo nárana moómoo máridanoo faiqí ánaasee sía amanaikídammia qufanóo qoomáqa ákoofa qinau. ²³ Dóo fíndimmaqee óonuree níanai áfuqakiaqa máriasa nífiqamaree qiní qoomáqa amana kái mínisainaqa naaqanáni.

24 Innau, eendá náarauna sía ániása sía uqanna qiní nárana káqikaaqóo nífaurusaa quqéefaranoo.

Yísuna ufara kúqiraree qímarusa kai miná faiqi námu kifáranoo.
(*Mataioo 10:37-38*)

25 Yísufa moosáa fímarufaqa faiqí ánaasee moómoosa miná faqa fídaqa maasá faqa Yísuna faiqi námukiraree qufanoo Yísufa quandáfi qímanniminau. 26 Faiqí moó fannoo qiní faqa fíraree qínna fasiqafa narí ánoona ákoona faqa faiqi ánaasee faqa narí ákaqaafasaa faqa ásoommaaka faqa naríara faqa fídiaqaa máseenoora foomáseenoo qiní faqa ániáni. 27 Faiqí moó fannoo qiní ufasáara sía eedóo qímasee narí aunírira saqari akumáreenóora foora sía eedóo qímasee qiní ufasáara kúqiranaki fínafa sía mifá amana qiní faiqi námuki kéeqaannoo. 28 Faiqí moó fannoo máaqa usakáraree qímaseenoo máaqa usakára ainainauqara náaree ámiqimásee írinanoo sía amanaikína sía usakáni. 29 Mifá máaqa atuna faqa faakána faqa kai rakíqasainanoo aiqáma ainaina sía amanaikína miná aqóónausa qáfamasee naanaidara qímasee maaqí qifóora. 30 Maa-fasiqáfa máaqa usakárana óosana araséenoo máfi taikárana sía amanaikínoo. 31-32 Namuqáa karaambáiqua moó fannoo narí rákira fasiqauqa moómoosa faqa anirée náriranara iriséenoo maaqóo qaraa karaambaiqa fannoo miná moómoo rákira fasiqauqara iriséenoo naríndi óodaa márinara írinoo amanaikée ianáuree sía amanaikée ianáuree sía amanaikínaqa nárirara ímari karaambaiqána faqa óoqumari fí ufa qímasee reendéeniananóo asooárafa máriani. 33 Miqí qímaseenoo Yísufa minára qímanniminau, miqí kai másee ínnée faqa qiní faqa fíranara ámiqimasee iriaraasámaseeqa ínnéeqa aiqáma ainaina minníseeqa qiní faqa ániaqa. Sía miqíqa sía amana qiní faiqi námukifaranoo.

Ínnée ínnéeqa aináina minníseeqa qiní faiqi námukiaqa.
(*Mataioo 5:13; Mareekoo 9:50*)

34 Miqí qímaseenoo Yísufa kafáa maa-ufána qímanniminau, ínnée ooruku indée maríana sía adíafaa ínaqa náqi fee másee kafáa adíafaairana quqéennaree, sía amanaikínnaránoo. 35 Sía adíafaa ínna ooruku ándanda atukakí téeqimasainanoo mi-andandáfa faqa mandáikammianoo. Ínnée káqinni áquaqaana. Mandáinaina máridanoo. Ínnée qiní faqa fifandínausa sía ámiqimásee mi-kadaapi oosanná írirainni káqi fírarianara qáoo qídaqa kasaacaqí kudoosaápee márifanoo máaqa usakáaninafa máaqa faakána rakíasainaqa sía amanaíki foora, ínnée ooruku adíafaa síaina aanna ree foora káqinni áqua nóora. Ínnée náaqoofaqaasa mi-ufána íriaqa.

Mandá óosana máree marúsa suqúsee Yísuna ufa íriqau.
(*Mataioo 18:12-14*)

15 ¹ Moo kári úmmuarira takisa munnimma máree marúsa faqa Yuda máqannaasa níkoovee márufaqa nífaqasoosa

faqa Yísufunnai aniréeqa miná ufa íriraree qímasee miná aaqá aní úsimariqau. ²Farisai amaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa misá níqafamásee nóori runúsee muqúriqa márídaqa náundaufa náundaufa qídaqa qiqau. Maa-fasiqáfa Yísufa maasá nífaqasoosa aniraafanoo misá faqa ámiqi ámiqi ídanoo, sía miqíakai ídanoo misá faqa nárana náidanoo miqídanoo.

³Yísufa misá ufa iriséenoo quandára ufa moó maaqí qímasee qímanniminai. ⁴Faiqí moó fannoo moodáannai qísauku fasiqa namu níku nísauku taikásee (100) sipsípa rakísi márinnanoo moodáafa kai auía máfinanoo náqi fee íannoo, mi-fasiqáfa aiqáma sipsípa káqi quqáseenoo moodáara randáannoo. ⁵⁻⁶Randánnoo níni ínoo paqúrimaseenoo asasamáseenoo rafúsu akumáreenoo míni maqúsai quqáseenoo narí aqoónausa náaramasee qímannimiannoo, anirée qíní faqa asasiaqée qíannoo. Aiqáma sipsípasaa rakísimari fasiqausa miqífaranoo. ⁷Innaarúnai máriasa mi-fasiqána aanna reefáranoo moómoo (99) andeeqára fasiqa anaaseera sía asasifáranoo moodáafa fúrufaridanoo mandáinaina máranoo níni ínafa quándaki Ánutufinnai ubeekáinnanara minára firaaqóo asasifáranoo. ⁸Moo ánaasee fannoo qísaukuqara taikásee siruáa munnimma firaaná maqée ínanoo moodáafa máaqaki fúrufaramáfinanoo mi-anaaseefá náqi fee íannoo, mi-anaaseéfa qóoma qumbísee damuná maraséenoo máaqaki aiqámai damúnidanoo aiqáma átinai ámiqimásee randánnoo ní nì ínanoo paqúrimaseenoo máraannoo. ⁹Maraséenoo narí aqoónausa faqa áqoondiuqa faqa náaramaseenoo qímannimiannoo. Ínnee anirée qíní faqa asasiaqa, qíní siruáa munnimma fúrufaramámbina dóo paqúriqa. ¹⁰Qinée qímannimidaqa, Ánutuna qangiroouqá mi-anaaseená aanna reefáranoo moodáafa mandáinaina máranoo ní nì ínafa quándaki Ánutufinnai ubeekáinaqa minára firaaqóo asasifáranoo.

Auíanoo nu kúmaaraaná quandára ufa.

¹¹Yísufa káqi qímannimidanoo qinau. Faiqí moó fannoo qaara faiqi faqáafa márinau, ínaaqiannaafa narí ákoona qímaminoo qinau. ¹²Óo qípoo kúqiraridanee aneenná aiqáma ainaina rainásee maaqandá qíminnaree dóo maqee kái rainásee qíminaaq máree fúannee qufanoo miná ákoofa eedóo qímaseenoo narí aiqáma ainaina rainásee miqandá níminai. ¹³Nimisoo fanoo indaarúqaafa káqi máqee inau ínaaqiannaafa naríndi makéeta máseenoo munnimma kái mara máreenoo dóo quqáseenoo níana maqusai óonu reenoo fúrufariranaki márídanoo narí munnimma aiqáma fífaunni áqu taikánau. ¹⁴Áqu taikásoofanoo mi-aukuanná aandaroo firaafá mi-maqa maaqánaki aiqámatinai nári márufanoo mi-fasiqána munnimma faqa nárana faqa sía márufanoo áararéé marínau. ¹⁵Mifá mi-maqusánakinaa fasiqasaa atooqáfufanoo

mi-fasiqáfa miná aqiqéenoo anée qiní kúarauqasaa rakísiannee qímasee nárana sía ámufoanoo áararée márufanoo mi-kuaráusasaa rakísidanoo kúarauqa kúnda nímidanoo naríara faqa náraree qímasee írufanoo sía Yuda máqannaasa née marúnee qímasee asaurúseenoo minníseenoo áarara márinau.

¹⁶ Miqí márufanoo mi-fasiqána írirafa kambíqoofanoo narí kai qímirinoo qinau. ¹⁷ Óo qiní qíkoona aináinira faiqiuqa misá náriqa nimana kái nárana néemariafaqa qinée maaqóo dáarara márídaqa kúqirarídaqa. ¹⁸ Qinée fíndifi qeeqá qíkoofinnai óonureeqa maaqí qímasee qímamianauro óo qípoo qinée Ánutuna ufa faqa aní ufa faqa rukíee marúnausa márídaqa. ¹⁹ Qinée sía amana aní ámaakuara foora márianauro, amanée aní aináinira faiqi kámmafi márianauree.

²⁰ Miqí qímaseenoo mi-fasiqáfa fíndifinoo aanái áqufufanoo narí ákoofinnai finau, aanái meeáqoo ani márufanoo miná ákoofa maqúsasaaqari mara meeqá qáfamaseenoo ámuqusufanoo sandéenoo óonu mara narí ámaaku arípimma qumáreenoo ámooqanau. ²¹ Miqúfanoo miná ámaaku fannoo maaqí qímasee narí ákoona qímamidanoo reendeéninau. Qinée Ánutuna ufa faqa aní ufa faqa rukíee márúnausa márídaqa sía maqee amana aní ámaaku márianauro. ²² Miná ákoofa quandáfi narí aináinira faiqiuqa náaramaseenoo qímanniminoo qinau, sía aináinira fasiqa qamunna ainaina ámia, qiní qímaaku máríanifeera qamunna ainaina kái ámia, dauní dauni ámiqira qamunna mara máreeqa míni afisúamaqáaqa, rínna faqa ásaukuki upeekásee áiku ánaamu faqa afisúamaqáaqa. ²³ Miqímáseeqa óonu ámiqira burimakáu ánaaqi áinoo faqaana arusée deedaqamásee qoomáqa suqáaqa. ²⁴ Qiní faiqi maafá kúqi nóora foora máfifa káqi márídanoo aniréenoo auíqanoo máriiifa aniréenoo. Miqí qufaqa qoomáqa sakasée néemariqau.

²⁵ Miqí márufanoo indaarúqaa ámaaku fannoo súanai máriufo maqúsa naambeéqai aniréenoo piripúnna ufa faqa idí faqa írinoo narí ákoona aináinira faiqi moó áaramásee irámmirinau. ²⁶ Miná náqi fee qídaqia qufanoo mifá qímaminau. ²⁷ Aní ákaqa fannoo narí ákoona máaqaki aniraifanoo aní ákoofa minára qiní faiqi dóo andeeqásee ani márídanoo fee qímasee purimakáu ánaaqi ámiqirana aruséenoo suqásee áfaaru rídanoo. ²⁸ Indaarúqaa ámaaku fannoo mi-ufána iriséenoo áanóommaseenoo márufafa áaroofanoo ititináu. Ititammáseenoo márufanoo miná ákoofa qumuréenoo áaranau, anirée máaqaki kéeqaa qufanoo mifá qinau. ²⁹ Íria qinée moómoo aukuaana karabusara foora aní aináiní marúnausa márídaqa sía moodáa kari aní ufa rukíaunausa, anée miqí márúnana nána ainainee qíminanee sía burimakáu ánaaqi ámiqira ainaina aruséenana sía fífau mimmi ánaaqi qímianaqa arusée qeeqá qíqoondiuqa faqa qoomáqa sakasée náunausa. ³⁰ Aní mandá faiqi fannoo aní aiqama aináina mara máreenoo múnú dapi máraqanua

anaaseesasaa áqu taikáseenoo, aniraifana anée purimakáu ánaaqi ámiqirana arusée suqásee ámiananoo. ³¹ Miqí qufanoo miná ákoofa qímaminoo qinau, óo qiní faiqi anée aiqáma kari qiní faqa máriananoo aiqáma aináina aníndi márídanoo anée aneenná aináinaki aináini maríananoo. ³² Aní ákaqa fannoo kúqi nóora foora ínoo máriifa káqi márídanoo auíqanoo máriifa aniraifaqa minára maqee maasá qoomáqa sakasée asasídaqa náunanoo amanaikínoo. Yísufa miqí qímaseenoo kafáa maaqí qímasee qímannimainau. Dóo maa-ufána ánoona fásai qúnna maaqímmينوو márídanoo. Innaarúnai máriasa mi-kumaaraaná ákoona aanna reefáranoo. Moómoo andeeqára fasiqa ánaaseera sía asasífaranoo, moodáafa mandáinaina máranoo ní nī ínoo quándaki Ánutufinnai ubeekáinnanara asasífaranoo.

Írirana faqaa mandá ainainira faiqi miná quandára ufa.

16 ¹ Yísufa narí faiqi námu qímanniminoo qinau, faiqí moó fannoo aináina faqaafa narí aináinasaa rakísianinnana moó maréeqee quqásoofaqa misá mi-fasiqána aináina faqaana qímamiqau. ² Aináinasaa rakísirafa aní munnimma fífau rairaa ídanoo fee qufanoo aináina faqaafa mi-fasiqána áareenoo anée munnimma áqi maríannana ámiqi másee papiqasáa ákara rúmasee qíminaga qáfamasee aní aqiqaanáura anée sía kafáa aináinasaa rakísinnaranoo. ³ Miqí qufanoo miná aináinasaa rakísi marúfa narí kai qímírinoo qinau, qiní úriqararafa qiní diqíqárara qímarífaqa nána ainainee ianáuree qinée afeeka síaisa márídaqa madika indufírana sía amanaikídaqa kudi fasiqa márídaqa qiqoónausiannai nárana innaaru qíranara qisaurídaqa sía amana mi-oosanná máraanura. ⁴ Dóo íridaqa qiní qíqoondi moómoosaíkiageera maa-saikána taikásee misíannai firara maaqímmianaura. ⁵ Qinée qeeqá úriqararana faqa bisínísaikida márusara moó déedeeplanee qímaseenoo maaqímmianau. ⁶⁻⁷ Mifá moo fásiqa áaramásee irámmirinau, anée qiní úriqararana úfaasu munnimma náqumme maqée ídane qufanoo mifá qinau, qinée moodáannai qísauku fasiqa níku nísauku taikásee (100) firaa tinna oorifa fádameena (sáuna anoona fooqána) miná ákiaqara sía ámiqiafana, káqi maqée ídaqa, miqí qufanoo aináinasaa rakísirafa qímaminau, anée qaara fasiqa níku nísauku taikásee qiní qísauquqara taikásee (50) munnimma kái qíminaga aní munnimma ákiaqara taikéenoo fee qímasee búkaki ateekáanauree qímaseenoo kafáa moóna áaramásee irámmirino qinau, anée qiní úriqararana úfaasu munnimma náqumme maqée ídane qufanoo mifá qinau, qinée moodáannai qísauku fasiqa níku nísauku taikásee (100) ráisa beeka ákiaqara sía ámiqiafana káqi maqée ídaqa, miqí qufanoo aináinasaa rakísirafa qímaminau, anée qaara faqa qaara faqa fasiqa níku nísauku taikásee (80) ákiqara kai qíminaga aní munnimma ákiaqara taikéenoo fee qímasee búkaki ateekáanauree

qinau, míqunannai mi-fasiqáfa narí firaana ákaru qíranannai misá áqoondikinau.

⁸Aináina faqaafa miná únnaqira óosana qáfamaseenoo óo írirana faqaa fee qinau, minára Yísufa qímannimidanoo qinau, maa-maqánasaaqaraa fasiqa ánaaseeuqa náriqa munnimma ainaina máree maríana írirana faqaasa máriafanoo Ánutuna ufa qóomasaa andeeqásee nímariasa írirana óorudupirausa sía misá írirana amanasáa márídaqa.

⁹Qinée ínni qímannimídaqa, maa-maqánasaaqaraasa nári afeeka iriranannái káaqa afeekaikámasee maaqóo máriranara íridaqa munnimma aina afeedídaqa. Ínnee faqa misá naanna rámassee káaqa afeekaikámasee náaru márira afeedira ainainakiara múnari mínari másee ínneeqa maaqóoqaraa mandá munnimmannai sárau imaríasa dadaaqíqa innaarúnai asumu máriranaki moómoo ainaina afeediaqa.

¹⁰Yáfee moó fannoo káqikaa fífaú ainainasáa ámiqimásee rakísinafa firaa ainainatiasáa faqa ámiqimmásee rakísiannoo, yáfee moó fannoo káqikaa ainainara únnaqi marifa firaa ainainatiará faqa únna qíannoo.

¹¹Anée maa-maqánasaaqaraa munnimma qumiasana fúrufaramasee rakísinanoo náqi fee másee innaarúnai fínanoo Ánutufa innaarúnai mári firaa qumiasana munnimma anísaa quqásee rakísiannee qíannoo fee.

¹²Anée moóna aináina fúrufara másee rakísinanoo yáfee aníndi amisée rakísiannee qíannoo fee.

¹³Aináinira fasiqa moó fannoo sía amana qaara rakísiraqanda moodáa kari aináinammannimaqaannoo, sía amana. Mifá indaarúqaanara ákooqaannoo moó rakísiriranara ádiannoo. Mifá moó rakísiranasa atooqéenoo ínaaqianaana minnísaannoo, miqí kai íqa ínnee faqa Ánutunara faqa maqásaa qumíasanara faqa moodáanaki sía amana aináinammannimáqeennaranoo.

Farisai amaaná ufa qímarusa munnimmara runára níqinau.

(Mataioo 11:12-13; 5:31-32; Mareekoo 10:11-12)

¹⁴Farisai ámaana ufa qímarusa mi-ufána iriséeqa misá káaqa munnimmara rímarusa márídaqa Yísunara uteéti qímariquau. ¹⁵Yísufa iriséenoo qímanniminai, ínnee ínneeqá kai maqásaa fasiqauqa nífusaa andeeqárausee qímariasa máriafanoo, Ánutufa ínni naunduráki qáfee márifa maqásaa fasiqauqa ámiqira ainainee qímarianara Ánutufa mandáinainee qídanoo.

¹⁶Mooseena sándufa faqa tamummáqara fasiqauqa ákarakinaa ufa faqa óosana árooqooqari misá ufa afeeka fannoo aiqámausa rafáaqafusee fí fí ínoo Yoohaneefa nammári nímimaru áukuanna míni raquramiqoo taikánau. Miqóoqari innaarúna ququsakinaana Ánutuna ámiqira fasaasaa ufa fannoo kai misá qímanniminoo fífaini márifaqa aiqámausa innaarúna ququsaki nímudaanai qímasaida kéeqararídaqa. ¹⁷Innaarúna faqa maqá

faqa tautúmaki taikárafa amaná máriannoo, Mooseena sándufa faqa tamummáqara fasiqauqa ufa faqa káqikaa ati kái sía amana taikáannoo afeeká máriannoo.

¹⁸ Faiqí moó fannoo narí ánaaq minnísee moo ánaasee márainafa qúmmuarimari fasiqafa máriannoo, faiqí moó fannoo minnísaína ánaaseena márainafa mifá faqa qúmmuarimari fasiqafa máriannoo.

Aináinafaqaafa faqa aináina síaifasiqafa faqa miqandára quandára ufa.

¹⁹ Yísufa Farisai ámaana ufa qímarusa óosana káaqa munnimmará gamunna ámiqiranara rímarusa márúnara iriséenoo maa-ufána qímannimino qinau, faiqí moó fannoo aináina fíqararafa márídano moómoo munnimma áqimaria qamunnána kai afisímarifa márídano, aiquéa kari ámiqiranaki kai márinau. ²⁰ Kudi fásiqa moó fannoo miná áuqu Rasarusana amaráfa afaaqa namúana ánaaqi maqee maqee aináina faqaana kooqíki ani ráidano miná nárana átaraasa tidáamarai áqufuna suqú náraree qímasee ani márídano mandáinainaki márufanoo fainíuqa aniréeqa miná namúana umboomásoofanoo márino kúqinau. ²¹ Mi-kudi fasiqáfa kuqufufaqá qangiroouqá miná áfiqa maree innaarúnaí Abarahaamana aaqá quqássoofanoo firaa qoomáqa sakasée néemarinau.

²²⁻²³ Aináina faqa fasiqa faqa kuqufufaqá ákundamasoofanoo idáki finau. (Mi-idána áuqu Aadeesáa idá fée qídaqa, kúqimariasaa maqa máaqa taikára áukuanara áfeesimaria idafa márídano fee qídaqa.) Aináina faqaafa firaa aupuraranaki márídanoo áfu múrufi maqaséenoo níanai Abarahaamana faqa Rasarusana amarána faqa ámiqiranaki óoqufaaqee márufanoo níqafanau. ²⁴ Níqafamásee namméera qímaseenoo qinau, óo qiní qíkoofa Abarahaama anée Rasarusana qímaminanoo narí ásauku amukannái nammáriki raaramásee máree múqu qiní qímaakiri qífaurusaa quqásainanoo asooáni qinée idáki firaa aupuraranaki márídaqa.

²⁵⁻²⁶ Abarahaamafa iriséenoo qímaminau, óo qiní qímaaku anée maqásaa márúnna kamuqoo ámiqira ainainaki márúnanoo Rasarusafa mandáinainaki márinau, maqee Rasarusafa maaqóo asasíranaki márínana anée aupúranaki máríanano, ínnisaimbaqa qámbaanai máani firaafá márídano, maaqóo márínausa sía amana minní fifáranoo mindári faqa sía amana maí ánífarano. ²⁷⁻²⁸ Aináina faqaafa Abarahaamana ufa iriséenoo qímaminau, qinée fifímásee aní qímamídaqa, amanée anée Rasarusana aqíqáinanoo qiní qíkoona máaqai óorureenoo qiní qíkaqaafasauqa moodáanai qísauku (5) márídammia, misá aaquqímánnimaqainaqa sía maa-aupurara maqusánaki ániaqa. ²⁹ Abarahaamafa iriséenoo qímaminau, Mooseena ákara faqa tamummáqara fasiqauqa ákara faqa aní ákaqaafasauqa aaquqímánnimiqaídano misá minakí kai íriaqa. ³⁰ Aináina faqaafa mi-

ufána iriséenoo Abarahaamana qímaminau, óo qiní qíkoofa Abarahaama, mi-akaráfa sía amanaikídanoo moó fannoo kúqiranakiqari fíndifinoo qímanniminaqa misá náriqa mandá óosana minnísee sía maa-aupurara maqusánaki ánífaranoo. ³¹Abarahaamafa qinau, aní ákaqaafasaauqa Mooseena faqa tamummáqara fasiqauqa ufa faqa sía íriqa kúqiranakiqari fíndi fínna fasiqana ufa faqa sía írifaranoo.

Faiqi ánaaqi Yísuna ufamáu fímarina maréeqee káqi rúnna ubeekée maríana mi-ufána.

(Mataioo 18:6-7, 21-22; Mareekoo 9:42)

17 ¹⁻²Moo kári Yísufa nári faiqi námu maaqí qímasee qímanniminau. Faiqí ánaasee mandóosanaki mara quqánnimaqéefandinausa kúqaa uqanna kambíqeeffaranoo mi-manda oosanná uqéerainna fasiqana árirafa firaqóo uqanna máriifoo qídaqa qimudáoo qídaqa. Ooruku námmariki faiqí rafúsu áqirafa firaa oonisanda rumbáseeqa anukakí usúsee minakí áqirafa káqikaa aupurarafa máriannoo, mi-fasiqáfa qiní ufa írimari káqikaa faiqina áfiqasee mandá áana uqafiqainafa miná árirafa firaafá uqanna máriannoo. ³Minára ínnée ámiqimásee ínneeqa máriranasa rakísiaqa. Aní ákaqa fannoo mandá óosana márainana anée qáoo qínanoo mifá aundurá quandásee andeeqaraqoo finana anée miná mandá oosanara sía kafáa áqia. ⁴Mifá dínni taikásee dínni ani qaaraqánda (7) kari aní mandáikámmamaqásee quándakinoo aníara qiní mandáinaina minnísaannee qínana eedóo qímasee minnísa.

Maasá anísaa naundurá mundírana afeekaíkiaqa.

⁵Yísufa niqiqoo fásiquasa minára Yísuna qímamiqa qiqau, óo karaambáiqua maasá daunduránnai anísaa mundírana firaanáikamaqisaa qufanoo karaambáiqua fannoo maaqí qinau. ⁶Ínnée qinísaa mundírana sía máridanoora foora máridanoo káqikaa ainaina maqána qaqama miqírafa káqikaafa kai márinaqau, ínnée minánnai firaa ainaina áuqini. Ínnée firaa saqari keefáadiara foora aneenná kai rafáuru ákinana ooruku nammáriki áqufi kambíqaannee qífanoo mifá eedóo qímasee miqíni. Ínnée qinísaa mundírana síara foora máridanoo sía amanaikifáranoo.

Ínnée ínneeqara maasá aináinira faiqi fee qiaqa.

⁷Yísufa nári miqóo qaraasa óosanara iriséenoo ufa qímannimidanoo qinau, Ínnikiqari moó fannoo miná aináinira fasiqa fannoo aní áfuqai aináinífinoo fee fírimaria andausaa fee rakísíinanoo fee eendímarinanoo aniráinana anée sía minára káqi káqi anirée aneenná nárana náannee qinnáranoo. ⁸Maaqí qinnáranoo, anée nárana suqárara afisímaria qamunnana afisúsee qiní nárana suqásainaqa qinée nárana faqa nammári faqa námasaanana anée ínaaqianna suqásee aneennára náa.

⁹Aní aináinira faiqi fannoo aní ufamau fínana anée sía minára dúfi dúfi qinnáranoo mi-fasiqáfa faqa dúfi dúfi qíra ufara sía randáannoo narí feefaurú saikée qinnáranoo. ¹⁰Ínnee faqa miqíkai íqa miná aanna raaqa, aiqáma qinée Yísusa qímannimunna úfana áfaqaqa fí fí íqa máfi taikásee sía qiní dúfi dúfi qíra ufara randáaqa, maaqí qiaqa maasá fífau aináinira fasiqauqa márídaqa feefaurú márarara foora aináiní marúnausa márídaqa.

Qísaukuqara taikásee (10) károora nárí márusa ufa.

¹¹⁻¹³Yísufa Yeerusaree máqusai firara Kariree máqa maaqa dínni márufanoo Samaria máqa maaqa dínni márufanoo Yísufa qámgaanai fidanoo moo máqusaki fíraree qímasai fímarufanoo károora nárímaru fasiqausa qísaukuqara taikásee (10) károora nárí maríasa naannaréeqa náadumasaga kíkiquammafiqa namméera qímasee Yísuna qímamiqa qiqau, óo Yísu maasá úriqararafa anée maasára ámudaqaani.

¹⁴⁻¹⁶Yísufa misá níqafamásee qímanniminai, ínnee amaana máaqaki Ánutuna aanáiqiki maríasa ínneeqa nifaaqa óoruree uqannífiqai faqa ínnei nifaaqa aikuqummáseenoo ínniara ánukausee qifáranoo, miqí qínaqa ínnee aiqámausa nífusaa ánukaqa márídee qifáranoo. Miqí qufaqa misá eedóo qímasee aanái fímarufanoo misá károora taikáfufaqa náriqa nifaaqa qáfamaseeqa fufanoo moodáafa quándaki firaqóo Ánutunara dúfi dúfi qímammaree aniréenoo Yísuna áikuki maqásaa áqufufanoo Yísunara dúfi dúfi qímamaqánau, mi-fasiqáfa Yuda máqannaa namuqáa, Samaria máqannaa márínau. ¹⁷⁻¹⁸Yísufa mi-fasiqána asasírana iriséenoo miqóo márusa qímanniminai. Qísaukuqara fasiqa károora nárí marísa rukánniseeqa, dínni taikásee dínni ani qaara faqa qaara faqa marasée fasiqauqa yái fee fíaa, sía fee misá faqa anirée Ánutunara dúfi dúfi qifáree sía Yuda máqannaasa ánia Samaria máqannaafá kai anirée dúfi dúfi qídanoo. ¹⁹Miqí qímasee Yísufa mi-fasiqána qímaminai, dóo fíndifi fúa, anée qiní saqárikianannai kai ámiqiananoo.

Ánutuna ququsa sía akooqóo márína.

(Mataioo 24:23-28, 37-41)

²⁰⁻²¹Farisai ámaana ufa qímarusa Yísuna irámiriqa qiqau, Ánutuna quqúsa yáiree fee maqásaa kambíqafinoo faiqí ánaaseesaa Ánutufa rakísiannoo fee qufanoo Yísufa qímanniminai, Ánutuna quqúsa fannoo sía akooqóo ainainara foora kambíqaannoo, sía moó fannoo maaqí qíannoo dóo qáfaa maaqóo kambíqeenoo dóo qáfaa meequí kambíqeenoo Ánutuna quqúsa fannoo ínnei naundurái mári ainainafa márídanoo.

²²Miqóo Yísufa narí faiqi námu qímanniminai, kásooqaqee ínnee qinée ánianna fáasaanasaa qáfaaqaa ídaqa sía qáfeefaranoo. ²³Akaqáusa qiní quqúsa kambíqaaninnanara maaqí qifáranoo, meerái qáfaa miqóo

máridanoo, maamínni qáfaa minní máridanoo misá miqí qífaqa síamma óonu qáfaaqa. ²⁴Qiní quqúsa sía qumeé kambíqaannoo aakuasáa úqinanoo innaarúna aiqáma átinai káaqa qámaquannoo, qinée faiqí nímaaku qúmuanna fáasaana aakuasáa aanna rámassee qúmuanaqa tautúmaki aiqámai dáraaninaqa qíqafeefara. ²⁵Maqee máriasa firaa aupurarana qimisée diqíqéefaranoo. ²⁶Qinée faiqí nímaaku qúmuanna fáasaanafa Nooana áukuanara fooqáafa máriannoo. ²⁷Mi-aukuanná faiqí ánaasee idóo faakóo ídaqa mánaqa amundáidaqa nárana nammári náidaqa mána mána ímarufanoo Nooafa narí sípa firaanákí kéeqafufanóo nammári fannoo tautúmánnimaqaseenoo faiqí ánaasee aiqáma naru taikánau. ²⁸⁻²⁹Qinée qúmuanna fáasaana Rootana áukuanara foora máriannoo, mi-aukuanná faiqí ánaasee aiqámausa sía Rootana ufa íriqau nárana nammári náidaqa makéetidaqa feefaurú narámi narámi ídaqa máaqa usakéeqa súana úmmaqíqa mána mána ídaqa márufanoo Rootafa Soodooma máqusakiqari fíndimaqee sandóofanoo innaarúnaindari idáuru fasafasímarufa qumuréenoo aiqáma nárú taikánau. ³⁰Qinée faiqí nímaaku qúmira fáasaana maqásaa fasiqa ánaasee mi-furufara irirána máree márifaqa tautúmasee qúmuanaura.

³¹Mi-faasaanná akaqáusa náriqa kooqíki máriinausa sía naamukí kéeqafi aináina indáaifaranoo, miqí kaimmásee akaqáusa anaadóonni máriinausa sía maqúsai anirée nári aináina máreefaranoo. ³²Rootana ánaaqa fannoo asumu márirannai sandánnoo fídanoo óonu kásoo máfínoo quandáfi ánaaqiannai áfu máqaidanoo kúqinau. ³³Yáfee moó fannoo narí máriranara ámuqusinafa miná márirafa taikáannoo, yáfee moó fannoo narí márirana minnísainafa miná márirana máraannoo. ³⁴Qinée qímannimidaqa, mi-eendánaki faiqí qaaraqánda moodáanaki faiqaqée márifaqa qinée tautúmasee moó innaarúnai uqéerasee moó minnísanaura. ³⁵Ánaasee qaaraqánda saná aindi ánee márifanoo tautúmasee moó máreenoo moó minnísannoo.[³⁶Faiqí qaaraqánda anaadóoki márifaqa tautúmasee moó máreenoo moó minnísannoo.] ³⁷Yísuna faiqi námu miná ufa iriséeqa íramiriqa qiqau, yátinai fee anée qíánna ainainafa kambíqaannoo fee qufanoo Yísufa quandára ufa qímanniminau, aandáu kúqinoo máriqoo kai quqamu moómoosa minakí úsidaqa.

(Qiní ufa írimariasa yái yái fee márídaqa sía qiníara randéefaranoo. Qinée qúmiqa ínnée márifandinnaqoo irisée akooqóo tautúmasee qumurée ínni uqéeraanaura.)

Ánaasee maqee maqee síáasa qimamímarú quandara ufana.

18 ¹Yísufa narí faiqi námuara sía níkoo níkáa másee innaaru qíranara minnísaaqée maqee maqee afeekaikámasee innaaru qiaqéera quandára ufa qímanniminau.

²Moo máqusaki siáasa márínau, mifá mandá fasiqa márídanoo sía Ánutunara áaquqamásee andeeqára siaasa saika máránau, sía faiqí ánaaseera ámuqusa ímarínau. ³Mi-maqusánaki kai adeedaana anaasee moó márínau, miná afaaqui kuqufufá naríaraa kadáapiriranaki márínau, mifá maqee maqee siásinnai óonuraidanoo sandanáinai qímarínau, óo siaasa anée dadaaqínana qíní mandáikamáqimaqée maríasara qáoo qía. ⁴Siáasa fannoo kísaaqasaa mi-adeedaana anaaseená ufa írinoo fídanoo narí kai qímirinoo qínau, Qínée sía Ánutunara rufíqauausa faiqí ánaaseera sía qímuqusímarisa márídaqa. ⁵Maa-anaaseefá narí aináina úmmuari maríafanoo narí aináinara qíní dárúqaamminoo sáina dadaaqíananoo taikáani.

⁶Karaambáiqua Yísufa mi-manda fasiqánara narí faiqi námu qímanniminoo qínau, Ínnée mi-manda siaasána ufa írida fee. ⁷Ánutufa sía miqí marífa, ámiqirafa márídanoo mifá narí faiqí ánaasee eendáki fáasaana misá ikíraqárana iriséenoo sía anuqúannoo qínée qímannimida dauní dauni dadaaqíannoo. ⁸Minára sía innaaruqíranara níkoo níkaa másee minnísaaqa, afeekaikámasee innaaru qiaqa, qínée faiqí nímaaku kafáa qumurée qáfaanaqa faiqí ánaasee Ánutuna saqárikídaqa innaaru káqi fee ída márífaree sía fee ída márífaree.

Narí amooqímaruna faqa narí reendeénimarufa faqa miqandúfa.

⁹Faiqí ánaasee akaqáusa náriara andeeqárasee qímasaídaqa níqoónausara mandáikirausee qímasaídaqa fídiaqaa ímarianara Yísufa níqafamásee maa-quandara ufána qímanniminau. ¹⁰Faiqí qaaraqánda Yeerusaree máqusai náaquqara amaana máaqaki innaaru qíraree qímasee kéeqau, moó fannoo Farisai amaana ufa qímarufa moó fannoo qúmmuarira takisa munnimma máree marúfa miqandá kéeqau. ¹¹⁻¹²Farisai amaana ufa qímarufa innaaru qíraree qímaseenoo narí kai narí amoo qídanoo qínau, óo Ánutuna qínée sía aináinara rímarunausa márídaqa sía únna ufa qúnausa sía ánaasee qúmmuarunausa sía aiquámausa naanna ráunausa márídaqa. Óo dúfi dúfi sía maa-umuarira takisa munnimmána máree márína aanna ráunausa márídaqa, aiquáma amaana aundurái qaara faasaaana nárana minnísee dárara innaaru qímarunausa márídaqa qeeqá munnimma aiquáma rainásee dínni qísauku taikásee dínni ani qaara faqa qaara faqa (9) munnimma qeeqáara márídaqa moodáa munnimma aní ámídaqa, oo Ánutu dúfi dúfi qínée miqí márúnausa márídaqa. ¹³Úmmuarira takisa munnimma máree marúfa innaaru qírara firaqoo asaurídanoo áadumasaa kíkíqammafínoo sía innaarúnai óori uqéereenoo kummáramafínoo narí áaqaranara áíqaeé qídanoo ásauku róotee rootee kídanoo narí áaqaranara asaurúseenoo qínau, óo Ánutufa qínée áaqee marúnausa márídaqa anée qíníara ámuqusia.

¹⁴Yísufa mi-fasiqaqandára narí faiqi námu qímanniminoo qinau, úmmuarira takisa munnimma máree marúna mandáinaina Ánutufa taiká aisóofanoo andeeqásee finau, Farisai ámaana ufa qímarufa sía andeeqánau káqi finau, naríara úriqararausee qímariasa Ánutufa asauríranaki quqáannoo, naríara uréeqararausee qímariasa Ánutufa úriqararanaikámanimaqáannoo.

Yísufa faiqi ánaaqiuqa nifaaqóoqa qinau.

(Mataioo 19:13-15; Mareekoo 10:13-16)

¹⁵Faiqí ánaasee akaqáusa náriqa faiqi námu nífiqamaree Yísufinnai múnusaana misá nifaaqái narí ásauku quqásee nifaaqóoqa qímannimaqaanifeera nífiqee ániqau. Aniroofaqa Yísuna faiqi námu misá farafára qifoo qímasee níqiquau. ¹⁶Yísufa misá níqira ufa iriséenoo qáoo qímasee faiquqáindi náraifaqa maí ániaqee qímasee narí ufa írimariasa qímannimíau, faiqi ánaaqiuqa sía rafáaqa fuaqa, sáifaqa maí ániaqa Ánutuna quqúsa miqírausaindi máridanoo. ¹⁷Ínnee maanára kai irisée sía aunúqa yáfee moó fannoo sía káqikaa faiqi naanna rámasee Ánutuna quqúsa máraininga sía uqanna minakí kéeqaannoo, faiqi ánaaqi naanna rámasee Ánutuna quqúsa máraininga misá kai minakí kéeqefaranoo.

Qumíasana faqaafa náaru máriranara iranau.

(Mataioo 19:16-30; Mareekoo 10:17-31)

¹⁸⁻¹⁹Moo kári Yuda máqannaasa úriqararausakiqari moó fannoo Yísuna írammirinoo qinau, Óo ufasáa rakísirafa andeeqárafa nána saikee áuqamamaqáananoo fee Ánutufa náaru náaru márirana qímiannoo fee qufanoo Yísufa qinau, anée nánaree qiníara andeeqára fee qídanee sía moó fannoo andeeqárafa máridanoo Ánutufa kai andeeqárafa máridanoo. ²⁰Anée sándufa ákara írimariananoo mimaú fínana maaqímmia anée sía ánaasee úmmuaria, anée sía faiqí ánaasee kuqánnárua anée sía aináina úmmuaria anée sía únna ufa qía aneenná ánoona ákoonara áidimarínana miqandá núqu uqéeraidana ámiqimasee rakísinnimaqaa qufanoo mi-fasiqáfa iriséenoo qinau. ²¹Qinée mi-ufáusa kumaarásaqari aiqáma mi-ufamaú fúafanausa márídaqa. ²²Yísufa iriséenoo qímaminau, moodáa ainainá kai anée sía amanaikíanano anée aneenná qumíasana moómoo márína makéetámasee munnimma maraséenana kudi fásiqa ánaaseeuqa nimisáinanoo aní qumíasana aní áfeesara innaarúnai máríani, miqímaseenana anée qiní faqa ánia. ²³Qufanoo mi-fasiqáfa iriséenoo miná qumíasana moómoo márúnara firaaqóo óori runúsee finau.

²⁴Yísufa miná óori runírana qáfamaseenoo qímanniminau, qumíasana moómoo faqaasa Ánutuna quqúsaki kéeqarara firaaqóo anúqidaqa. ²⁵Qóosa fannoo úkáamaraki ruqíqaki fírafa sía amanaikíannoo, qumíasana moómoo faqaafa innaarúna ququsaki firara miqí kai ínoo sía

amanaikiannoo. ²⁶⁻²⁷Miqóo márusa mi-ufána irisée tautúmasee Yísuna irámiriqa qiqau, anée qíanandee aináina faqaasa sía innaarúnai fífaqa yáfee moó fannoo innaarúnai asumu máriranaki amana kéeqaannoo fee sía moó fannoo amanaikiannoo, qufanoo Yísufa qinau, maqásaa fasiqa ánaasee sía amanaikimaria ainaina Ánutufa amanaikí marífa máridanoo.

²⁸Peetooroofa iriséenoo Yísuna qímaminau, maasá qeeqá maqúsaina minnísee aní faqa nídaqa anée maasára náqi fee qídane. ²⁹⁻³⁰Yísufa qímanniminau, qínée maa-ufána aní qímamidaqa, moó fannoo narí máaqa fee narí ánaaqa fee ákaqaafasaa fee narí ánoona ákoonee narí faiqi námu fee Ánutuna quqúsa saikaramámaree minnísainafa mifá maqee mária kamuqoo aabaá faqa máraannoo kásooqaqee ánianínna aukwana náaru asumu márirana máraannoo.

Yísufa narí kúquaninnanara qímanniminau.

(Mataioo 20:17-19; Mareekoo 10:32-34)

³¹Yísufa narí faiqi námu nífiqamaree áadumai óonureenoo qímanniminau, Ínnee íriaqa ínnisaimbaqa Yeerusarenni óoru fídaqa, miqóo márianaga óoqai máriu tamummáqara fasiqauqa faiqí nímaaku qiníara ákara rúmaqoo ufafa ánoonaikiannoo. ³²Qiní máqannaasa qiní maréeqee ánaamuru nísaukuki quqáqisáifaqa qiníara ataasá átaasa ufa faqa mandá ufa faqa qídaqa níqaara fidi qímaqefaranoo. ³³Misá qiní uaiáqa samu firaqóo qifaqa ateeqáseeqa múnú kuqá dárifaranoo, darusáifanoo qaarammoo fáasaana áiqaráinanoo Ánutufa qiní mara fíndifuma qímaqaannoo. ³⁴Yísuna faiqi námu mi-ufána iriséeqa sía minára íriqau. Mi-ufána ánoona Ánutufa kukéeqamá nímaqaqaiifaqa sía íriqau.

Áfu qimbárana Yísufa áfu maqáisanau.

(Mataioo 20:29-34; Mareekoo 10:46-52)

³⁵Yísufa faiqí ánaasee moómoosa faqa Yeerikoo máqusaki fíraree qímaseenoo aanásaa fímarufanoo naambeéqai aaná áfainni faiqí moó áfu qimbárafa óoqufaaqee máridanoo faiqí ánaasee fíqaree áiqaree ímarufanoo nárana mara née marú munnimmanara innaaru qímarufa márinau. ³⁶Mifá faiqí ánaasee moómoosa fíqaree márufanoo níku ái iriséenoo irámirinoo qinau, maaná nána ainainee kambíqaidanoo fee qufaqa misá qiqau. ³⁷Yísufa Nasaretee máqusaindaraafa dóo áiqaráidanoommifoo qufanoó mi-fasiqáfa iriséenoo fáaqa rúmasee qinau. ³⁸Óo Yísu Dafidina áti márianafa anée qiníara ámuqusinana qiní dadaaqía. ³⁹Faiqí ánaasee indaarú fusá miná fáaqarirana irisée miná áqíqa qiqau, anée ufasáa qufanoo mifá firaqóo fí fí qímasee qinau, óo Dafidina áti márianafa anée qiníara ámuqusinana dadaaqía qufanoo.

⁴⁰Yísufa kásoomáfinoo mi-fasiqána máree maí ániaqee qufaqa áfiqamaree míni Yísuna aaqá quqásoofanoo Yísufa irámirinau, ⁴¹Anée

qiníara náqimma áisáanauree qídanee qufanoo mi-fasiqáfa qinau. Óo úriqararafa anée qiní qífu maqaqísaanneera qídaqa qufanoo ⁴²Yísufa qímaminau, dóo aneenná áfu írirana qinísaa rusíananannoo ámiqianano.

⁴³Miqí qímarufanoo aaqee kái mi-fasiqána áfu ámiqimáfufanoo Yísuna faqa fídanoo Ánutunara dúfi dúfi qímammaree finau. Faiqí ánaasee moómoosa Yísuna faqa fífiíusa miná qáfamasee misá faqa Ánutuna amooqímamaqáqau.

Sakiusana úfa.

19 ¹⁻²Yísufa Yeerikoo máqusamau fíqaree márufanoo faiqí moó úmmuarira takisa munnimma máree marúsa úriqararafa firaa qumiasana faqáafa miná áuqu Sakiusafa Yeerikoo máqusaki márínau. ³⁻⁴Mifá Yísuna qáfarara kikíqufanoo sía amanaíkinau, qúsa fasiqa márídanoo faiqí ánaasee ititáfunara sía qáfaanauree qímaseenoo faiqí ánaasee fínnaaqareenoo sandéenoo Yísufa fúaninna aannai óonureenoo saqáriki akarámafinoo rakísi márínau. ⁵Yísufa saqári atukaki óonureenoo múrufi áfu maqaséenoo Sakiusana qáfamasee qímaminoo qinau, Sakiusa dauní dauni qumuráinaqa maqee aní máaqaki óonuree aní faqa máríanaura. ⁶Sakiusafa maqái qumuréenoo fíraqóo asasamáseenoo Yísuna áfiqeenoo narí máaqai múnusoofanoo márínau.

⁷Yísufa miná máaqaki márufafa faiqí ánaasee aiqámausa nóori runúsee ninunúridaqa qiqau, maa-fasiqáfa mandá oosana máreemari fasiqana máaqaki kéeqafinoo adooáidanoo. ⁸Sakiusafa narí máaqaki márídanoo fíndifinoo karaambáiq Yísuna qímaminau Óo úriqararafa qiní ufa íria, qinée qeeqá aiqáma qumiasana qámbaana rainásee dínni kudi fásiqa ánaasee nímíanaura, qinée faiqí ánaasee níkaru qímasee misá munnimma úmmuarira takisa máraafannana ákiaqara kafáa nimiséa aabaá qaara faqa qaara faqa kari nímíanaura. ⁹Yísufa irisée qímaminau, maqee fáasaana náaru náaru asumu márirafa aní máaqaki ani márídanoo anée faqa Abarahaamana áti máríananoo. ¹⁰Qinée faiqí nímaaku miqíqqa auíqqa nuasára randásee nífiqa quqásee asumu márírana nímíree qímasee qumu márídaqa.

Yísufa aináinira munnimma kíkíqa usuqoofá.

(Mataioo 25:14-30)

¹¹Sakiusana máaqaki máríiusa Yísufa Sakiusana qímamu úfana iriséeqa miná faqa Yeerusaree máqusai óoru fídaqa maaqí qímasee únna qímasee qiqau. Ánutuna innaarúna quqúsa maqee uqanna maqásaa Yeerusaree máqusai kambíqaannoo fee qímarufanoo Yísufa misá áaqara irirana iriséenoo qímanniminau. ¹²⁻¹³Faiqí moó fannoo úriqararafa márídanoo níana maqusai firaa karaambaiqa márinnai óonuraananoo óoru dúpira karaambaiqa qafee qíminaqa qeeqá quqúsakinaasa rakísinnimaqaanee

qímaseenoo fíraridanoo narí aináinira faiqiuqa qísaukuqara taikásee (10) náaramasee kóora munnimma náadu náadu nimiséenoo qímanniminau, qínée óonu mariánna kamuqoo ínnée maa-munnimmánannai aináiní marífaqa aniréeqa máraanaura.

¹⁴⁻¹⁶ Mi-fasiqáfa fufaqa miná máqannaasa minára fídiaqaa ímarusa faiqí moó aqíqéeqa anée ínaaqiana óonuree firaa karaambaiqa qímamia mifá maasá rakísi qímaqaranara maasá qíkooqaidanoo, miqí qímasee qímamiseenoo óonurandee ani márifanoo mi-uríqarara fasiqáfa karaambáiqqa qafee mara máreenoo óonurandee aniréenoo narí aináinira faiqiuqa munnimma nímusa náaramaseenoo qímanniminau, ínnée maí aniréeqa qíní munnimmannái saikíaanara qíma qimiaqa qufanoo indaarúqaafa aniréenoo qímaminau. Anée moodáa kóora munnimma qímunaqa qínée minánnai aináina máseeqa qísaukuqara taikásee munnimma máreeqa dóo ámidaqa máraa. ¹⁷ Miqí qufanoo miná úríqararafa qímaminau. Óo ámiqirafa anée ámiqira ainainímarianafa máriananoo anée káqikaa ainaina ámiqimásee rakísiannana akiaqara qínée qísaukuqara taikásee maqusa aní ámianana misásaa rakísinnaranoo.

¹⁸⁻¹⁹ Mifá fufanoo miná ánaaqiannaafa aniréenoo úríqararana qímaminau, óo úríqararafa anée moodáa munnimma qímunaqa qínée minánnai aináinamásee moodáannai qísauku munnimma máreeqa dóo anínna ámidaqa máraa, qufanoo miná úríqararafa qinau, anée aneenná saika ákiaqara moodáannai qísauku maqusai rakísinnaranoo.

²⁰ Aináinira faiqí moó fannoo aniréenoo úríqararana qímaminau. Óo úríqararafa anée moodáa munnimma qímunnana káqi márídanoo qínée miná kai anínna ámidaqa qínée qamunnasaa sakasée raqándaamma kukéeqaqaunnana anínna ámidaqa qínée sía minánnai aináiníqa anée afeeka fasiqa márianaga aníara rufíeeqa káqi quqáqaunnana. ²¹ Anée sía aneenná aináina máree márianafa anée sía úmmaqira ainaina aiqímarianafa moosáindi úmmuari márianafa. ²²⁻²⁴ Miqí qufanoo miná úríqararafa qímaminau, anée mandáinainímaríanna fasiqafa máriananoo, qínée anínna ufasámu anínna áruanaura, anée qíníara afeeka fasiqa fee qímarianausa qínée moosáindi úmmuari márúnausa moosá úmmaquqaana aiqí márúnausa márídaqa anée miqí qímarianafa nánaree sía qíní munnimma maréeqee béenaki quqéénanee anée miqímasaanaqa qínée anirée qeeqá munnimma faqa miná áti faqa máraunaiqini qímasee úríqarara fasiqa fannoo miqóo márúsa qímanniminau, ínnée miná moodáa munnimma mara máree qísaukuqara taikásee munnimma maqéeina múnu ámiaqa qufaqa misá qiqau. ²⁵ Óo úríqararafa mifá moómoo faqaafa márídanoo qufanoo mifá qinau.

²⁶ Qínée ánoona ufa qímannimiana íriaqa, aiqáma aináina moómoo faqáasa moó faqa ootúpama nímifara, ainaina síainaindi óodaa maqéeina

raffiqeefaranoo. ²⁷Maqee qiníara fídiaqaa ímariasa qiníara sía mifá maasá rakísirafa márianifee qímariasa maréeqee qiní qífusaa quqásee kuqá nárúaqa.

(Maa-ufána Yísufa naríara quandásee qímaqoofa márídanoo, narí úriqarara karaambáiqá kásooqaqee márianinnanara mi-ufána qinau. Yísufa sía aaqee uqanna Isaraee máqannaasa úriqararafaikiannoo kásooqaqee innaarúnaindari qumuréenoo maasá saikí márunnana qáfamaseenoo miná ákiaqara maasá qimiséenoo quandáfi minára fídiaqaa ímariasa naru taikáannoo.)

Yísufa doonkisaa Yeerusareenni óoru fína.

(Mataioo 21:1-11; Mareekoo 11:1-11; Yoohanee 12:12-19)

²⁸Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo naríaraa moómoosa nóorinni indaarú Yeerusaree máqusai óoru fína. ²⁹Beetapaisa máqusa faqa Beetani maqúsa faqa mi-maqusa qandá moodáaqoo máruqanda Yeerusaree aaqá máríqau, Yísufa óoru fídanoo mi-maqusa qandá adeedí rámaseenoo narí faiqi námukiqari qaaraqánda náaramasee qímanniminau. ³⁰Ínneeqa nóorinni mári maqusanaki óorureeqa maqúsai fíruqíaki óorureeqa doonkí ánaaqi ásaandaru quqáqaana, faiqí sía minásaa óoqu máriana paqúrimasee miná idukú máree múqu qímiaqa. ³¹Faiqí moó fannoo ínniqrara nánaree idukídee qínaqa maaqí qímasee qímamiaqa, maasá úriqararafa minásaa aináinirara qídanoo.

³²⁻³³Miqí qufaqa miqandá óorureeqa Yísuna ufamáu kai fíqa paqúrimasee idukí márufanoo mi-doonkína ákausa níqafamásee irámmiriqa qiqau, ínneeqara náqiraree idukídee qufaqa miqandá qiqau. ³⁴Maasá úriqararafa minásaa aináinirara qífaqa idukídaqa qímasee idukúmaree Yísufinnai múnuseeqa náriqa qamunna minásaa uffíqisee ³⁵Yísuna dadaaqufanoo minásaa óoqu marifínoo Yeerusaree máqusai óoru fína.

³⁶Aatáta óoru fímarufaqa faiqí ánaasee karaambáiqá miqí mándaída áfíqee marúndeemásee náriqa siuta raipáqusaida aatáta uffíqisoofanoo doonkí fannoo mi-maú óoru fína. ³⁷Yeerusaree máqusa adeedí rámaseenoo Oorifa áaqanai óoru fímáriaqooqari Yísuna faiqi námu faqa faiqí ánaasee moómoosa faqa Yísufa aiqáma ainaina firaa ainaina áuqee márufaqa qáfeeusa firaaqóo kaanina máreeqa Ánutuna amooqídaqa minára dúfi dúfi qídaqa qiqau. ³⁸Karaambáiqá ufara ánimari úriqararana Ánutufa ámiqi ámiqi íani. Innaarúnai asooárafa máriani. Ánutuna amooqírafa faqa máriani.

³⁹Farisai amaana ufa qímarusa faiqí ánaaseekiaqa fídaqa faiqí ánaasee amooqíra ufa iriséeqa Yísuna qímamiqa qiqau. Ufasáa rakísirafa aneenná faiqi námuara qáo qínaqa ufa saaqa qufanoo ⁴⁰Yísufa qímanniminau, Qinée qáo qínaqa tamummáqara fasiqauqa ákara misá miqífandiafoo

qímaqoona misá ufa taikáinanoo maa-aatatá mári óonisaa faiqíara foora kaanina máreefaranoo.

Yísufa Yeerusaree máqusara qimudáoo qinau.

⁴¹Yísufa Yeerusaree máqusa adeedí rámaseenoo mi-maqusánara faqa faiqí ánaasee minakí máriasara faqa ikíraqanau. ⁴²Misá kurídifandinanara iriséenoo ikíraqeenoo qinau, Óo Yeerusaree anée maqee asooáranaki márinna oosanara íriaqaana, dóo maqee anée sía amana qáfeennaranoo. ⁴³Qúsasaa aní namuqáa aniréeqa maará maqaséeqa aní aaná kóoqi ititáseeqa aní faandaamurasaa saqári kúradamáseeqa minásaa akará máfiqa maqúsai áqufifaranoo. ⁴⁴Misá aní maqúsa faqa faiqí ánaasee faqa aiqáma naru taikáseeqa óoni maqa moómoo márina rapéepaamáseefaranoo, sía moo óoni narísaa narísaa máriannoo. Qinée márúnna kamuqoo Ánutuna ínni asumu márirana nímiree qifaqa ínnée sía írirai mána mána ímarianara ínni nárirafa kambíqaannoo.

Yísufa amaana máqaki feefaurímarusa niqiqanau.

(Mataioo 21:12-17; Mareekoo 11:15-19; Yoohanee 2:13-22)

⁴⁵Yísufa Yeerusaree máqusaki óorureenoo misá náaquqara amaana maqaki kéeqafinoo minakí úmmuarira bisínisa áuqee marúsa rapatutumméeqee quqáseenoo qímanniminau. ⁴⁶Ánutuna tamummáqara fasiqauqa óoqeenaa ákaraki maa-maqánara maaqí qímaqoofa márídanoo. Ánutufa qinau maa-maqáfa qiní maaqa márídanoo, qinée minára innaaruqíra maaqa máriannoo fee qídaqa. Ánutufa miqí qímaqoofaqa qinée mi-maú fídaqa maaqí qídaqa, ínnée mi-amaana maqána qumáreeqa úmmuarimaria fasiqausa kukéeqara máqaikamáqaafanoo márídanoo. Miqí qímaseenoo Yísufa niqiqanau.

⁴⁷Miqóoqari Yísufa maqee maqee mi-amaana maqánaki faiqí ánaasee naamúa qinau. ⁴⁸Miqí márufafa mi-amaana maqánaki aanáiqikirausa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa faiqí firaasáuqa faqa Yísuna kúqaríra aanara randóofanoo sía amanaíkufafa, faiqí ánaasee aiqámausa maqee maqee Yísuna ufasáa kai naundurá quqáseeqa moodáa ufa sía írianoo qímasee káaqa írimariqau.

Rakísirausa Yísuna iraqau, yáfee qifanée maaqínanee.

(Mataioo 21:23-27; Mareekoo 11:27-33)

20 ¹Moo kári Yísufa faiqí ánaasee mi-amaana maqánaki Ánutuna ámiqira fasaasa ufa faiqí ánaaseeuqa qímannimimarufafa amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararaura faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa suqúmaree Yísufinnai anirée irámiriqa qiqau. ²Anée maa-maqánaki bisínisaika ímariasaa nífaqaannana faqa

aiqáma óosana óosana ainaina áuqimariannana faqa yána ufaree miqídanee yáfee miqíannee qínnoo fee. ³⁻⁵Yísufa misá ufa iriséenoo qímanniminoo qinau, Qinée faqa ínnisaa moo úfara irámmirianaura, Yoohaneefa nammári nímianifeera aqíqáрана yáindari fee áninoo fee Ánutufinnaindari fee áninoo fee maqásaa fasiqakiqari fee áninoo fee qufaqa misá narínni narínni ufa rainéeqa qiqau, maasá Ánutufinnaindari fee qífanoo Yísufa maaqí qíannoo ínnée nánaree sía miná ufa íri fee qíannoo. ⁶Maasá Yoohaneenara maqásaa fasiqakiqari fee qíanaqa faiqí ánaasee Ánutuna tamummáqara fasiqa fee qímasee óonisamu maasá kuqá dárifoora. ⁷Misá miqí qímasee qumeé maqándanai qí qiséeqa quandáfi akooqóo Yísuna qímamiqa qiqau, Yoohaneena aqiqoo fásiqanara maasá sía íridaquee qiqau. ⁸Yísufa iriséenoo miná ákiaqara qímanniminau, qinée yána ufasáa maa-ainainná áuqaidee minára faqa sía ínni qímannimianaura.

Yísufa mandáinainira faiqi kíkiquammusinau.

(Mataioo 21:33-36; Mareekoo 12:1-12)

(Yísuna aukuana narí maqannaasa munnimma sáika máraaquee qímasee uáinna sanda úmmaquseeqa miná qaqama tíqisee ánoona tatisáidaqa minásaa munnimma máree maríqau. Mi-oosannára maasá sía íridaqa kooffi óosana maasá íridaqa. Miná aanna rámasaeeqa kooffisaa maasá munnimma maráidaqa. Maa-ufána Yísufa uáinna kíkiqusuqoona mifá maasáki sía márinarara maasá minára kooffi fee qídaqa.)

⁹Miqóo Yísufa faiqí ánaasee quandára ufa moó maaqí qímasee qímanniminau. Faiqí moó fannoo kooffi asumu moómoo úmmaquseenoo maríkufaqa narí máqannaasa akaqáusa úfaasu nimisée qímanniminau. Ínnée qíní kooffisaa rakísiquisee márifaqa qinée qámbaanai óosusee ínni dínni qeeqáara dínni máraanaura. Mi-ququsána ákoofa miqí qímannimiseenoo dóo níanai óonureenoo kísaaqasaa márinarau. ¹⁰Kooffi qaqama akuqée marú kamuqoo mi-ququsána ákoofa níanaindari aináinira faiqi moo áqiqueenoo qinau, anée óonuree qíní kooffi qaqamasaa rakísimariasara qínaqa qiqá óosaqaraana qímaqaifana máree ánia míni qímia qímasee aqiqoofanoo óonuroofaqa mi-ququsánasaa rakísimarusa mandóosana maraséeqa mi-ainainira fasiqána qumáreeqa unnaaná samu áriisee aqiqoofanoo káqisamu anirandée finau. ¹¹Quqúsa ákoofa miná qáfamaseenoo kafáa moo fásiqa aqiqoofanoo óonuroofaqa quqúsasaa rakísimarusa miqí kai íqa miná faqa ári iseeqa mandáikammamámaqasee asaurírana amiséeqa aqiqoofanoo káqisamu anirandée finau. ¹²Quqúsa ákoofa miná qáfamaseenoo kafáa aináinira faiqi moó aqiqoofanoo óonu roofaqa misá miná faqa áriiseeqa rarisáma áqiqau. ¹³Quqúsa ákoofa miná qáfamasee anunúrumaseenoo qinau, qinée náqi fee ianáuree, qinée qeeqá dídira qímaaku aqíqáananoo óonu ráinaqa minára rufíasee kooffi qaqama

ámifaranoo. ¹⁴Miqí qímaseenoo narí ámaaku aqiqoofanoo óonu roofaqa misá qáfamasee narí qímami narí qímami qiqau, maafá quqúsa ákoona ámaaku máridanoo, dóo máree miná kuqá arusáananoo maa-ququsáfa ínnisaimbaqaindi máriani.

¹⁵Miqí qímaseeqa misá miná rafúseeqee áqoosai áquseeqa kuqá áriqau, Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo kafáa qímanniminoo qinau, miná ámaaku arusáifanoo mi-ququsána ákoofa náqaa fee íannoo. ¹⁶Mifá sía káqi maríannoo óonu reenoo mi-fasiqáusa kúqa naruséenoo ámiqira fasiqauqaindi mi-ququsána nímiannoo. Faiqí ánaasee mi-ufána írufanoo náaquqoofaqa qiqau, óo mi-mandoosannáfa sía kambíqaani.

¹⁷Yísufa iriséenoo misá níqafamáseenoo qinau, tamummáqara fasiqauqaindi ufa ákara maaqí qinoo máridanoo, minóosanara randásee qáfaaqa mi-mandoosannára kai qídanoo, mifá maaqí qídanoo. Faandaamura áuqi maríasa sabéena moó marasée qáfamasee mandá sabeena fee qímasee áqusoofanoo Ánutufa mi-sabeennána quándaki ámiqira afeeka faakana fee qímaseenoo úriqarara faakánaikinoo márianifeera rakínanau. Mi-tamummaqara fasiqáfa qiníara miqí qímaqoofaqa qinée minára maaqí qídaqa yáfee moó fannoo mi-sabeennánasaa túruqinanoo mi-sabeennáfa mi-fasiqána atekaatéekamásainanoo kúquannoo.

¹⁸Mi-sabeena samúfa moonásaa áqufinoo kuqá arusáinanoo kookoomaikámafuannoo.

Sisaafa takísa munnimmara innaaru qínana káqi ámia.

(Mataioo 22:15-22; Mareekoo 12:13-17)

¹⁹Mooseena sándufa írimarusa faqa amaana máqasaa aanáiqikirausa faqa Yísufa maasára mi-ufána qídanoo fee qímasee miqóo kai qumáree rumbáraree qímasee faiqí ánaaseera rufiasee káqi kásoomáfiqa miná qumárananara rakísi maríqau. ²⁰Rakísidaqa faiqí akaqáusa feefaurú nimiséeqa qímannimiqau, ínnée óonuree ámiqira fasiqauqara foora óosana óosana ufara iráifanoo áaqara ufa qínaqa maasá ruúmbeegee Roomma máqannaa kiapana ásaukuki quqáanaura.

²¹Miqí qufaqa mi-fasiqáusa óonuree Yísuna maaqí qímasee qímamiquau, Óo ufasáa rakísirafa aní ufara íridaqa aní naamúaqira ufa andeeqásaidana qíma nímimarianafa máriananoo anée sía faiqí nifaaqa níqafamásee óosana óosana ufa qímarianafa, anée Ánutuna aanái fímaria ufana ánoona kai qímarianafa máriananoo. ²²Anée maa-ainainnára qímaqimia maasá maqee maqee takísa munnimma Roomma máqannaa úriqararana ámidaqa, maasá Mooseena sándufa rukíaidaqee miqídee qufanoo, ²³Yísufa misá ueeqáranara iriséenoo qímanniminau. ²⁴Ínnée maasá siruáa munnimma moó mara uqaqífíqaaqa qufaqa uqafíqau, Yísufa qáfamasee qinau, yá fasiqana óori amanee maanása máridanoo

fee yána áuqu fee maanásaá ákara rinoó máridanoó fee qufaqa misá qiqau. ²⁵Roomma máqannaa úriqararanaindi fee qufanoó Yísufa qinau, faiqí moó fannoo sía mooná aináinasaa narí áuqu akara rídanoo aináina faqaafa narí aináinasaa narí áuqu kai quqáidanoo maa-munnimmána Roomma máqannaa karaambáiqaindi máridanoó miná amana faqa miná áuqu faqa maanásaá máridanoó dóo mifá qímiannee qínaqa ínnee naríndi narí kai ámiaqa kaifáa Ánutunaindi faqa narí kai ámiaqa. ²⁶Misá miná ufa írufanoó náaquoofaqa káqi kásoomáfiqau, sía miqóo faiqí nífusaa ufannái kai ueeqásee qumárararee qiqau.

Yísufa kúqiranakiqari fíndifínausara qangiroora foó márifara.

(Mataioo 22:23-33; Mareekoo 12:18-27)

²⁷Sadikai ámaana ufa qímarusa faiqí kúqiranakiqari sía fíndififaranoo fee qímarusa máriqau. Miqíqa márúnara misákiqari akaqáusa Yísufinnai aniréeqa ueeqáree qímasee irámiríqa qiqau. ²⁸Óo ufasáa rakísirafa Mooseena sándufa fannoo maaqí qímasee maasá qímaqimidanoó. Faiqi moó fannoo sía faiqi máqarai kúqifanoó miná ákaqa fannoo miná ánaaqa maraséenoó faiqi maqasáinanoo indaarúqaa fasiqa qumíasana máraannoo. ²⁹⁻³⁰Mooseefa miqí qímaquoofaqa minára maasá aní iráidaqa. Moodáa fasiqa faiqi námu dínni qísauku taikásee dínni óonu qaaraqánda (7) máriqau, indaarúqaafa ánaasee marasée sía faiqi máqarai kuqufufanóo miná ánaaqiannaafa mi-anaaseená maraséenoó dóo mifá faqa sía faiqi máqarai kúqinau. ³¹Miná ánaaqiannaafa miqíkaimásee mi-anaaseená maraséenoó kúqinau. ³²Miqóoqari mi-oosanáusa aiqámausa mi-anaaseenásaa sía faiqi máqarai kuqutaikákau, ínaaqiannaafa uqanna mi-anaaseená faqa kúqinau. ³³Óo Yísu faiqí ánaasee kúqiranakiqari fíndififandinna faasaana mi-anaaseefá yá fasiqana ánaaqa fee máriannoo fee, mi-oosanáusa aiqáma mi-anaaseená kai máraqau.

³⁴Yísufa iriséenoó qímanniminau, maqee máriaqoo maa-aukuanná kai faiqí ánaasee narí maree narí máree ídaqa. ³⁵Ánutufa faiqí anaasee qiní faqa innaarúnai amanaikí maríasee qímariasa kúqiranakiqari mara fíndifu mánnimaqásee innarúnai quqásai faqa sía kúqifaranoo náaru márífandínausa márínara sía narí máree narí máree ífáranoo. ³⁶Misá faiqí nifaaqa faqa ánaasee nifaaqa faqa taikáseenoo qangiroora fooqáasa indáaqírausa márídaqa kúqiranakiqari fíndifi maríasa máríanara Ánutuna ámaakuqmara márídaqa. ³⁷Mooseefa faqa akooqóo faiqí ánaasee kúqiranakiqari fíndifi máríranara qímanniminau, óoqai Mooseefa káasau maqa maaqaki márufanoó sasámimiki idá qée márufanoó Mooseefa óonu qáfamasoofanoó Ánutufa minakíqari óoqai kúqusara Mooseena qímaminau, Qinée Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa misá Ánutusa márídaqee qufanoó Mooseefa mi-ufána iriséenoó kásooqaqee ákara rinau. ³⁸Ánutufa sía káaqa kúqi maríasa níkoofau márídanoofau Ánutufa káqi máriasa faqa kúqiranakiqari fíndifi miná faqa

máriasa níkoofa máridanoo. Ánutufa kuqufusára faqa káqi máriasara faqa káqi máriaafoo qídanoo. Minára Ánutufa Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa nikoo fee qídanoo minamúsa óoqai kúqusa kúqiranakiqari fíndifi qíní faqa máriaafoo qímasee mi-ufána qinau. Qínée Yísusa minára ínnei qímannimidaqa, kúqiranakiqari sía sía fíndifídammia, fíndifidaqa. ³⁹Mooseena sándufa akoofásauqa akaqásusa mi-ufána iriséeqa Yísuna amooqíqa qiqau, Óo ufasáa rakísirafa ámiqira ufa qíananoo. ⁴⁰Misá kafáa miqóoqari Yísuna irámmiriranara rufiasee káqi kásooiqau.

Náqimásee Dafidifa narí átiara qíní karaambáiquee qíannoo.
(*Mataioo 22:41-46; Mareekoo 12:35-37*)

⁴¹Kásoomáfufanoo Yísufa misásaa ufa moorá irámirinoo qinau. Tamummáqara fasiqauqa ákara fannoo Ánutuna ásauku mundíranara kásooqaquee kambíqafinoo Dafidina átiqari kambíqaannoo fee qídanoo mífá náqi fee másee andeeqáannoo fee. ⁴²Dafidifa narí idí papiqaki minára maaqí qímasee ákara rinau.

Karaambáiqua Ánutufa qíní karaambáiqua maaqí qímasee qímaminau.
Anée anirée qíní daaqá qíní qísauku uqannai óoqumaria.

⁴³Maaqóo márinaqa qínée aní namuqáa maréeqee aní áramandunnai quqásaana anée misásaa rakísia.

⁴⁴Dafidifa mi-idi papiqánaki Ánutuna ásauku mundíranara qíní karaambáiquee qídanoo minára iriséeqa iráidaqa, Ánutuna ásauku mundírafa náqi fee másee Dafidina karaambáiqua faqa miná áti faqa aiqámaqara moodáa kari náo máriannoo fee.

Yísufa Mooseena sánda akoofásuqara qaaraikí maríasee qinau.
(*Mataioo 23:1-36; Mareekoo 12:38-40*)

⁴⁵Yísufa mi-ufána qímannimímarufaqa faiqí ánaasee moómoo íri marufanoo Yísufa misá nífusaa quandáfinoo narí faiqí námu qímanniminau, ⁴⁶Ínnee Mooseena sándufa akoofásauqara rakísi márifaqa aniráifaqa misá óosanara aufaridaqa eeráirifaqa misá qamunna ámiqirana kísaaqa afisúsee faiqí nífumau nasurídaqa aatáta fee faiqí suqíranaki fee faiqí ánaasee misá reendeénamasee nímandaranara rímariasa márídaqa, misá amaana máqaki fee qoomáqanduqíranaki fee faiqí ánaasee nóorisaa kai óoqu marifí nári nifaaqa mara máree úrimariasas márídaqa. ⁴⁷Misá faiqí ánaasee nífusaa kísaaqasaa innaarú qídaqa maqándanai adeedaana ánaasee saqama fee maqá fee máaqa fee úmmuari maríasa máríafanoo miná ákiaqara nárirafa fíqaramásee máriannoo.

Adeedaana ánaasee ataaqána munnimma áqinau.
(*Mareekoo 12:41-44*)

21 ¹⁻³Yísufa Yeerusaree firaa amaana maqaki máridanoo níndafoofaqa faiqí ánaasee Ánutuna átaaka munnimma quqée

maríqau. Aináina moómoo faqaasa firaa munnimma áqimarufanoo qáfee márufanoo misákiqari adeedaana ánaasee moó fannoo aináina síaifa kudi uqanna márufa aniréenoo idáqarana ataaqána munnimma qaaraqánda káqikaana áqusoofanoo Yísufa qáfamaseenoo narí faiqi námu qímanniminoo qinau, Óo ínnée qáfaaqa, maa-kudi adeedaana anaaseefá aiqámausa úrinnaaqara máseenoo mi-anaaseefá áqinooi. ⁴ Aináina faqaasa nári munnimma moómoo márúnakinaana qumáree áqiqa, maa-adeedaana anaaseefá káaqa kudi uqanna márifa narí nárana feerauríra munnimma aiqáma uqanna moodáa márína dóo áqinoo miqínara qinée úrinnaaqaramasee áqinoommifoo qídaqa.

Yeerusaree máqusa fúrufarianinnanara Yísufa qinau.

(Mataioo 24:1-2; Mareekoo 13:1-2)

⁵ Yísufa narí faiqi námu faqa Yeerusaree firaa amaana máaqaki nímarufaqa misá aiqáma ainaina firaa ainaina Ánutuna ámimaru ainainausa faqa ámiqira ooninnai usakáqoona mináuqa qáfaqa nídaqa narí qímami narí qímami qímaríqau. ⁶ Miqí qímarufanoo Yísufa qímanniminoo qinau, Ínnée maa-amiqira ainaináusa qáfaidee, moo áukuana aniráinanoo moómoosa aniréeqa maa-oonísa áaku aaku írana aiqáma rapéemmeeqee maqásaa kai áqifaranoo sía moo óoni moonásaa áakinoo maqee márindee ínoo máriannoo, aiqáma maqásaa kaimmáqufuanoo.

Taikáaninna aukuanara Yísufa qímanniminau.

(Mataioo 24:3-14; Mareekoo 13:3-13)

⁷⁻⁹ Miqí qufaqa Yísuna faiqi námu irámmiriqa qiqau, Óo ufasáa rakísirafa yáiree fee mi-ainaináfa kambíqaannoo fee, nána ainainee mi-aukuanná kooroo íra ainaina qáfamasee fee óo mi-ainainná kambíqaannoo fee qianáuree.

Miqí qufanoo Yísufa qímanniminoo qinau. Ínnée ámiqimandee aikuqiaqa, moó fannoo níkaru qíandoo qímasee minásaa rakísiaqa. Moómoosa aniréeqa qinée ásauku mundírausa Yísusee qifáranoo, akaqáusa dóo Ánutuna aukúana ani máriifoo qifáranoo. Ínnée miná irisée sía mi-maú fuaqa. Ínnée firaa rakiranara faqa maqúsa maqa máaqa furufarirana faqa qáfamasee sía minára rufíaaqa sía minára íríaqa sía dóo maqá taikárafa aniréefoo qiaqa, miqíra ainaina mi-oosana oosanáfa náaree kambíqaaninnanara síamma rufíaaqa. ¹⁰⁻¹¹ Moo máqannaasa fíndifi moo máqanna faqa rákifaranoo, moo káraambaiqa fíndifi moo káraambaiqa faqa rakúannoo maqá kásirafa firaafá moómoo náaquqarafa kambíqaannoo aandaroo áurírana óosana óosana maqá afaaqasása kambíqaannoo náaquqara ainaina faqa maqá taikáaninna ainaina kudifanara foo asurukíqari kooroo íannoo.

12-13 Misá ínni náaree qiní ufasáara ruúmbeegee aupúranaki quqéefaranoo. Misá qiní ufasáara ínni maréeeqe firaá úriqararausa nífusaa faqa káqikaa úriqararausa nífusaa faqa quqásai faqa mi-karí ínni ufa qímannimimari aukuaana máriannoo. 14 Misá miqí faqa ínnée maaqí qiaqa óo maqee misá faqa ámiqira fasaasa ufa Yísunara qímannimianauree qiaqa. Misá ínni mara máree úriqararausa nífusaa quqásai faqa sía ínnée minára óonumafi irisée firaqóo náqi fee qianáu náqi fee qianáu qiaqa. 15 Mi-karí qinée qeeqá kai qumeé dadaaqánaqa ínnée írirana faqaasa ufara foora qímannimifaqa ínni namuqáakiqari moó fannoo sía amana ínni ufa rukíasee qáoo qifara. 16 Mi-aukuanná qiní ufasáara ínniqa nínausa níkausee ínniqa níkaqaafasaa fee ínni áti fee ínni níqoondi fee misá ínni unéemaana qímasee maréeeqe kúqiranaki quqannimaqéefaranoo. 17-18 Qiníara aiqámausa ínni fídiaqaa mánnimaqéefaranoo. Miqí márifaqa minakí fímarifanoo ínni níkiaqa asausí sía moodáa fannoo kakasíannoo Ánutufa ínni nifaaqasáa faqa rakísianoo. 19 Ínnée mi-mandainaináki márídaqa sía áquraranara rufíasee qiní dúqu minnísaqa, káqi fínnanannai kai ínni márírana afeedifaranoo.

**Rákira fasiqauqa Yeerusaree máqusa fuseémásai faqa
áaqana aaqana akareefára.**

(Mataioo 24:15-21; Mareekoo 13:14-19)

20-21 Ínnée moo máqanna rákira fasiqauqa moómoosa aniréeqa Yeerusaree máqusa puseemáfifaqa ínnée írirana maaqí qiaqa óo maqee Yeerusaree máqusa taikárafa aniréenoo fee qímasee Yudeeaa máqa maaqaki máriasa áaqanáaqana akaréeqa sandéefaranoo, máqusai márinausa qáfeeqa quqásee sandéefaranoo, aináinai fínausa sía kafáa maqúsai ánifaranoo, dóo mindári kai sandéefaranoo. 22 Ánutuna óoqeenaa tamummaqara fasiqauqa ufa ánoona kambíqaanifeera Ánutufa nárímari aukuaana kambíqanoo márídanoo fee qiaqa. 23 Mi-aukuanná nímuaqu uqafaqaa anaaseeuqa náaquqaranaki mandáinainaki márifaranoo, sandáranara anúqifaranoo faiqi ánaaqifaqaa anaaseeuqa miqíkaimásee náaquqaranaki kadáapíriranaki márifaranoo. Ánutuna áranaqarafa maa-maqa maaqánaki márianara náaquqarafa aupúrafafa firaqóo máriannoo. 24 Moo máqannaasa sundíauqa aniréeqa maa-maqannáasa aseemannái naruséeqa akaqáusa ruúmbeegee aiqáma maqa maaqai quqásai faqa daráanimámbifaqa Ánutunara sía írimariasa anirée Yeerusaree máqusa maqee maqee níkunoo radámuseefaranoo Ánutufa qumeé eedóo qíra aukuaana kai miqífaranoo Ánutufa taikáannee qínaqa dóo miqóo taikéefaranoo.

Yísufa narí qúmuánínnanara óosana kooroo ináu.

(Mataioo 24:29-31; Mareekoo 13:24-27)

25-26 Mi-aukuanná súanafusaa faqa quqoona fásau nífusaa faqa maqá taikára ainaina kudifaanna kooroo írafa kooroománnimaqásaanaqa

qáfeefaranoo. Mi-aukuanná maqásaa fasiqa ánaasee aiqáma máqannaasa ooruku námmani ufa qíranara faqa firaa nammari ámakauriranara faqa irisée ruffaseeqa maa-maqa maaqána afaaqasása kambíqaaninna aupuraranara faqa áfeesidaqa ruffaqa ruffaqa ídaqa kúquaqa ímarina márifara. Quqoona fásau máriqoo óoqai mári márirafa fúrufaramámbino mo kámaakínaqa miná qáfaihanoo maqásaa kambíqaaninna mandáinainara áfeesidaqa ruffaqa ruffaqa ídaqa nári nímuqusa kúqifaqa kúqifaranoo. ²⁷⁻²⁸ Mi-ainaináusa óosana arasée kooroomámbinaqa ínnée fíndiffíqa nínuka uqéerasee qáfaaqa ínni innaarúnai asumu márirafa adeedí rámafuannoo. Mi-karí qínée faiqí nímaaku innaarúnaindari asurukí firaa afeeka faqa firaa areenarana faqa kooroomámbi qúmuanaura.

Yísufa narí qúmuanninannara faafísa kíkiqa úsinau.

(Mataioo 24:32-35; Mareekoo 13:28-31)

²⁹⁻³⁰ Yísufa mi-ufána qímaseenoo maa-quandara ufána qímanniminai, ínnée faafísa faqa aiqáma saqari faqa ámmuni faqa qáfeeqa óo dóo ákuhanai anirée foo qímariafanoo. ³¹ Ínnée miqíkai íqa maa-qímannimuna ainainafa kooroo mámbinaqa maaqí qiaqa, óo Ánutuna innaarúna ququsa adeedí rámafiífoo qiaqa. ³²⁻³³ Dóo ínnée maa-ufána faqa íriaqa maaqóo máriasa káqi márifanoo mi-aiqama ainaináusa kambíqeeffaranoo. Maqá faqa innaarúna faqa dóo aiqáma taikáfuannoo qiqá dóokinaa ufa sía taikáannoo káqi maríannoo.

Yísufa narí qúmuanninannara indeé indeeida máriaqee qinai.

³⁴ Ínnée minára irisée ínnéeqa máriranara rakísiaqa. Ínni aaquqímánnimaqaidaqa. Sía maqee maqee qoomáqamásaida náidaqa sía nammári námasee fúrufariaqa sía maaqóo mária ummaarana faqa minára kai mámmaree fímarifaqa qínée innaarúnaindari qúmira aukuaana tautúma nímaqáanafaara. ³⁵ Mi-faasaanná maa-maqa maaqána afaaqasása mária fasiqa anaaseesa tautúma nímaqáanaqa ufaanará foora náruanauranoo. ³⁶ Ínnée maqee maqee aufarída maridaqa innaaru qímasaida máriaqa. Ínnée ínnéeqa afeeka afeekaikámasee qímannimúnna mandainainausaki afeekaikámánde fíqaree qíní faiqí nímaaku qífusaa ámiqimandee kíkíqiaqee innaaru qiaqéera qídaqa. ³⁷ Mi-fasannái Yísufa faasaambáasaana firaa amaana maqaki faiqí ánaasee minakí qímannimiiseenoo eenóofanoo rafúdamákufanoo Oorifa áaqanasaa akará máfufanoo miqóo faiqanau. ³⁸ Aiqáma kanánaana faiqí ánaasee aiqáma suqúmaree firaa amaana maqaki Yísuna ufa írianee qímasaida kéeqee maríqau.

Yudasifa Yísuna ueeqáaninna munnimmana máranau.

(Mataioo 26:1-5; Mareekoo 14:1-2; Yoohanee 11:45-53)

22

¹ Yísufa miqí márufanoo qoomáqa Yuda máqannaasa firaa qoomáqa áinnaaqarara qoomáqa adeedí ranau. Mi-qoomaána

áuqu moó sía ooruku qai féemuna qoomáqa née ímariqau. (Mi-qoomaqánaki moómoo fasiqa ánaasee áukuana aukuana suqúmareeqa Yeerusareenni mi-qoomaqána suqá née maríqau.) ²Amaana maqasaa aanáiqikirausa misá úriqararausa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Yísuna kuqá áriranara qumeé randée marufaqa faiqí ánaasee Yísunara ámiqira fasiqee qufaqa minára rufíeeqa sía áriqau.

Yudasifa munnimmara qufíqamareenoo Yísuna ueeqáraree qinau.

(Mataioo 26:14-16; Mareekoo 14:10-11)

³⁻⁵Misá miqída randée márufanoo Yudasifa Keerioota máqusaindaraafa Yísuna faiqi námukina qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée misáki marúfa, miná aunduráki kai Sadannafa kéeqafufanoo qumeé óonureenoo amaana máqasaa aanáiqikirausa úriqararausa faqa amaana máqasaa rakísirausa faqa qumeé súqinau. Yísuna ueeqá nímianinnanara moodáanaki ufa qímannimímarufaqa unéemaana munnimma ámifandinanara qímamiqau. ⁶Yudasifa eedóo qímaseenoo miqóoqari faiqí ánaasee nífusaa qumeé rámaseenoo kukéeqaseenoo Yísuna misá nísaukuki quqáraree qímasee ueeqárara randánu.

Áinnaaqarara qoomaqa deedaqíqau.

(Mataioo 26:17-25; Mareekoo 14:12-21; Yoohanee 13:21-30)

⁷⁻⁸Sía ooruku qái féemuna néemaru faasaana áinnaaqarara qoomaqa sipsípa ánaaqi áru faasaanasaa Yísufa Peetooroona faqa Yoohaneena faqa niqíqámásee qímanniminoo qinau. Ínneeqara Yeerusaree máqusai óoruree maasára faqa áinnaaqarara qoomaqa deedaqífaqa óoru naanáura. ⁹⁻¹²Miqí qufaqa miqandá qíqau yái fee yá maqanaki fee maaqandá deedaqíanauree qufanoo Yísufa qinau, dóo ámiqimasee íriaqa, ínneeqara Yeerusaree máqusaki óoruree fídaqa qáfaifanoo faiqí moó fannoo nammári qafee máree kéeqainnanaki kéeqafi mi-maqána ákoona maaqí qímasee qímamia ufasáa rakísirafa aníara maaqí qinoo, moo rúmma qinée faqa qíní faiqinámu faqa áinnaaqarara qoomaqa naanná rúmrafa yái fee márídanoo fée qífanoo qínamma íriaqa. Miqí qímasee qímamifanoo miná sandáaqai moo rúmmaki uqannífiqainaqa minakí deedaqamásaifaqa ínnisaimbaqa fáfaa éendaki minakí naanáura. ¹³Miqandá iriséeqa Yeerusaree máqusai óorureeqa Yísufa qímaqoondee kai mi-fasiqána faqa máaqa akoona faqa nínđafamáseeqa Yísufa qundée kai máseeqa aiqáma ainaina deedaqamáqaafanoo.

Yísufa áafaqa óosana áranau.

(Mataioo 26:26-30; Mareekoo 14:22-26; 1 Koorinti 11:23-25)

¹⁴Dóo eendúfaqa Yísufa narí faiqi námu faqa kéeqafufaqa qaindá firaaná fíqu fíqumma óoqu marífiqau. (Nári óosana marasée aiqámausa

qainda fíqu fíqumma fufaqa nísataa sáunu áreefufaqa áinnaaqarara aafaqa naqau.) ¹⁵ Misá miqí mámbufanoo Yísufa narí faiqi námu maaqí qímasee qímanniminau. Maa-ainaaqarara qoomaqána inni faqa nárara firaqóo dídidanoo aupúrarana óorisaa márídaqa. ¹⁶ Qinée sía maqee inni faqa kafáa naanáura, Ánutuna innaarúna ququsa kambíqafinaqa maa-ainaaqarara qoomaqána ánoona óosana uqanna kambíqafinaqa miqóo kafáa naanáura.

¹⁷⁻¹⁸ Miqí qímaseenoo Yísufa firaa kaafa maraséenoo náriqa maqee maqee néemaru uainna nammarina umbíqarana narí faiqi námu níminoo qinau, Maaná maraséeqa námataikáaqa qinée ánoona ufa qímannimídaqa, qinée sía kafáa maqee inni faqa naanáura, Ánutuna quqúsa kambíqafinaqa mi-karí miqóo innaarúnai naanáura.

¹⁹ Miqí qímaseenoo féemu moó maraséenoo Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoo ruqí ruqí máseenoo narí faiqi námu níminoo qinau. Maa-feemúfa qiní qífaaqa kíkiqusira feemufa márídanoo kúqiranaki inniara quqánnimaqánaura. Ínnee maqee maqee náidaqa qiníara náaqoo írídaqa naaqa. ²⁰ Námasoofanoo Yísufa miqí kai ínnoo uáinna adiara nafisa maraséenoo narí faiqi námu nimiséenoo qinau. Maa-nafisánakinaa nammari qiní fidíka márídanoo. Ánutufa inniara nóori runíranaki márúnara narí fúka moodáanaki kíra ufa quqáidanoo, qiní fidíka inni adiannímaqaranaki márídanoo.

²¹ Yísufa kafáa qímanniminoo qinau ínnee dóo qáfaaqa maa-qaindána fíqu fíqu íranaki inniki qiníara ueeqée marífa márídanoo. ²² Ánutufa óoqai qumáu kai qinée faiqí nímaaku kúquanaura, qiní ueeqéemari fasiqafa firaa numoo minásaa áqufuannoo. ²³ Yísufa miqí qímasoofaqa miná faiqi námu narí irée narí irée qiqau yáfee miqíannoo yáfee miqíannoo, qiqau.

Yísuna faiqi námukiqari yáfee maasá úriqararafa máriannoo fee qiqau.

²⁴⁻²⁵ Miqídaqa maaqí qiqau, yáfee maasáki úriqararafa máriannoo fee mi-ufána qídaqa raiqára ufa qiqau, miqí qímarufanoo Yísufa qímanniminoo qinau, maa-maqánasaaqaraa karaambáiqua nári máqannaasa úrinaaqara máseenoo fífaú naríara faiqí ánaasee dadaaqí marúnausee qídanoo. ²⁶ Ínnee, qiní faiqi námuki sía mi-oosanáfa máriannoo, inniki úriqararafa ínnaaqianaafara foora máriannoo, inniqa karaambáiqua fannoo inni aináinira faiqíara foora máriannoo. ²⁷ Yáfee úriqaranoo márídanoo fee, qoomáqaki óoqumarifi néemari fasiqa fee, nárana rakíqasee nímmari fásiqa fee úriqaranoo márídanoo fee. Nárana rakíqasee nímmarifa mifá kai úriqarara fásiqa márídanoo, dóo qinée nárana nammári rakíqasee nímmarunausa márídaqa sía inni rafáaqafu nímaqasee úriqararaisaikídaqa inni aináinira faiqíara foo márídaqa inni dadaaqídaqa. Dóo ínnee qiní daanna raaqa.

²⁸Ínnee qiní faiqi námu qiní moómoo ummaara kadáapirirana dadaaqí maríasa máriafanoo. ²⁹Dóo miná ákiaqara qiní qíkoofa qiníara úriqarara karaambaiqee qímaríndee kai íqa qinée faqa inniara qinée qeeqá karaambáiqu ququsaki kéeqafinaqa nárana faqa nammári faqa inniara qiní sáimbaqa neefándiafoo qídaqa. ³⁰Miqóo ínnee qiní faiqi námu Isaraee máqannaa ufa írira qaindasaa óoqu marifí qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée Yakooboona faiqi námu átikiqari kambíqarausa Isaraee máqannaasa misásaa ínnee andeeqéefaranoo.

Peetooroofa Yísunara qáoo qíaninnanara kooroo ináu.

(Mataioo 26:31-35; Mareekoo 14:27-31; Yoohanee 13:36-38)

³¹Miqí qímaseenoo Yísufa Simoona moo áuqa Peetooroona qímaminoo qinau. Simoona anée qiní ufa írira, Sadannafa aníara sandanáinaí qídanoo ani maréeqeenoo narí mandá ququsaki quqáree qídanoo aní rarisámasee amanamásee qáfaidanoo. ³²Óo Simoona qinée aníara innaaru qímaseeqa anée qiní saqárikirafa sía taikáani. Anée káqirunna óonureenana óonu quándakinana aneenná ákaqaafasauqa poodúamánnisaa, qufanoo Peetooroofa qinau. ³³⁻³⁴Óo karaambáiqu anée rumbáranaki fée kúqiranaki fee fínaqa qinée faqa minakí fuanáree qufanoo Yísufa qímaminoo qinau Óo Peetooroo qinée ánoonufa aní qímamidaqa fáfaa eendámuqusai anée qaaramoo kári qiníara asaurúsee sía qiníara Yísusara íridee qínanoo dóo miqóo kai kookoorána ufa qíannoo.

Misá rákira paipana mara máree Oorifa áaqanasaa óoru fíqau.

³⁵⁻³⁶Yísufa miqí qímaseenoo quandáfufanoo aiquáma qímanniminoo qinau, Óoqai qinée inni niqíqámásaafanaqa ínnee munnimma fee rusáka fee níku ánaamu fee sía máree fíqau, ínnee mi-karí moo áinainara sárau fee iqau qufaqa misá qíqau, Óo sía moodáa ainainara sárauqímariafanausa márídaqee qufanoo Yísufa qímanniminoo qinau, munnimma páusa márina miná maqee máraaqa rusáka márina miná maqee máraaqa, rákira paipana síainafa narí asausí faqaa siuta moóna amisée miná ákiaqara rákira paipana máraaqa. ³⁷Qinée maa-ufána faqa qímannimidaqa. Ánutuna tamummáqara fasiqauqa qiníara akara rúmaqoofa dóo maqee kambíqaidanoo. Dóo maa-akaráfa faqa kambíqaannoo. Misá qiníara maaqí qídaqa misá miná mara máree mandá óosana máree maríasa námufaqa áruannee qídaqa. ³⁸Miqí qímasoofaqa Yísuna faiqi námu maaqí qímasee qímamiquau, Óo karaambáiqu qáfaa, rákira paipana qaaraqánda maaqóo márídanoo fee qufanoo Yísufa qinau dóo ufa quqásee uqéeraaqa.

Yísufa innaaru qídaqa.

(Mataioo 26:36-46; Mareekoo 14:32-42)

³⁹Yísufa miqí qímaseenoo dóo narí faiqi námu faqa fíndifinoo narí maqee maqee fímaruqoo Oorifa áaqanasaa óoru fínau. ⁴⁰Óorureenoo narí faiqi

námu maaqí qímasee qímanniminau, ínnée maaqóo márídaqa innaaru qídaqa sía mandá nímaniranaki kéeqaaqa. ⁴¹⁻⁴²Miqí qímaseenoo mifá fíqareenoo aambaaka áqinoora foora naríaraa fíqaree Ánutunara aqoori sáunara fínoo narí kúqirafa adeedí roofanoo minára innaaru qínoo qinau, Óo qiní qíkoofa anée eedóo qínaqa qínée mandá nammari naannána mara áqusainaqa sía náa, sía qeeqá íriranamau fuanáura, anínna íriranamáu kai fuanáura.[⁴³⁻⁴⁴Miqí qímaseenoo Yísufa afeekaikámánde innaaru qímasoofanoo tooqaamu fannoo fidíkara foora áqinaaqa aniréenoo maqái áqufufanoo kúquaqaamminau. Áqufufanoo innaarúnaindari qangiroo moó fannoo akooqóo qumuréenoo afeeka ámufoanoo afeekaíkinau.]

⁴⁵⁻⁴⁶Yísufa miqí qímasee innaaru qímaseenoo fíndifinoo narí faiqi námu qaaramoo márunnai óonu nínดาfoofaqa nímudaani rúmafufaqa nísuku káaqa faiqaqée maríqau. Yísufa óonu nínသမာမေးenoo qímanniminoo qinau, Ínnée náqaa fee ifaqée faiqáidee fíndi fíqa innaaru qiaqa, mandá nímaniranaki áqufifaara.

Yísuna umároo ufafa.

(Mataioo 26:47-56; Mareekoo 14:43-50; Yoohanee 18:3-11)

⁴⁷⁻⁵⁰Yísufa miqí qímaseenoo narí faiqi námu qímannimimarufanoo misákiqari Yudasifa faiqi moómoo asukunai nífiqeenoo aniréenoo Yísuna ámoqara rufanoo Yísufa qímaminau, Yudasí qiní faiqí nímáakuara qímooqaranannai fee ueeqáidane qufaqa Yísuna faiqi námu Yísuna qumárarufanoo qáfamasee Óo karaambáíqa maasá rákira paipanannoo náruanauree qímasoofanoo misákiqari moó fannoo Yísufa qu úfana sía írirai rákira paipana qumáreenoo mooná akiaqa áaqamakufanóo ásauku uqannai áaqoo ateeeká áqinau. Mi-fasiqáfa amaana máaqaki aanáiqikirausa úriqararana uqanna aináinímaruna áaqoo ateeeká áqinau. ⁵¹Ateekásoofanoo Yísufa qáfamaseenoo qinau, Dóo amaná, dóo sáa qímasee mi-fasiqána áaqoo áuqamasoofanoo andeeqámma ámaqana.

⁵²⁻⁵³Andeeqáseenoo Yísufa quándakinoo, aanáiqikirausa úriqararasa faqa amaana maqasaa úriqararasa faqa misá poorísauqa faqa faiqí firaasá faqa aiqáma Yudasina faqa ánusa aiqáma qímanniminoo qinau, nánaree ínnée rákira paipana sáamu indáammamareeqa mandá óosana máreemari fasiqanara foora qiníara qumárarara ánde, qínée faasaambáasaana ínna faqa firaa amaana maqaki márunausa márunaqa ínnée sía miqóo qumárarai. Dóo maqee éendaki innindi faqa asukunakí nímari afaanausaindi faqa maa-eendáfa innindi mandóosana máraaninafa márídano.

Peetooroofa Yísunara qáoo qu úfafa.

(Mataioo 26:57-58, 69-75; Mareekoo 14:53-54, 66-72; Yoohanee 18:12-18, 25-27)

⁵⁴⁻⁵⁵Miqí qímasoofaqa misá miná qumáreeqa áfiqa maree aanáiqikirausa úriqararana máaqaki quqáqau. Misá Yísuna máree

fufanoo Peetooroofa rufiasee ínaaqiana nifaamme nifaammee inóo fífiufanoo Yísuna quqóo maaqána naambeéqai faiqí akaqáusa idárasee aaní márufanoo mifá minakí óonuree aanínau. ⁵⁶ Aaní márufanoo mi-maqánaki aináinímarú manaaqafa anirée andeeqásee Peetooroona óori qáfamaseenoo óo maafá Yísuna faqa nímarifammi qímaseenoo quandáfinoo miqóo márusa qímanniminai, maa-fasiqáfa Yísuna faqa márifa márídanoo miná faqa qumáraqa. ⁵⁷ Peetooroofa iriséenoo qáoo qínnoo qinau, Óo maa-manaaqa sía qinée minára íridaqa. ⁵⁸⁻⁶⁰ Káqikaqoo maríkufanoo faiqí móo fannoo qáfamaseenoo qinau anée Yísuna faiqinámuki máriana fee qufanoo Peetooroofa qáoo qímaseenoo qinau. Óo maa-fasiqa qinée sía minakínaasau márídau qufanoo kaifáa maríkufanoo faiqí móo fannoo aniréenoo afeekaikámándeeno qinau. Maa-fasiqáfa kúqaa Yísuna faqa márifa, Kariree máqanna moodáa máqannaafa márídanoo fee qufanoo Peetooroofa qímaminoo qinau, Óo maa-fasiqa sía aní ufa ánoonara íridaqa. Miqí qímarufanoo kai kookooráana ufa qinau.

⁶¹⁻⁶² Ufa qufanoo Yísufa narí máruqooqari máaqakiqari quandáfi Peetooroona qáfoofanoo Yísuna narí Peetooroonara anée maqee éendaki qaaramoo kári qiniara sía íridee qínanoo kookooráana ufa qiannoo qímaqoona kookooráana ufa qufanoo Peetooroofa iriséenoo firaqóo asaurúseenoo ráuda mákufannoo aundurái sukáqoofanoo firaqóo ikíraqa máree finau.

Yísuna umároosa ataasa átaasa ímaríqau.

(Mataioo 26:67-68; Mareekoo 14:65)

⁶³⁻⁶⁵ Mi-eendánaki Yísunasaa rakísi marúsa ataasa átaasa qímasaida ári maríqau. Áridaqa qamunna qumáree miná áfusaa ititásee áriqa qiqau, yáfee aní áridanoo feé qiqau. Misá óosana óosana mandá ufa faqa qímamaqée maríqau.

Yuda máqanna úriqararawsa Yísuna ufa íriqau.

(Mataioo 26:59-66; Mareekoo 14:55-64; Yoothane 18:19-24)

⁶⁶⁻⁶⁸ Iqáqoo kanánaana Yuda máqannaasa úriqararawsa faqa aanáiqikirausa úriqararawsa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa moodáanaki suqúfufaqa Yísuna maréeqee misá suqíranaki quqáseeqa irámmiriqa qiqau, anée maasá qímaqimia, kúqaa anée Ánutuna ásauku mundíra fee márídane qufanoo mifá qinau qinée qímannimianaqa sía ínnée qiní ufa írifara qinée faqa moo úfara ínni iránaqa sía qímaqimifaranoo. ⁶⁹ Dóo maqee maaqóoqari qinée faiqí nímaaku úriqarara Ánutuna ásauku uqannai miná aaqá óoqu marifí márianauree qufaqa misá aiqámausa qiqau. ⁷⁰⁻⁷¹ Dóo kúqaa fee anée Ánutuna ámaaku fee márídane qufanoo Yísufa qinau Ínnée qímariandee qímarunausee

qufaqa misá qiqau, dóo maqee maaqóoqari sía maa-fasiqána mandá ufa írimarusara randánaura, dóo maqee uqanna narí óokinaa manda ufa maasá dáaqooki kéeqai faqa íriqa.

Misá Yísuna áfiqee Piratoona kóotaki quqáqau.

(Mataioo 27:1-2, 11-14; Mareekoo 15:1-5; Yoohanee 18:28-38)

23 ¹⁻² Miqí qímasoofaqa misá aiqáma fíndifíqa Yísuna áfiqeeqa Roomma máqannaa kiapafa Piratoofunnai áfiqee múnusee Yísuna árira ufa maaqí qímasee qímamiqau, Maa-fasiqáfa faiqí ánaasee káqi rúnna mara quqée marífa Roomma máqannaa karaambáiqá takísa munnimma sía áquaqee qímarífa naríara únnaqímáseenoo Ánutuna ásauku mundírafa qeeqáaraa karaambáiqá márídee qímarífaqa irisée áfiqee ánídaqa. ³ Piratoofa misá ufa iriséenoo quandáfi Yísuna qáfamaseenoo irámmirinoos qinau, Kúqaa fee anée maa-maqannáasa karaambáiqá márídanee qufanoos Yísufa qinau, anée dóo qímaríananoo. ⁴ Piratoofa miná iriséenoo kafáa aanáiqikírausa misá úriqararífa faqa faiqí ánaasee moómoosa faqa qímanniminoos qinau. Qínée maa-fasiqánaki qáfáuna sía miná ummaara márífaqa íridaqa. ⁵ Yuda máqannaasa miná iriséeqa afeekaikámásee Piratoona qímamiqa qiqau, mífá qímannimu úfanannai rákirana uqéeraidanoo, mífá Karíree máqa maaqaindari óosana arasée mindári ánufa aiqáma Yudeeaa máqa maaqaki miqímmamaree aníufa maqee maasáki Yeerusaree maqúsai aniréenoo miqíkai ídanoo.

Misá Yísuna áfiqee Eeroodeena kóotaki quqáqau.

⁶⁻⁷ Piratoofa miná iriséenoo qinau, kúqaa fee maa-fasiqáfa Karíree máqannaa fee ánídanoo fee qufaqa misá eedóo qufanoos Piratoofa óo Eeroodeena quqúsakiqari ani márídanoo qímaseenoo Eeroodeefa maa-karí Yeerusareenni animárinoo qímaseenoo Yísuna aqiqoofanoos miná sundíauqa áfiqee Eeroodeefunnái fiqau. ⁸ Eeroodeefa Yísuna qáfamáse asasináu. Óoqai kísaaqasaa Yísuna áufakianá kai íriufa kísaaqasaa miná qáfaanéerufa, sáina kásooqaqee sía faiqí amanaikímari ainaina qíní qífusaa áuqainaqa qínée faqa qáfáa, qímasee Yísuna qáfamasee asasináu. ⁹⁻¹⁰ Yísufa óonuroofanoos Eeroodeefa óosana óosana ainainara iroofanoos sía ufa qinau, káqi marínau. Amaana máqasaa aanáiqikírausa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Eeroodeena aaqá aniréeqa únna ufa afeekaikámánde Yísunara Eeroodeena qímamiqau. ¹¹ Eeroodeefa faqa narí sundíauqa faqa ataasa átaasa qímasee mandúfa qímamaqáqau. Misá ataasa átaasa qímamaqaidaqa karaambáiqá qamunna afisúamaqásee áfiqee Piratoofinnái kafáa anirandée finau. ¹² Óoqai Piratoosa Eeroodeesa namuqáaqara máriuqanda mi-karí Yísuna aqiqoofanoos Eeroodeefinnai fu kámuqoo miqandá naráqoondi naráqoondi kíqau.

Misá kafáa Yísuna Piratoona kóotaki quqáqau.

(Mataioo 27:15-26; Mareekoo 15:6-15; Yoohanee 18:39–19:16)

13-14 Yísuna kaifáa áfiqee anirandéeqa Piratoofinnai óonuroofanoo Piratoofa aanáiqikirausa úriqararausa faqa faiqí firaasá faqa faiqí ánaasee moómoosa faqa nárama quqáseenoo qímanniminau, ínnée maa-fasiqána áfiqee qinée únannai ániána, faiqí ánaasee káqirunna mara ubeekée márifaqee qímasee áfiqee aníanara qímannimidaqa, qinée ínni nífusaa óosana óosana ainainara irámmirunanoo mandá oosana oosanara qianá sía paqúriqa. 15-16 Eeroodeefa faqa irámásee qáfaifanoo sía mandáinaina minakí márifanoo kaifáa aqiqaífanoo áninoo, qinée faqa minára maa-fasiqánara sía moo númoo minakí máridanoo fee qídaqa, minára qinée sundíauqara ákumbau ákumbau áuqira uaiáqa samu qumáree ámiqimma firaaqóo ári ári ísaifaqa idukúanee qídaqa.[17 Piratoofa narí óosana máreenoo áinnaaqarara qoomaqaki aiqáma aukwana karabúsaki moo márúna idukú nimiséenoo kafáa maa-aukuanná Yísunara miqí kai íanáuree qímasee mi-ufána qinau.] 18 Faiqí ánaasee minára iriséeqa aiqámausa fáaqa rúmasee qiqau. Miná kúqáruaqa, Barabasina kai idukú qímia. 19 Barabasifa Yeerusaree máqusaki rákirana uqéeroonara faiqí kuqá nárunara faqa karabúsa máriufa márinau, minára idukúaqee qiqau. 20-21 Piratoofa Yísuna idukúaqeera faiqí ánaasee kafáa náaroofaqa misá irisée fáaqa quqásee qiqau. Mi-fasiqána aunírira saqari sáa árua, aunírira saqari márinnai fúani. 22 Piratoofa kafáa qaaramoo kínoo qímanniminau. Maa-fasiqáfa nána mandá óosana máreenoo fee. Qinée sía kúqira ainaina minakí paqúriqa, 23-25 Qinée ákumbau ákumbau áuqira uaiáqa sámu firaaqóo arusée idukúanauree qufaqa faiqí ánaasee firaaqóo fáaqa quqásee qiqau. Yísuna aunírira saqarisaa pirímmannai áruannee qímarufanoo misá ufa fannoo Piratoona rafáaqafusoofanoo Yísuna áruaqeera eedóo qímaseenoo Barabasina idukína. Barabasifa rákiranara faqa faiqí nárunara faqa rumbáranaki márúna idukínoo Yísuna maréeqee misá nári íriranamau fuaqée qímasee narí sundíauqa nímufaqa dóo árirara, máree fiqau.

Yísuna áfiqee Koorookata áaqanai fímarufaqa ánaaseeuqa ikíraqóofa.

(Mataioo 27:32-44; Mareekoo 15:21-32; Yoohanee 19:17-27)

26 Misá árirara máree fidaqa faiqí moo áuqu Simoona amaráfa mifá níanaindari áni marúfa Sireenee máqusaindaraafa mindári Yeerusaree máqusa aatáta ánimarufaqa sundíauqa paqúri mándee miná áranaiqi qumáreeqa Yísuna aunírira saqari aku ámaqoofanoo Yísuna ánaaqiana máree finau. Sía amana mi-fasiqáfa qáoo qiannoo misá faaqaana qáfeenoo kúqiranara rufíasee áruaqaufanoo kaqi eedóo qímasee dóo márana.

(Yísuna faiqi námukiqari Peetooroofa márufa miná moo áuqu Simoonafa sía mifáu Yísuna aunírirana aku máranau, miná amaráfa moo fásiqa fannoo Sireenee máqusaindaraafa aku máranau.)

²⁷⁻²⁸ Sundíauqa Yísuna áfiqa maree fímarufanoo Yeerusareendaraa ánaaseeuqa Yísuna ufa írimarusa moómoosa miná ánaaqiana oobíqasee ikífaaqa quqásee ikíráqaqa fímariquau. Miqí mámaree fímarufanoo Yísufa quandáfi nínnda fee kásoomámbinoo qímanniminau. Sía qiníara ikíráqaqa ínneeqara faqa ínneeqa faiqi námuara faqa ikíráqaqa. ²⁹ Kásooqaqee náaru ánianínna aukuanafa ínnisaa firaa nárirafa aupúrarafa máriannoo. Faiqi síaisa ámiqirafa márifaranoo. Faiqi ánaaqi síaisa sía náamma nímimariasa misá ámiqimásee aufadámasee sandéefaranoo fee qifáranoo, faiqi faqáasa qumaara réeqa mandá kúqira kúqifaranoo. ³⁰ Mi-firaa nariráfa kambíqafinaqa áaqana ámeemaanai óonuree áaqana qímamiqa anée maasá rafáaqafusainaqa kuqufúananoo sía maa-mandainaináfa dárurangi fee qifándinausa. ³¹ Ínnee íriaqa, Roomma máqannaasa maqee qinée sía áaqee márunausa, fúka saqáriara foo márunausa, maaqí mándee darusáifaqa kásooqaqee Yuda máqannaasa mandá óosana áaqarafa firaatiá márinará inaakuna mandá nárirafa Roomma máqannaasa ínni nárifaranoo, minára qinée qímannimidaqa ínnee ínneeqara kai íkíráqaqa. ³² Sundíauqa mandáinaina máree marúqanda qaaraqánda Yísuna faqa moodáakari náriraree qímasee miqandá Yísuna faqa nífiqee fiqau. ³³ Nífiqee fífiufaqa káqikaa ámuauq námusaa faiqí nímudaani fee qímaruqoo múnuseeqa Yísuna pirímmannai aunírira saqarisaa aruséeqa uqéereeqeeqa kúradaqau, faiqí mandá óosana máree maruqanda ásauku uqannai áakaarinni moó narí auníriranasaarusée uqéereeqee kúradaqau. Ásaqaaitinnai moó miqíkaimásee narí auníriranasaaruséeqa áriqau. ³⁴ Misá Yísuna árimarufanoo Yísufa innaaru qínno qinau, Óo qiní qíkoofa misá mandáinaina qiní qímimariana minnínnisaa sía miná ákiaqara ía, misá nári ímarianara sía íridaqa. Sundíauqa Yísuna aruséeqa káatara foora sararamáseeqa miná qamunna rainá rainíisee máraqau.

Misá Yísuna ataasa ataasa qiqau.

³⁵ Miqí márufaqa faiqí ánaasee kikíqíqa máfufaqa qáfaidaqa misá úriqararausa Yísuna ataasá átaasa narí qímami narí qímami qiqau, Óo maa-fasiqáfa faiqí ánaasee asumu nímimari fee qímarifa maaná mifée dóo maqee aneennáraa asumu márainna qáfa. Mifá Ánutuna ásauku mundírafa rusandeesámu mándee mároofa márídanoofau dóo maqee naríara asumu máraiqini. ³⁶⁻³⁷ Sundíauqa faqa ataasa átaasa qímamaqásee Yísuna uáinna nammari ámianee qímasee qiqau, anée kúqaa Yuda máqanna karambáiqá márídana minásaaqari asumu mária. ³⁸ Yísuna aunírira saqarisaa ákiaqai ákara moo ákara rinoo márínau,

maaquí qímasee ákara rinoo márínau, maa-fasiqáfa Yuda máqannaa karaambáiqá márídanoo.

Qúmuarímaru fasiqafa Yísuna faqa innaarúnai fúanínna úfana qinau.

³⁹⁻⁴¹ Mandá ainaina máree marúqanda nári auníríranasaa Yísuna aaqá márídaqa moó fannoo maaquí qímasee Yísuna áqinau, kúqaa fee anée Ánutuna ásauku mundíra fee márídanee dóo amana anée aneenná faqa maaqandá faqa mara áquqisainaqa asumu mária, qufanoo moó fannoo narí aunírira saqarisaaqari miná áqino qinau. Qúsasaa anée faqa mifá faqa Ánutuna áfusaa kikíqifara anée sía fee Ánutunara rufíaidanee mi-manda ufána qínanee dóo maasá namu Roomma máqannaa moodáa ufa ámeemaanai márídaqa, maqee kúquanaura. Maaqandá kúqirafa andeeqánoo márídanoo, aníndiri qeeqá ummaarara kúquanaura maa-fasiqáfa mandáinaina síaifa kúquanoo. ⁴²⁻⁴³ Miqí qímaseenoo mi-fasiqáfa quándaki Yísuna qímaminoo qinau, Óo Yísu, anée aneenná quqúsaki karaambáiqaikinana sía qíníra aunúa, íria, qufanoo Yísufa qímaminoo qinau, Dóo aní qímamídaqa maqee fáasaana anée qiní faqa innaarúnai márinnaranoo.

Yísuna kúqira ufa.

(Mataioo 27:45-56; Mareekoo 15:33-41; Yoohanee 19:28-30)

⁴⁴ Súani qámbaanai ákiaqa amummaqa súani qárafa taikáfufanoo aiqáma maqa maaqai asukuna árufanoo súani áfu fannoo amannauná árufufanoo asukuna taikáfufanoo súanifannoo kafáa qanau. ⁴⁵ Asukuna káqi márufanoo Yeerusaree náaquqara amaana maqaki ititára qamunna firaafá qámbaana narí kai anaqínau. ⁴⁶ Yísufa faqa miqóo kai firaa kari fáaqa quqásee qínoo qinau, Óo qípoo qeeqá qimana aní ásaukuki quqéeqa qímasee dóo káaqa kúqinau. ⁴⁷ Sundíauqa rakísirafa miqóo márídanoo mi-aiqama ainaina qáfamaseenoo Ánutuna amooqídanoo qinau, Óo maa-fasiqáfa ámiqira fasiqa máriifa kúqino. ⁴⁸ Faiqí ánaasee moómoosa ani qáfaida máriusa Yísufa kúquna qáfamáseeqa anirandée nímaaqai fídaqa nímuqusí marúfaqa ikíáfafau iqá fídaqa mandáikammíqau. ⁴⁹ Moómoosa Yísunara ámiqi mándee írimarusa faqa ánaaseeuqa Kariree máqa maaqaindari Yísuna faqa ánusa faqa sía dauní fífainíqau káqi márída níanai márída qáfee maríqau.

Yísuna ákundoo ufafa.

(Mataioo 27:57-61; Mareekoo 15:42-47; Yoohanee 19:38-42)

⁵⁰ Faiqí moó Arimatea máqusaindaraafa Yeerusareenni animárufa miná áquq Yooseefaafa, sía Yísuna ákoofau, miná amaráfa. ⁵¹⁻⁵³ Mifá ámiqira fasiqa káaqa andeeqára fasiqa, Ánutuna quqúsa innaarúnaindari maqásaa kambíqaaninnanara áfeesara márufa márínau. Mifá Yuda

máqannaa ufa suqíranaki kéeqeemarúfa Yísuna árirara qufanoo qáoo qímarufa márínau. Yísufa kúqufanoo mi-fasiqáfa andeeqásee Piratoona oopísaki kéeqafinoo irámmirino qinau, amanée qinée Yísuna irí mara quqáanauree qufanoo Piratoofa irisée eedóo qinau.

(Yísuna áukuana narí máqannaasa maaqímase madika indufúsaida kuqufusá níkundee maríqau. Misá óoni firaaná kasaqa áamara áuquseeqa minakí kéeqafuafa dínni dínni moómoo aamara áuqíiseeqa kúqusa minakíafa náadu náadu níkundee maríqau. Moodaa kai moo kári ákundeeqa miná afunda taikóofanoo kaifáa moó fannoo kúqufaqa miqí kai ímaríqau; Sía moodáa karífaui níkundee maríqau. Moo kári moo kári níkundee maríqau.)

Piratoofa eedóo qufanoo narí ákoona amaráfa óonuree Yísuna irí aunírira saqarisaagaraana maraséeno qamunnannái kukúqamáseeno mara máree óoni áamara indufírafa fúka márúnaki sía moó minakí ákundarafa márúnaki minakí Yísuna irí quqánu. ⁵⁴Mooseena sándufa faiqí aunírira saqarisaa dírirara amaana fáasaanara qáoo qínoo márúnara mi-eenonnái náriqa amaana fáasaana adeedí ranóo márufanoo dauní dauni Yísuna irí maréeqeenoo óoni aamaraki quqánu.

⁵⁵⁻⁵⁶Karireendáara ánaaseeqa Yísuna faqa ánusa Yooseefaana amarána faqa óoni aamaraki quqéemarufaqa qáfamáseeqa óonurandee anirée nári óosana máreeqa nári marasínna fadaméena óosana óosana Yísuna irisaa aku ámaqarara anirandée óonu deedaqíqau. Sariríqasaa misá Mooseena sándufamau fíqa nári amaana fee qímasee adooaqáu.

Yísufa fíndimaqee fífufaqa fífau mádikakai qáfoo ufafa.

(Mataioo 28:1-10; Mareekoo 16:1-8; Yoothane 20:1-10)

24 ¹Mi-anaaseesá nári máqannaasa amaana fáasaana Sariríqa adooámáseeqa faiqée dúna kanánaana maasá amaanasáa kanánaana eendái mi-fadameenná marasínna ainaina deedaqamáqoona máreeqa Yísuna ákundoo óonina áamaraki kéeqarara fíqau.

²⁻⁵Óonureeqa qáfoofanoo narí kai óoni firaatiá kooqísaa ititáqoofa quanda quandamméeqee káqinni quqáqoofaqa qáfamaseeqa káqi kéeqafi Yísuna iríara randóosia qáfoofanoo sía márufaqa káqi kíkíqíqa márídaqa náqi fee ianáura náqi fee ianáuree qídaqa tautú másee qáfoofanoo qaara fasiqa káqa aréenee marú qamunna afisíra qánda misá naaqá kambíqafíqa kíkíqíqau. Kíkíqamáfufaqa nínfafeeqa qífu qáfaano qímaseeqa nínuka tuqú náumoo amisoofaqa mi-faiqíqandá qímannimíqa qíqau, ínnée nánaree fíndifimari fasiqanara kúqirausakíafa randáidee. ⁶⁻⁷Mifá sía maaqóo márídanoo, mifá fíndifinoo dóo mifá fífinoo márídanoo. Mifá óoqai Kariree máqa maaqaki márídanoo ínni qímannimímarufaqa ínnée íriusa sía fee íridee minára randáidee. Mifá maaqí qímasee ínni qímanniminau, qinée faiqí nímaaku qíní maréeqee

mandá fasiqa nísaukuki quqéefaranoo. Quqásai faqa aunírira saqarisaa pirímmannai darusáifanoo qaaramoo faásaana ínanoo Ánutufa qiní uqéera qísaannoo fee qufaqa ínnée sía irusée. ⁸⁻⁹ Miqí qímasee qímannimufaqa misá Yísuna ufara iriséeqa óonurandee maqúsai aniréeqa Yísuna faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu moodáa marasée marúsa faqa faiqí ánaasee akaqáusa faqa mi-ainaina óoni áamaraki óonu qáfoonara qímannimiqau. ¹⁰⁻¹¹ Mi-anaaseesá núqu Máriana amaráfa Makadara máqusaindaraafa faqa, Yooannafa faqa Mariana amaráfa moó Yameesana ánoofa faqa akaqáusa mi-ainainúsara Yísuna faiqi námu qímannimufaqa fúrufarufa maasá qímaqímiaafoo qímasee sía ámiqimásee íriqau. ¹² Peetooroofa misá úfa iriséenoó fíndimeeqee quqásee sandéenoó óoni aamaraki kummáramáfufanoo mara meerá qáfoofanoo Yísuna irí kukúqu qamunnafa kái minakí márufanoo qáfamaseenoó óonurandee aatáta narí ámaaqai fídanoo mináuqaindiara írinoo finau.

Eemausa máqusai fímaru aanáki Yísufa páqurinau.

(Mareekoo 16:12-13)

¹³⁻¹⁴ Mi-faasaannákai Yísuna faiqi námukiqari Yeerusareendari Eemausa máqusai fídaqara Yísuna arusoofanoo sía madikakí márúnara narí qímami narí qímami qíqa fiqau. ¹⁵⁻¹⁶ Miqí qiqá fídaqara narí qímami narí qímami qímarufanoo Yísufa narí uqanna aniréenoó miqandá faqa fímarufaqa miqandá qáfamasee sía náaqoo írinau. ¹⁷⁻²⁰ Yísufa qímanniminoo qinau, ínneeqara aatáta fídaqara nánaree narí qímami narí qímami qiqá fídee qufaqa miqandá irisée kásoomámбуфаqa nóori runúsee moó fannoo Kareeoopasafa Yísuna qímaminoo qinau, maa-eenda ufána Yeerusaree máqusai ufa firaafá kambíqaina anée kai fee sía írinee qufanoo Yísufa qinau, nána ainainee kambíqeenoo fee qufaqa miqandá qiqau Yísuna Nasaretee máqusaindaraana árunara maaqandá qídaqara. Mi-fasiqáfa Ánutuna tamummáqara fasiqa márufaqa Ánutufa faqa faiqí ánaasee faqa miná ufara faqa mifá áuqoo ainainara faqa úriqararafa afeeka fée qímarufa márufaqa maasá aanáikiqirausa úriqararausa faqa maasá faiqí firaasá faqa Roomma máqannaara áruaqee qufaqa aunírira saqarisaa pirímmannai áriqau. ²¹ Mi-fasiqáfa maasá Isaraee máqannaa karaambáiqara Roomma máqannaa nísaukukinaana maasá qumáraaninna fee qídaqara asasímariafannana márufaqa kuqá áriqau, Maqee fáasaanaqari mifá kúquqoo qaaramoókifaqa márídaqa. ²²⁻²⁴ Maasákiqari ánaasee akaqáusa narí ákundoo óoni áamaranai óonu qáfaafanoo sía miná irí mári qáfeeqa nífu pisipasa mándoofaqa qangiroo kái qáfaafanoo qímanniminoo qinoo Yísufa kúqiranaki fíndifinoo qiafaqa maasákiqari akaqáusa óoni aamarai óonu qáfaifanoo ánaasee indée kai ínoo Yísuna kai sía qáfeeqa.

²⁵ Yísufa miqí quná iriséenoo kafáa miqandá maaqí qímasee qímanniminau. Óo fúrufarira qanda máriafanoo Ínnee sía dauní Ánutuna tamummáqara fasiqa ufa íri mariafanoo káaqa ínneeqara anúqi maríafanoo. ²⁶⁻²⁷ Ánutuna tamummáqara fasiqauqa ásauku mundíranara mi-oosana oosana aupurarána marasée miqóoqari narí aréenaranaki kéeqaannoo fee qímaqoofanoo náqimasee fee sía kambíqarara, kambíqaannoo. Miqí qímaseenoo Yísufa Mooseena sándufa ákarakinaanasaa óosana araséenoo tamummáqara fasiqa aiqáma ákarakinaana naríara ákara rúmaqoonara miqandá qímanniminoo aatáta fímarinau. ²⁸ Miqínoo ufa qínoo fífiufanoo Eemausa máqusa adeedí rámaseenoo Yísufa káqi fínoora foora ufaqá miqandá rafáaqa fídaqa qiqau. ²⁹ Dóo súani kéeqaifanoo asukunaikídanoo anée maasá faqa ani mária qufanoo Yísufa eedóo qímasee misá faqa óonu márínoo. ³⁰⁻³¹ Miqándá nárana deedaqí isee óoqu márifi naanéerufanoo Yísufa féemu maraséenoo Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoo ruqí ruqí máseenoo nímufafa misá írirafa misá nífu faqa kambíqoofafa óo Yísufammifoo qufanoo Yísufa dóo miqóoqari taikáfinau. ³² Taikáfufafa miqandá narí qímami narí qímamíqa qiqau maaqandá aanái áni marúnanoo mifá maaqandá faqa ánidanoo ákarakinaana maaqandá qímaqimímarifanoo maaqandá daundurái idára foora qámafi qimbáfi ímarifafa maaqandá sía minára íriqau. ³³ Miqí qímaseenoo miqandá aaqee quqásee Yeerusarenni kafáa fiqau. ³⁴⁻³⁵ Óonureeqa miqandá Yísuna faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu moodáa marasée marúsa akaqáusa námufafa moodáaqoo márúna miqandá óonureeqa miná faiqi námu qímannimíqa qiqau. Dóo karaambáíqa kúqiranakiqari fíndfiinoo Simoonafa dóo qáfeenoo qufaqa miqandá náriqa aanái fí paqúri funára faqa féemu marasée ruqí ruqí mándee nímufanoo nífu faqa náaqoo faqa írunara nári qímannimíqau.

Yísufa narí faiqi námu kooroománnimaqanau.

(Mataioo 28:16-20; Mareekoo 16:14-18;

Yoothane 20:19-23; Niqiqoosa 1:6-8)

³⁶⁻³⁷ Miqandá nári qáfoonara qímannimímarufanoo karaambáíqa narí uqanna tautúmánnimaqasee nífusaa kíkíqamambinoo qinau, ínnikina asooárafa máríani qufaqa aiqámausa tautúmánde ́a faannee qímasee fíraaqóo rufíaqau. ³⁸⁻³⁹ Yísufa níndafamáseenoo qímanniminau. Náqi fee ifaqée qaara irirafa ínni náaqoosaa rínoo fee qíní qísauku faqa qíku faqa pirímma dárúqoona qáfafa qínée qeeqá uqanna márídaqa. Ínnee anirée qíní dúqamásee qáfafa qímaqí faqa qímudaani faqa káqi márídanoo áfaanna fannoo sía miqírafa márídanoo. ⁴⁰⁻⁴³ Miqí qímasoofafa fíraaqóo asasamásee óo dóo kúqaa narímmifoo qímasee kafáa áfaannasaaqari ani márídanoo fee qímasaida quqásaida rufíee maríqau. Miqí márufanoo

Yísufa uqannífiqararee qímaseenoo irámmirinoo qinau ínni nárana moó márinaqa qímifaqa náa qufaqa misá noodáanna áafaqa maréeqee ámufanoo aiqámausa nífusaa qumáree nanau.

⁴⁴Námaseenoo maaqí qímasee qímanniminai qinée ínni faqa káqi márídaqa maa-dariránara kúqiranara fíndifiranara qímannimiaafanausa márídaqa. Mooseena sándufa faqa tamummáqara fasiqauqa ufa faqa Dafidina idí ákaraki faqa qiníara ákara rúmaqoo ufafa náqimásee sía kambíqararee dóo miná ánoona kambíqarana qáfaafanoo. ⁴⁵⁻⁴⁷Miqí qímasee Yísufa misa tamummáqara fasiqa óoqeenaa ákara íriaqeera misá írirana quandáseenoo qímanniminoo qinau maaqímmينو ákara óosana márídanoo, Ánutuna ásauku mundírafa aupúrarana maraséenoo qaaramoo fáasaana márinoo kúqiranakiqari fíndifino miqóoqari Yísuna ufa írimariasa faiqí ánaasee fuki faakí qímasee qímannimímarifaqa nári mandáinainara níkoqamáseeqa Ánutufinnai quándaki nári mandáinaina ákiaqara ásauku mundírana áuquara qímamifanoo minnínnaani, miqíqa ufa qímannimirafa faqa mandáinaina minnísarafa faqa Yeerusaree máqusai óosana araséenoo aiqáma maqa maaqai qímannimirafa dáraanianno. ⁴⁸Ínnée qiní qíqoondiuqa mi-ainaináusa qáfee marúsa máriafanoo. ⁴⁹Qiní qíkoofa Ánutufa narí maraquna afeeka nímmari maraquna ínni nímiraree qímasoona qeeqá kai óorureeqa níqíqánaqa qumurée ínni afeekaikámánnimaqáannoo. Ínnée sía Yeerusaree máqusa minnísaaqa maaqóo kai márifanoo náakufinaqa fifainiaqa.

Yísufa innaarúnai óoru fu ufafa.
(*Mareekoo 16:19-20; Níqíqoosa 1:9-11*)

⁵⁰⁻⁵¹Yísufa narí faiqí námu faqa narí áqoondiuqa faqa Yeerusaree máqusaindari nífiqeenoo Beetani máqusa amummaqa óonureenoo narí ásaukuqara uqéeraseenoo nífaaqóoqa qímannimaqidanoo narí faiqí námu minníseenoo uqéerakino innaarúnai óoru finau. ⁵²⁻⁵³Miqóo márusa miná qáfamásee Ánutuna amooqímasee quándaki nímuqusaki asasírafa qumbíqafufaqa Yeerusareenni kafáa óonu márídaqa faasaambáasaana náaquqara amaana maqaki kéeqafidaqa Ánutunara dúfi dúfi qímamaqée maríqau.